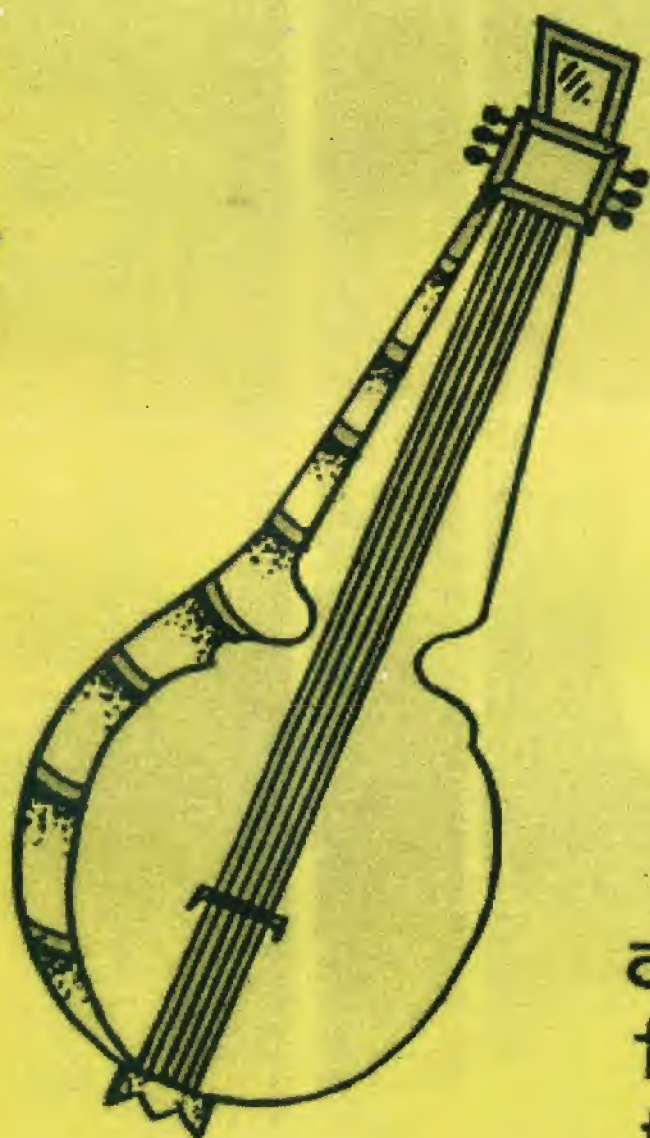

ਗੁਰਮਤ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ

ਆਸਾ ਦੀ
ਵਾਰ
ਤੇ
ਸ਼ਬਦ

ਕਰਤਾ:~
ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ
ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ:~

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਿਦਿਆ ਭੰਡਾਰ ਫ੍ਰਸਟ
ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਸਾਗਰ

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਤੇ ਸ਼ਬਦ

ਕਰਤਾ :

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਿਦਿਆ ਭੰਡਾਰ ਟਰੱਸਟ
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

ਸਭ ਹੱਕ ਕਰਤਾ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ :	੧੧੦੦	ਜੁਲਾਈ ੧੯੮੪
ਦੂਜੀ ਵਾਰ :	੧੧੦੦	ਮਾਰਚ ੧੯੮੯
ਤੀਜੀ ਵਾਰ :		ਜਨਵਰੀ ੧੯੯੫
ਚੌਥੀ ਵਾਰ :		ਫਰਵਰੀ ੨੦੦੧
ਪੰਜਵੀਂ ਵਾਰ :		ਮਈ ੨੦੧੦

ਭੇਟਾ : ੬੫/-

ਪੁਸਤਕਾਂ ਮਿਲਣ ਦਾ ਪਤਾ :
ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲਾ,
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਕਾਬ ਗੰਜ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ

Authorised Distributor for U.K.
JAS MUSICALS,
8, The Broadway, 1st Floor,
Southall, Middx, UPI IPS
Telephone : 081-574-2686

ਛਾਪਕ :

ਸੁੰਦਰ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼
ਪਹਾੜ ਗੰਜ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-55

ਮੁਖ-ਬੰਧ

ਸੰਗੀਤ ਇਕ ਕੌਮਲ ਕਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਬੜਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਅੰਤਰੀਵ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਹੈ ਉਥੇ ਇਸ ਦਾ ਮਨੋ-ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਰ ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀ ਅਤੇ ਜੜ-ਬੂਟ ਤੇ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਅਜ-ਕਲ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਕ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੋਗੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਦੇ ਰੋਗ ਅਨੁਸਾਰ ਵਖੋ-ਵਖ ਰਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਸ ਧੁਨਾਂ (ਟਿਊਨਾਂ) ਵਜਾ ਕੇ ਰੋਗ ਦੂਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੋ, ਸੰਗੀਤ ਸਰੀਰਕ ਰੋਗ ਤਾਂ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਆਤਮਕ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਵੀ ਇਹ ਇਕ ਚੰਗਾ ਸਾਧਨ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਜਨ-ਸਾਧਾਰਣ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਹੀ ਇਕ ਸਾਧਨ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦ ਆਪ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਆ ਟਿਕੇ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੋਦਰ-ਆਰਤੀ ਗਾਉਣ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਪਣੇ (ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼) ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਗਾਉਣ ਦੀ ਰੀਤ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਚੌਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ੨੪ ਛੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ੨੪ ਪਉੜੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ, ਇੰਜ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਿੱਤ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜੋਗੀ ਆਪਣੀ ਕਿੰਕਰੀ ਵਜਾ ਕੇ ਸਮਾਧੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸੂਫੀ ਕੱਵਾਲੀ ਸੁਣ ਕੇ ਵਜਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਭਗਤ ਸੰਗੀਤਮਈ ਭਜਨ ਸੁਣ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਭ ਥਾਂ ਰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਜਾਣ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਨੋ-ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜੋੜਦੇ ਹਨ।

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਭਾਵੇਂ ਰਾਗ ਆਸਾ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀਏਂ, ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ ਹੋਰ ਵੀ ਐਸੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਛੱਕੇ ਗਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੀ ਨੀਅਤ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਰਾਗ ਭੈਰਉ, ਰਾਮਕਲੀ, ਪ੍ਰਭਾਤੀ, ਲਲਿਤ, ਬਿਭਾਸ, ਆਸਾਵਰੀ, ਗੂਜਰੀ, ਟੋਡੀ, ਆਦਿ।

ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਸਿਖਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਖਣ ਲਈ ਚੰਗੇ ਉਸਤਾਦ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਾਲ ਸਿੱਖਣ-ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਪਹਿਲੇ

ਨਾਲੋਂ ਸੌਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਇੰਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ੰਗੀਤ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਰਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰਜ਼ਾਂ (ਟਿਊਨਾਂ) ਨੂੰ ਸੁਰ-ਬੱਧ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਐਸਾ ਸੌਖਾ ਢੰਗ ਈਜਾਦ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਸਿਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਿਦਿਆ ਭੰਡਾਰ ਟ੍ਰਸਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਚਲ ਰਹੇ 'ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲਾ' ਵਿਖੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ (ਕੀਰਤਨ) ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾਸ ਸੰਨ ੧੯੬੭ ਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਲੇਬਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਚੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ, ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਕੱਤੀ ਰਾਗ, ਚੁਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਰਾਗ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤਾਂ (ਟਿਊਨਾਂ) ਪੜ੍ਹਤਾਲਾਂ ਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਗੁਲਚਸਤੇ ਸਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉੱਡਰੀ ਭਾਰਤੀ ਪੜ੍ਹਤਾਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗ-ਭਗ ਸੌ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਸੌ ਸ਼ਬਦ ਰੀਤ ਭੰਡਾਰ ਸੁਰ-ਲਿਪੀ (ਨੋਟੇਸ਼ਨ) ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਮੌਢੇ ਪਾਸ ਹੈ। ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵੀ ਭੈ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਛਪਾਉਣ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਾਸ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਇੰਚਾਰਜ ਸ: ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋਲੀ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਛਪਾਉਣ ਬਾਰੇ ਗਲ-ਬਾਤ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਟ੍ਰਸਟੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀਚਾਰ ਕਰਕੇ ਟ੍ਰਸਟ ਦੀ ਸਬ-ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਛਪਾਈ ਆਦਿ ਦਾ ਖਰਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਿਦਿਆ ਭੰਡਾਰ ਟ੍ਰਸਟ ਕਰੇਗਾ। ਸੋ, ਦਾਸ ਸਾਰੇ ਟ੍ਰਸਟੀਆਂ ਦਾ ਅਤੀ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਅਗੋਂ ਲਈ 'ਗੁਰਮਤਿ ਸ਼ੰਗੀਤ ਸਾਗਰ' ਦੇ ਬਾਕੀ ਭਾਗ ਵੀ ਕੀਰਤਨ ਸਿਖਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਛਪਾਉਣ ਦਾ ਉੱਦਮ ਕਰਨਗੇ।

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆਲਾ }
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ }
੬ ਜੂਨ, ੧੯੮੩ }

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ :
ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ

ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਨਾਦ—ਸ਼ਬਦ, ਆਵਾਜ਼ ਜਾਂ ਧੁਨੀ। ਇਸ ਦੇ ਵੀ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ—ਆਹਤ ਨਾਦ ਤੇ ਅਨਾਹਤ ਨਾਦ।

ਆਹਤ ਨਾਦ—ਉਹ ਆਵਾਜ਼ ਜੋ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਰਗੜ ਜਾਂ ਟਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਦੇਵੇ।

ਅਨਾਹਤ ਨਾਦ—ਉਹ ਆਵਾਜ਼ ਜੋ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਉਂਗਲਾਂ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਸ਼ਾਂ-ਸ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਇਸੇ ਲੰਦੀ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ।

ਸੰਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਆਹਤ ਨਾਦ ਦੇ ਤਿੰਨ ਭੇਦ ਲਿਖੇ ਹਨ—ਰੂਪ ਭੇਦ, ਜਾਤੀ ਭੇਦ ਤੇ ਸਥਾਨ ਭੇਦ।

ਰੂਪ ਭੇਦ—ਇਕ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਹੌਲੀ ਜਾਂ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦੂਰ ਤਕ ਪੁਚਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਭਾਵ ਹੌਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਜ਼ਦੀਕ ਬੈਠੇ ਲੋਕ ਹੀ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਲਗਾਈ ਆਵਾਜ਼ ਦੂਰ ਤਕ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਰੂਪ ਭੇਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜਾਤੀ ਭੇਦ—ਇਸ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਪਹਿਚਾਨ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਸਿਤਾਰ, ਦਿਲਰੁਬਾ, ਸਾਰੰਗੀ, ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਮਿੰਦੰਗ ਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀ ਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਜਾਤੀ-ਭੇਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਥਾਨ ਭੇਦ—ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਕਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਮੰਦ੍ਰ ਸਪਤਕ ਤੋਂ ਜਾਂ ਤਾਰ ਸਪਤਕ ਤੋਂ। ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਅੰਦੋਲਨ (ਕੰਪਨ ਸੰਖਿਆ) ਘਟ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਹ ਉਤਨੀ ਹੀ ਨੀਵੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜਿਤਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਸੰਖਿਆ ਵਧ ਹੋਵੇਗੀ ਉਹ ਉਤਨੀ ਹੀ ਉੱਚੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਸਥਾਨ ਭੇਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰਤੀ—ਉਹ ਸੁਖਮ ਤੇ ਸੁਰੀਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਜੋ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਸੁਣਾਈ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤੇ ਬਹੁਤ ਘਟ ਠਹਿਰਾਉ ਹੋਵੇ। ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਬਾਦੀ ਸੁਰਤੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀਣਾ ਜਾਂ ਸਾਰੰਗੀ ਸਾਜ਼ ਤੇ ਵਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰ—ਉਹ ਮਨੋਹਰ ਆਵਾਜ਼ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਮਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਕੰਮ ਆਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰਤੀਆਂ ਉਤੇ ਹੀ ਸੱਤ ਸੁਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਵ ਗਾਉਣ ਜਾਂ

ਵਜਾਉਣ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਕੁਝ ਦੇਰ ਠਹਿਰਨ ਨਾਲ ਸੁਰਤੀ ਹੀ ਸੁਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਹੋ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦਾ ਨਿਯਮ ਹੈ।

ਸਪਤਕ—ਸਾ, ਰੇ, ਗਾ, ਮਾ, ਪਾ, ਧਾ ਤੇ ਨੀ—ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤੇ ਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਪਤਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਭਿੰਨ ਭੇਦ ਹਨ—ਮੰਦ੍ਰ ਸਪਤਕ, ਮੱਧ ਸਪਤਕ ਤੇ ਤਾਰ ਸਪਤਕ।

ਮੰਦ੍ਰ ਸਪਤਕ—ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਹੇਠਲਾ ਸਪਤਕ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਆਵਾਜ਼ ਬਹੁਤ ਹੌਲਾ, ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਧੀਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਬਿੰਦੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਾ ਰੇ ਗਾ ਮਾ ਆਦਿ। ਆਵਾਜ਼ ਸੁਰੀਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਗਾਇਕ ਇਸੇ ਸਪਤਕ ਤੇ ਸੁਰ-ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮੱਧ ਸਪਤਕ—ਇਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ ਤੇ ਨਾ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਦਮੀ ਆਮ ਗਲ-ਬਾਤ ਇਸੇ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੰਗੀਤਮਈ ਤਰਜ਼ਾਂ (ਟਿਯੂਨਾਂ) ਇਸੇ ਸਪਤਕ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਮੰਨ ਕੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਬਿੰਦੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਤਾਰ ਸਪਤਕ—ਇਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ (ਤੇਜ਼) ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਮੱਧ ਸਪਤਕ ਤੋਂ ਦੁਗਣੀ ਉੱਚੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਤਾਲੂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਾਰ ਦੇ ਸਾਜ਼ ਇਸੇ ਸਪਤਕ ਤੇ ਸੁਰ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਇਸ ਨੂੰ ਤਾਰ ਸਪਤਕ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਉਤੇ ਬਿੰਦੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸੰ ਰੰ ਗੰ ਆਦਿ।

ਅਚਲ ਸੁਰ—ਜੋ ਸੁਰ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹੇ। ਭਾਵ ਉੱਚਾ-ਨੀਵਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਵਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਚਲ ਸੁਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਐਸੇ ਸੁਰ ਕੇਵਲ ਦੋ ਹਨ, ਸਾ ਤੇ ਪਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੜਜ ਤੇ ਪੰਚਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਚਲ ਸੁਰ—ਉਹ ਸੁਰ ਜੋ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਬਦਲੇ (ਹਿਲੇ) ਅਥਵਾ ਚੜ੍ਹੇ ਜਾਂ ਉਤਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਚਲ ਸੁਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਐਸੇ ਪੰਜ ਸੁਰ ਹਨ—ਰਿਖਭ, ਗੰਧਾਰ, ਧੰਵਤ ਤੇ ਨਿਖਾਦ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਹਿਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਵਾਜ਼ ਨੀਵਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਉਹ ਸੁੱਧ (ਤੀਵਰ) ਤੋਂ ਕੋਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਧਮ ਸੁਰ ਉਤਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਾਕੀ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਰ ਗੁ ਧ ਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਮਲ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਤਾਂ ਇਕ ਛੋਟੀ ਲਕੀਰ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਮੱਧਮ ਤੀਵਰ ਦੇ ਉਤੇ ਇੰਜ (ਮ) ਖੜੀ ਡੰਡੀ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਚੱਲ-ਅਚਲ ਕੁੱਲ ਬਾਰਾਂ ਸੁਰ ਐਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਨੁਟੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ ਕੋਮਲ ਅਤੇ ਕੋਮਲ ਸੁਰ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾਉਣੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਵਾਦੀ ਸੁਰ—ਇਹ ਰਾਗ ਦਾ ਮੁਖੀ ਸੁਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਰਾਜੇ ਦੇ ਬਟਾਬਰ ਸਮਝੋ। ਜਿਵੇਂ

ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਰਾਜੇ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹਰ ਰਾਗ ਵਿਚ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਦਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸੰਵਾਦੀ ਸੁਰ—ਜਿਹੜਾ ਰਾਗ ਵਿਚ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸੁਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਲਗੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਵਾਦੀ ਸੁਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਰਾਗ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਦਰਜਾ ਵਜ਼ੀਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝੋ।

ਇਹ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਦਾ ਸੰਵਾਦ ਸੁਰ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ—ਸ ਮ, ਸ ਪ, ਰ ਪ, ਰ ਧ, ਗ ਧ ਜਾਂ ਗ ਨੋ ਇਹੋ ਸੁਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ ਸੁਰ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਨੁਵਾਦੀ—ਰਾਗ ਵਿਚ ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ ਸੁਰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਅਨੁਵਾਦੀ ਸੁਰ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਰਾਗ ਦਾ ਰੂਪ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੁਰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸਮਝੋ।

ਵਿਵਾਦੀ—ਜਿਸ ਦੇ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਰਾਗ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਿਗੜੇ। ਭਾਵ ਰਾਗ ਦਾ ਰੂਪ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੁਰ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਵਰਜਤ ਸੁਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸੱਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੁਰ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—ਗ੍ਰਹਿ, ਅੰਸ, ਨਿਆਸ, ਅਪਨਿਆਸ ਆਦਿ। ਪਰ ਅਜ ਕਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਪੂਰਵਾਂਗ-ਉਤ੍ਰਾਂਗ—ਪੂਰਬ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਪਹਿਲਾਂ। ਭਾਵ ਇਕੋ ਸਪਤਕ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾ, ਰੇ, ਗਾ, ਮਾ, ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪਾ, ਧਾ, ਨੀ, ਸਾ, ਇਹ ਦੂਜਾ ਭਾਗ। ਇੰਜ ਖੜਜ ਤੋਂ ਮੱਧਮ ਤਕ ਪੂਰਵਾਂਗ ਤੇ ਪੰਚਮ ਤੋਂ ਤਾਰ ਸਪਤਕ ਦੇ ਖੜਜ ਤਕ ਨੂੰ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਾਦੀ—ਜਿਸ ਰਾਗ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਪਹਿਲੇ ਹਿਸੇ ਚੋਂ ਹੋਵੇ ਉਸ ਰਾਗ ਨੂੰ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਾਦੀ ਜਾਂ ਪੂਰਵਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—ਰਾਗ ਦਰਬਾਰੀ, ਪੂਰੀਆ, ਮੀਆਂ-ਮਲ੍ਹਾਰ ਆਦਿ।

ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਾਦੀ—ਜਿਸ ਰਾਗ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਦੂਜੇ ਹਿਸੇ ਵਿਚੋਂ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਾਦੀ ਜਾਂ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ—ਰਾਗ ਬਹਾਰ, ਅਡਾਨਾ, ਸੋਹਨੀ ਆਦਿ। ਉਂਜ ਸਾਧਾਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਝਣ ਲਈ ਪੂਰਵਾਂਗ ਵਾਦੀ ਰਾਗ ਦਿਨ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾਤੀਂ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਤਕ ਗਾਏ-ਵਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਵਾਦੀ ਰਾਗ, ਰਾਤੀਂ ਬਾਰਾਂ ਤੋਂ ਦਿਨ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਤਕ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਠਾਠ—ਜਿਵੇਂ ਸੁਰਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸੁਰ ਅਤੇ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਸਪਤਕ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਨਲ-ਤੀਵਰ ਮਿਲ ਕੇ ਬਾਰਾਂ ਸੁਰ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਤਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰਾਂ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਠਾਠ ਅਤੇ ਠਾਠ ਤੋਂ ਅਗੋਂ ਰਾਗ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਠਾਠ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ।

੧. ਠਾਠ ਵਿਚ ਸੱਤ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਠਾਠ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ।
੨. ਠਾਠ ਵਿਚ ਸਾ, ਰੇ, ਗਾ, ਮਾ, ਪਾ, ਧਾ, ਨੀ, ਸੱਤੇ ਸੂਰ ਨੰਬਰਵਾਰ ਹੋਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ । ਭਾਵ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਕਰਮਵਾਰ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕੋ ਨਾਮ ਦੇ ਦੋ ਸੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ।
੩. ਠਾਠ ਵਿਚ ਆਰੋਹ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੱਤੇ ਸੂਰ 'ਸਾ ਤੋਂ ਨੀ' ਤਕ ਨੰਬਰਵਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਲਈ ਠਾਠ ਵਿਚ ਅਵਰੋਹ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ । ਦਾਂ, ਰਾਗ ਵਿਚ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ।

ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ੩੬ ਠਾਠ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਸ ਠਾਠ ਐਸੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲਗ-ਭਗ ਸਾਰੇ ਰਾਗ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਉਹ ਦਸ ਠਾਠ ਇਹ ਹਨ—੧. ਬਿਲਾਵਲ, ੨. ਕਲਿਆਨ, ੩. ਖਮਾਜ, ੪. ਕਾਫੀ, ੫. ਆਸਾਵਰੀ, ੬. ਭੈਰਵੀ, ੭. ਟੋਡੀ, ੮. ਭੈਰਉ, ੯. ਪੂਰਵੀ ਤੇ ੧੦. ਮਾਰਵਾ ।

ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ—ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਚੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਉਤਰਾਈ । ਭਾਵ ਜਦੋਂ ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮੱਧ ਸਪਤਕ ਦੇ ਖੜਜ ਤੋਂ ਰੇ, ਗਾ, ਮਾ, ਪਾ, ਧਾ, ਨੀ, ਸੂਰ ਗਾਉਂਦਾ-ਵਜਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਰੋਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤਾਰ ਸਪਤਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਮੱਧ ਸਪਤਕ ਦੇ ਖੜਜ ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਵਰੋਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ।

ਰਾਗ—ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਅਨੁਸਾਰ ਗਾਉਣ-ਵਜਾਉਣ ਦੀ ਉਹ ਮਧੁਰ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਰਚਨਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ, ਵਾਦੀ-ਸੰਵਾਦੀ, ਅਨਵਾਦੀ ਸੂਰ ਅਤੇ ਗਮਕ, ਮੀਂਡ ਆਦਿ ਹੋਣ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਮਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਵੇ । ਉਂਜ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਠਾਠ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਰਾਗ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਠਾਠ (ਮੇਲ) ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਗ ਵਿਚ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਘਟੋ-ਘਟ ਪੰਜ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ।

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖੇ ਹਨ । ਜਿਵੇਂ—ਮਾਰਗ ਰਾਗ, ਦੇਸੀ ਰਾਗ, ਸੰਧੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਾਗ, ਜਨਕ-ਜਨਯ ਰਾਗ, ਛਾਇਆ ਲਗ ਰਾਗ ਆਦਿ । ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਥੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਬਾਰੀਕ ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ।

ਜਾਤੀ—ਰਾਗਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮੁਖੀ ਜਾਤਾਂ ਹਨ—ਓਡਵ, ਖਾਡਵ ਤੇ ਸੰਪੂਰਣ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਤੋਂ ਅਗੋਂ ਦੋ ਦੋ ਜਾਤਾਂ ਹੋਰ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ । ਇੰਜ ਕੁਲ ਨੌਂ ਜਾਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਰਾਗ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

•
ਓਡਵ ਜਾਤੀ—ਜਿਸ ਰਾਗ ਦੇ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸੁਰ ਲਗਦੇ ਹੋਣ ।

ਖਾਡਵ ਜਾਤੀ—ਜਿਸ ਰਾਗ ਦੇ ਆਰੋ-ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਛੇ ਸੁਰ ਲੱਗਣ ।

ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤੀ—ਜਿਸ ਰਾਗ ਦੇ ਆਰੋਹ-ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਸੱਤੇ ਸੁਰ ਲੱਗਣ । ਅਗੋਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਰਾਗ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਪੰਜ ਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਛੇ ਸੁਰ ਲੱਗਣ ਉਹ ਓਡਵ-ਖਾਡਵ ਜਾਤੀ । ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਪੰਜ, ਆਣ ਵੇਲੇ ਸੱਤ ਉਹ ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤੀ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਬਾਕੀ ਜਾਤਾਂ ਵੀ ਇਸੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ । ਖਾਡਵ-ਖਾਡਵ, ਖਾਡਵ-ਓਡਵ, ਖਾਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਆਦਿ ।

ਸੰਗੀਤ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਦੇ ਨਿਯਮ ਇਥੇ ਲਿਖ ਦਿਤੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਗਾਉਣ-ਵਜਾਉਣ ਵੇਲੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਤੇ ਬਾਰੀਕ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰਹੇ । ਆਸ ਹੈ ਆਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗੇ ।

ਤਾਲ-ਠੇਕੇ

ਪਉੜੀ

ਮਾਤ੍ਰਾ	੧	੨	੩	੪
ਠੇਕਾ	ਗੇ	ਤਿਟ	ਕਤਾ	ਗੇਤਾ
ਤਾਲੀ	×			

ਦਾਦਰਾ

ਮਾਤ੍ਰਾ	੧	੨	੩	੪	੫	੬
ਠੇਕਾ	ਧਾ	ਧਿੰ	ਧਾ	ਧਾ	ਤਿੰ	ਤਾ
ਤਾਲੀ	×			੦		

ਢਾਈ ਤਾਲ (ਰੂਪਕ)

ਮਾਤ੍ਰਾ	੧	੨	੩	੪	੫	੬	੭
ਠੇਕਾ	ਤੀਂ	ਤੀਂ	ਤਕ	ਧੀਂ	ਧੀਂ	ਧਾ	ਧਾ
ਦੂਜਾ ਠੇਕਾ	ਤੀਂ	੬	ਤਕ	ਧੀਂ	੬	ਧਾ	ਗੇ
ਤਾਲੀ	⊕			੧		੨	

ਕਹਿਰਵਾ

ਮਾਤ੍ਰਾ	੧	੨	੩	੪	੫	੬	੭	੮
ਠੇਕਾ	ਧਾ	ਧਾਗੇ	ਧਿੰ	ਨਾ	ਤਾ	ਤਾਗੇ	ਤਿੰ	ਨਾ
ਤਾਲੀ	×				੦			

ਦੁਗੁਨਾ	ਧਾਈ	ਤਾਈ	ਤਕ	ਧਿੰਨਾ	ਧੀਂਧੀਂ	ਨਕ	ਤੀਂਤੀਂ	ਨਕ
	ਧਾਗੇ	ਤਿਟ	ਤਾਗੇ	ਤਿਟ	ਧਾਤ੍ਰਿ	ਕਧੀ	ਨਕ	ਧਿੰਨਾ
	×				×			

ਝਪ ਤਾਲ

ਮਾਤ੍ਰਾ	੧	੨	੩	੪	੫	੬	੭	੮	੯	੧੦
ਠੇਕਾ	ਧਾ	ਤ੍ਰਿਕਤ	ਧਿੰ	ਧਿੰ	ਨਾ	ਤਿ	ਟ	ਧਿੰ	ਧਿੰ	ਨਾ
ਦੂਜਾ ਠੇਕਾ	ਧਿੰ	ਨਾ	ਧਿੰ	ਧਿੰ	ਨਾ	ਤਿੰ	ਨਾ	ਧਿੰ	ਧਿੰ	ਨਾ
ਤਾਲੀ	×		੨			੦		੩		

ਸੂਲਫਾਕ (ਸੂਲ ਤਾਲ)

ਮਾਤ੍ਰਾ	੧	੨	੩	੪	੫	੬	੭	੮	੯	੧੦
ਠੇਕਾ	ਧਾ	ਤ੍ਰਿਕਤ	ਧਿੰ	ਨਾ	ਕ	ਤੀ	ਧਾ	ਧਾ	ਤਿੰ	ਨਾ
ਦੂਜਾ ਠੇਕਾ	ਧਾ	ਧਾ	ਦੀਂ	ਨਾ	ਕਿਟ	ਧਾ	ਤਿਟ	ਕਤਾ	ਗਿਦੀ	ਗਨ
ਤਾਲੀ	×		੦		੨		੩		੦	

ਯੋਕਾ (ਇਕ-ਤਾਲਾ)

ਮਾਤ੍ਰਾ	੧	੨	੩	੪	੫	੬	੭	੮	੯	੧੦	੧੧	੧੨
ਠੋਕਾ	ਧੀ	ਧੀ	ਧਾਗੇ	ਤ੍ਰਿਕੜ	ਤਿ	ਨਾ	ਤਿ	ਤਿ	ਧਾਗੇ	ਤ੍ਰਿਕੜ	ਧਿ	ਨਾ
ਦੂਜਾ ਠੋਕਾ	ਧੀ	ਧੀ	ਧਾਗੇ	ਤ੍ਰਿਕੜ	ਤ੍ਰ	ਨਾ	ਕ	ਤਾ	ਧਾਗੇ	ਤ੍ਰਿਕੜ	ਧਿ	ਨਾ
ਤਾਲੀ	×		੦		੨		੦		੩		੪	

ਚੋਚਲ

ਮਾਤ੍ਰਾ	੧	੨	੩	੪	੫	੬	੭	੮	੯	੧੦	੧੧	੧੨	੧੩	੧੪
ਠੋਕਾ	ਧਾ	ਧੀ	ਠ	ਧਾ	ਗੇ	ਤੀ	ਠ	ਤਾ	ਤੀ	ਠ	ਧਾ	ਗੇ	ਧੀ	ਠ
ਤਾਲੀ	×			੨				੦			੩			

ਤਿੰਨ ਤਾਲ

ਮਾਤ੍ਰਾ	੧	੨	੩	੪	੫	੬	੭	੮	੯	੧੦	੧੧	੧੨	੧੩	੧੪	੧੫	੧੬
ਠੋਕਾ	ਧਾ	ਧਿ	ਧਿ	ਧਾ	ਧਾ	ਧਿ	ਧਿ	ਧਾ	ਧਾ	ਤਿ	ਤਿ	ਤਾ	ਤਾ	ਧਿ	ਧਿ	ਧਾ
ਤਾਲੀ	×				੨				੦				੩			

ਸੂਰ ਲਿਪੀ ਚਿੰਨ੍ਹ

ਤਿੰਨ ਸਪਤਕ	ਮੰਦਰ ਸਪਤਕ	ਮੱਧ ਸਪਤਕ	ਤਾਰ ਸਪਤਕ
ਸੁੱਧ ਸਵਰ	ਸ ਰ ਗ ਮ ਪ ਧ ਨ	ਸ ਰੁ ਗ ਮ ਪ ਧ ਨ	ਸੰ ਰੰ ਗੰ ਮੰ ਪੰ ਧੰ ਨੰ

ਕੋਮਲ ਸੂਰ	ਰੁ ਗ ਮ ਪ ਧ ਨ	ਰੁ ਗ ਮ ਪ ਧ ਨ	ਰੰ ਗੰ ਮੰ ਪੰ ਧੰ ਨੰ
ਤੇ ਤੀਵਰ ਮੱਧਮ			

ਪ — —	ਪੰਚਮ ਸੂਰ ਨਾਲ ਦੋ ਮਾਤ੍ਰਾ ਹੋਰ ਵਜਾਓ। ਭਾਵ—ਤਿੰਨ ਮਾਤ੍ਰੇ ਗਾਓ ਜਾਂ ਵਜਾਓ
ਰੇ 5 5	ਪਾ ਪਾ ਪਾ ਜਾਂ ਰੇ ਏ ਏ।

ਧਪ	ਇਕ ਮਾਤ੍ਰਾ ਵਿਚ ਦੋ ਜਾਂ ਵਧੀਕ ਸੂਰ ਵਜਾਓ।
----	-------------------------------------

×	ਇਹ ਤਾਲ ਦਾ ਸਮ ਜਾਂ ਗੁਰ ਜਿਥੇ (ਗਤ) ਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇ—ਖਾਲੀ ੦ ਅਤੇ ੨.੩.੪ ਤਾਲੀ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹਨ।
---	---

* * *] ਸ ਰ	ਚੁਪ ਰਹਿਣ ਲਈ) ਸਿਰਫ ਸਾਜ ਵਜਾਓ।
* * *] * *	

ਸ—	ਸੂਰ ਤੇ ਲਾਇਨ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸਲੋਕ ਉਸੇ ਸੂਰ ਤੇ ਗਾਓ।
ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ	

ਗ ਸ	ਉਤਲੀ ਸੂਰ ਛੋਹ ਕੇ ਹੇਠਲੀ ਸੂਰ ਵਜਾਓ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਣ ਆਖਦੇ ਹਨ।
ਮ, ਰ,	

ਰਾਗ ਆਸਾ

ਵਾਦੀ—ਮ | ਨਾਠ—ਬਿਲਾਵਲ | ਸਮਾਂ—ਰਾਤ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ) ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਸ | ਜਾਤਿ—ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ | ਆਰੋਹ—ਗਾ, ਨੀ ਵਰਜਿਤ ।

ਆਰੋਹ—ਸ ਰ ਮ ਪ ਧ ਸ ।

ਅਵਰੋਹ—ਸੰ ਨ ਧ ਪ ਮ, ਗ ਰ ਸ ।

ਪੜਤ—ਸ, ਰਮਪਧਪਮ, ਗਰਗ ਸ ।

ਬਿਲਾਵਲ ਨਾਠ ਦੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੂਰ ਮੱਧਮ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਖੜਜ ਹੈ । ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਗੰਧਾਰ ਤੇ ਨਿਖਾਦ ਵਰਜਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਜਾਤਿ ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਹੈ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਚੌਥਾ ਪਹਿਰ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ) ਹੈ । ਪਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੌਂਦਰ ਦੀ ਧੁਨ ਭੀ ਆਸਾ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

ਆਸਾ ਦੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਬਹੁਤਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ । ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ਇਕ ਰਾਗ ਮਾਂਡ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਕੀ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ । ਆਸਾ ਉਤਰਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੂਰ ਤਾਰ ਸਪਤਕ ਦਾ ਖੜਜ ਹੈ । ਇਸ ਵਿਚ

ਰੰ ਨ ਪ ਨ ਨ ਪ ਰ
“ਪਧਸੰਰੰ ਗੰਰੰਗੰ ਸੰ—ਧ, ਮ; ਪ, ਧ, ਸੰ” ਜਾਂ “ਰਮਪਧਸੰ ਧ, ਮ; ਪ, ਮਗਰਸ ਗਰਗ ਸ—” ਤਾਨ ਬਾਰ ਬਾਰ ਲਗਦੀ ਹੈ ।

ਰਾਗ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਵਧਾਉਣ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਸਿਆਣੇ ਰਾਗੀ ਗੰਧਾਰ-
ਨ ਸੰ ਨ ਧ
ਨਿਖਾਦ ਕੋਮਲ ਤੇ ਮੱਧਮ ਤੀਵਰ ਭੀ ਲਗਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ਜਿਵੇਂ ਸਮਗਮਪਮਪ, ਧ, ਸੰ—। ਸੰਰੰਗੁ ਰੰ, ਸੰ ਨ,

ਨ ਰ
ਧਪ, ਧ, ਸੰ—। ਸਰਮਪਧ ਨੁਧਪਮ, ਗਰਗ ਸ—। ਇਤਿਆਦਿ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਆਰੰਭ ਆਸਾ ਰਾਗ ਤੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮੇਂ “ਜੁਗ ਜੁਗ ਭਗਤਿ ਉਪਾਦਿਆ” ਛੱਕਾ-ਸਲੋਕ ਭੀ ਆਸਾ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਰਲ ਤੇ ਭਗਤੀ ਰਸ ਰਾਗ ਹੈ ।

ਸੂਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਅਲਾਪ)

੧. ਸ, ਰ—ਗਰਗ ਸ—ਸ, ਧ, ਪ, ਧ, ਸ—ਸਰ, ਸਗਰਗ ਸ—।

੨. ਮ, ਗ ਰ, ਰਸਗਰਗ ਸ—ਸ, ਰ, ਮ, ਪ, ਧ, ਪਮ—ਪ, ਮਗਰ, ਰਸਗਰਗ ਸ ।

੩. ਸ, ਰਮਪਧ, ਪਮ—ਮਪਮਗਰ, ਰਸ ਗਰਗ ਸ—ਸ, ਰਮਪਧਨੁਧਪ, ਧ, ਸ—ਸੰ ਧ, ਮ; ਪ, ਧ,
 ਨ ਪ ਰ
 ਸ—ਸਰੰ; ਸੰ ਧ, ਮ—ਪ, ਮਗਰਸ ਗਰਗ ਸ ।
੪. ਸ, ਰਮਪਧ ਸ—ਸੰ ਧ, ਪ, ਧ ਸ—ਸੰ ਧ, ਮ; ਪਧਸ—ਸੰ ਧ, ਮ—ਪ, ਮਗਰਸ ਗਰਗ ਸ—
 ਰ ਨ ਪ ਰ
 ਸ, ਰ, ਮ, ਪ, ਧ, ਸ—ਸਰੰ, ਸ—ਗਰਗੰ ਸ—ਨਰੰਸਨਧਪਮ; ਪ ਧ ਸ—ਸੰ ਧ, ਮ—ਗਰਸ ਗਰਗ ਸ ।
੫. ਸ, ਰਮਪਧਸ—ਸੰ ਧ, ਮ; ਪ, ਧ, ਸ—ਸਰੰ, ਸਗਰਗੰ ਸ—ਪਧਸਰੰਗਰਗੰ ਸ—ਗ, ਰੰਸਰੰਸ—
 ਰ ਨ ਪ ਨ ਰ
 ਮ, ਗਰੰਸ ਗਰਗੰ ਸ—ਸੰ, ਧ, ਮ; ਪ, ਧ, ਸ—ਸਰੰਗੁ, ਰੰ, ਸੰ ਨ, ਧਪ, ਧ, ਸ—ਸੰ, ਧ, ਮ;
 ਰ ਰ
 ਪ, ਮਗਰਸ ਗਰਗ ਸ—ਰਮਪਧਸ—ਗਰੰਗੰ ਸ—ਪਧਸੰਨਧਪਮ—ਗਰ, ਰਸਗਰਗ ਸ ।

ਰਾਗ-ਆਸਾ ਤਾਲ-ਯੱਕਾ (ਇਕ ਤਾਲਾ) ਮਾਤ੍ਰੇ ੧੨

ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਿੰਨੇ ਲੋਇਣਾ ਮਨੁ ਪੇਸਿ ਰੰਤੋਨਾ ਰਾਮ ਰਾਜੇ ॥

ਮਨੁ ਰਾਮਿ ਕਸਵਟੀ ਲਾਇਆ ਕੰਚਨੁ ਸੋਵਿੰਨਾ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਰੰਗਿ ਚਲੁਲਿਆ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤਨੋ ਭਿੰਨਾ ॥

ਜਨੁ ਨਾਨਕ ਮੁਸਕਿ ਝਕੋਲਿਆ ਸਭੁ ਜਨਮ ਧਨੁ ਧੰਨਾ ॥੧॥

(ਆਸਾ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੪੪੮)

੪	੫	੬	੭	੮	੯	੧੦	੧੧	੧੨	੧੩	੧੪	੧੫
ਧ	ਧ	ਪ	ਧ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	—	ਨ
ਹ	ਰ	ਅੰ	ੜ	ੜ	ੜ	ਮ੍ਰਿ	ਤ	ਭਿੰ	ੜ	ੜ	ਨੇ
ਮ	ਨ	ਰਾ	ੜ	ੜ	ਮ	ਕ	ਸ	ਵ	ੜ	ੜ	ਟੀ
	ੜ	ਗੁ	ਰ	ੜ	ੜ	ਮੁ	ਖ	ਰੰ	ੜ	ੜ	ਗ
ਜ	ਨ	ਨਾ	ੜ	ੜ	ੜ	ਨ	ਕ	ਮੁ	ਸ	ੜ	ਕ
ਸ	ਰ	ਗ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	—	—	—	—
ੜ	ੜ	ਲੋ	ਇ	ਣਾ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
ੜ	ੜ	ਲਾ	ਇ	ਆ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
ੜ	ਚ	ਲੁ	ਲਿ	ਆ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
ੜ	ਝ	ਕੋ	ਲਿ	ਆ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
ਸ	ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	—	ਗ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ
ਮ	ਨ	ਪ੍ਰ	ਮ	ਰ	ਤੋ	ੜ	ਨਾ	ਰਾ	ਮ	ਰਾ	ਜੇ
ਕੋ	ੜ	ਚ	ਨ	ੜ	ਸੋ	ੜ	ੜ	ਵਿੰ	ੜ	ਨਾ	ੜ
ਮੋ	ਰਾ	ਮ	ਨ	ੜ	ਤ	ਨੋ	ੜ	ਭਿੰ	ੜ	ਨਾ	ੜ

ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	—
ਸ	ਭ	ਜ	ਨ	ਮ	ਧ	ਨ	ਧ	ਧੰ	ਧ	ਨਾ	ਧ
ਸੰ	ਸੰ	ਪ	ਧ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਮ	—	ਪ
ਜ	ਨ	ਨਾ	ਧ	ਧ	ਧ	ਨ	ਕ	ਮੁ	ਸ	ਧ	ਕ

ਧ ਸੰ...
ਭ ਕੋਲਿਆ—ਇਥੇ ਸਮ ਤੇ ਮੁਕਾ ਕੇ ਅਗੋਂ ਸਲੋਕ ਲਾਓ ।

ਸੰ—ਨ ਧ-ਧ ਧ—ਪ ਮ-ਮ—

੧ ਓ ਸਤਿ ਨਾ ਧ ਧ ਮ, ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈ ਧ ਧ ਰ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ

ਪ—ਮ— ਗਰ-
ਸੰਭੰ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਆਸਾ ਮ: ੧ ॥ ਵਾਰ ਸਲੋਕਾਂ ਨਾਲਿ, ਸਲੋਕ ਭੀ ਮਹਲੇ ਪਹਲੇ ਕੇ ਲਿਖੇ ਧ ਧ
ਰ—ਸਗਰਗਰਸ ਸ—ਰਮਪਧਸੰ ਸੰ—
ਟੁੰਡੇ ਅਸਰਾਜੈ ਕੀ ਧੁਨੀ ਧ ਧ ਧ ਧ ਧ ॥ ਸਲੋਕ ਮ: ੧ * * * ਬਲਿਹਰੀ ਗੁਰ ਆਪਣੇ ਚਿਉਹਾਭੀ
— ਸੰ ਨ ਧ ਪ ਧ ਪ— ਪ—ਮ—ਮ—
ਸਦ ਵਾ ਧ ਧ ਧ ਧ ਰ ॥ ਜਿਨਿ ਮਾਣਸ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਕੀਏ ਕਰਤ ਨ ਲਾਗੀ ਵਾਰ ॥ ਮਹਲਾ ੨ ॥
ਪ—ਧ ਸੰ—ਰੰ—ਸੰ ਨ ਧ ਪ ਪ—
ਜੇ ਸਉ ਚੰਦਾ ਉਗਵਹਿ ਸੂਰਜ ਚੜਹਿ ਹਜਾਰ ॥ ਏਤੇ ਚਾਨਣ ਹੋਇਆ ਧ ਧ ਧ ਧ ਗੁਰ ਬਿਨੁ
ਧ ਰੰ ਸੰ—ਧ—ਨ—ਸੰਨਧਪਧਨ—ਸੰ ਰੰ—
ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ ॥ ਮ: ੧ ॥ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਨ ਚੇਤਨੀ ਮਨਿ ਆਪਣੈ ਸੁਚੇ ਧ ਧ ਧ ਧ ਧ ਤ ॥ ਛੁਟੇ ਤਿਲ
ਗੰ—ਰੰਸਰੰਸੰ ਸੰ—
ਬੁਝਾੜ ਜਿਉ ਸੁੰਵੈ ਅੰਦਰਿ ਕੇਤ ॥ ਖੇਤੈ ਅੰਦਰਿ ਛੁਟਿਆ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸਉ ਨਾਹ ਧ ਧ ਧ ਧ । ਫਲੀਅਹਿ

ਨ ਪ

ਧ-ਮ-ਪ—ਮਗਰਸਰਸ ਸ—
ਫਲੀਅਹਿ ਬਪੜੇ ਧ ਧ ਧ ਧ ਭੀ ਤਨ ਵਿਚ ਸੁਆ ਧ ਧ ਧ ਧ ॥ ੩ ॥ ਪਉੜੀ ॥

੦	ਗ	ਗ	ਰ	ਸ	×	ਰ	ਰ	ਸ	—	੦	—	—	ਸ	—	×	—	ਧ	—	ਧ	—
ਗ	ਆ	ਪੀ	ਨੈ	ਆਪ	ਸਾ	ਜਿ	ਓ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਆ	ਧ	ਧ	ਪੀ	ਧ	ਨੈ	ਧ	ਧ	ਧ
ਦੁ	ਦਾ	ਯੀ	ਕੁਦ	ਰਤਿ	ਸਾ	ਜੀ	ਐ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਕ	ਰ	ਧ	ਆ	ਧ	ਸ	ਣ	ਧ	ਧ
ਦਾ	ਤਾ	ਤਾ	ਕਰ	ਤਾ	ਆ	ਪ	ਤੁੰ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਤੁ	ਸ	ਧ	ਦੇ	ਧ	ਵਹਿ	ਧ	ਧ	ਧ
ਤੁ	ਜਾ	ਣ	ਦੀ	ਦੀ	ਸ	ਭ	ਸੰ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਦੇ	ਧ	ਧ	ਲੈ	ਧ	ਸਹਿ	ਧ	ਧ	ਧ
ਪ	—	—	—	—	ਪ	ਮ	—	—	—	ਗ	ਗ	ਰ	ਸ	—	ਰ	—	ਸ	—	—	—
ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਰ	ਚਿ	ਓ	ਧ	ਧ	ਨਾ	ਧ	ਉ	ਧ	ਧ	ਧ
ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਭਿ	ਧ	ਠ	ਧ	ਧ	ਚਾ	ਧ	ਉ	ਧ	ਧ	ਧ
ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਕ	ਰਹਿ	ਧ	ਪ	ਧ	ਸਾ	ਧ	ਉ	ਧ	ਧ	ਧ
ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਜਿੰ	ਧ	ਦ	ਕ	ਧ	ਵਾ	ਧ	ਉ	ਧ	ਧ	ਧ

ਨੋਟ—ਪਉੜੀ ਦੀ ਨੁਟੇਸ਼ਨ ਦੁਗੁਨ ਲਯ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਝ ਵਿਚ ਛੇਤੀ ਆ ਜਾਵੇ ।

ਸ	—	ਸ	ਸ	ਮ	—	ਮ	—	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	—	—	—
ੜ	ੜ	ਕ	ਰ	ਆ	ੜ	ਸ	ੜ	ਣ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
ਸੰ	—	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ	—	ਰੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ
ਡਿ	ੜ	ਠੰ	ੜ	ਚਾਂ	ੜ	ਉ	ੜ	ੜ	ੜ	ਸਿ	ਰੀ	ਵਾ	ਹਿ	ਗੁ	ਰੂ
ਸੰ	—	—	—	ਸੰ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ਜੀ	ੜ	ੜ	ੜ	ਵਾਹਿਗੁਰੂ	—	ਪਉੜੀ	॥	ਆਪੀਨੈ	ਆਪੁ	ਸਾਜਿਓ	ਆਪੀਨੈ	ਰਚਿਓ	ਨਾਉ	॥	॥

ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ ਕਰਿ ਆਸਟੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ ॥
 ਚਾਡਾ ਕਰਤਾ ਆਪਿ ਤੂੰ ਕੁਸਿ ਦੇਵਹਿ ਕਰਹਿ ਪਸਉ ॥
 ਕੂੰ ਜਾਣੋਈ ਸਭਸੈ ਦੇ ਲੈਸਹਿ ਜਿਉ ਕਵਾਉ ॥
 ਕਰਿ ਆਸਟੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ ॥ ੧ ॥
 (ਆਸਾ ਵਾਰ ਮ: ੧, ਪੰਨਾ ੪੬੨)

ਰਾਗ-ਆਸਾ, ਤਾਲ-ਕਹਿਰਵਾ, ਮਾਤ੍ਰੇ ੮

ਹਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਣੀ ਮਨੁ ਮਾਰਿਆ ਅਣੀਆਲੇ ਅਣੀਆ ਰਾਮ ਰਾਜੇ ॥
 ਜਿਸੁ ਲਾਗੀ ਪੀਰ ਪਿਰੰਮ ਕੀ ਸੋ ਜਾਣੈ ਜਰੀਆ ॥
 ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸੋ ਆਖੀਅਹਿ ਮਰਿ ਜੀਵੈ ਮਰੀਆ ॥
 ਜਨ ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲਿ ਹਰਿ ਜਗ ਦੁਤਰੁ ਤਰੀਆ ॥ ੨ ॥

੦	—	—	ਮ	ਮ	×	×	੦	×	×	×	×	×	×	×	×
*	*	ਹ	ਰ	ਪ੍ਰੇ	ੜ	ਮ	ਬਾ	ਗ	ਸ	ਰ	ਗ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ
ੜ	ੜ	ਜਿ	ਸ	ਲਾ	ੜ	ਗੀ	ੜ	ਣੀ	ੜ	ਮ	ਨ	ਮਾ	ਰਿ	ਆ	ੜ
ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਜੀ	ੜ	ਵ	ਨ	ਪੀ	ੜ	ਰ	ਪਿ	ਰੰ	ਮ	ਕੀ	ੜ
—	—	ਸ	ਸ	ਰ	—	ਮ	—	ਮੁ	ਕ	ਤ	ਸੋ	ਆ	ਖੀ	ਐ	ੜ
ੜ	ੜ	ਅ	ਣੀ	ਆ	ੜ	ਲੇ	ੜ	ਪ	ਪ	ਧ	ਨ	ਪ	ਧ	ਪ	ਮ
ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਸੋ	ੜ	ੜ	ੜ	ਅ	ਣੀਆ	ਰਾ	ਮ	ਰਾ	ੜ	ਜੇ	ੜ
ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਮ	ੜ	ਰ	ੜ	ਜਾਂ	ੜ	ਣੈ	ੜ	ਜ	ਰੀ	ਆ	ੜ
—	—	ਪ	ਧ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਜੀ	ੜ	ਵੈ	ੜ	ਮ	ਰੀ	ਆ	ੜ
ੜ	ੜ	ਜ	ਨ	ਨਾ	ੜ	ਨ	ਕ	ਨ	ਪ	ਧ	ਨ	ਪ	ਧ	ਪ	ਮ
ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਪ	ਧ	ਪ	ਮ	ਸ	ਤ	ਗੁ	ਰ	ਮੇ	ਲ	ਹ	ਰ
—	—	—	—	ਪ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਸ	ਰ	ਗ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ
ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਜ	ਗ	ੜ	ੜ	ਦੁ	ੜ	ਤ	ਰ	ਤ	ਰੀ	ਆ	ੜ
—	—	—	—	ਪ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਸ	ਰ	ਗ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ
ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਜ	ਗ	ੜ	ੜ	ਦੁ	ੜ	ਤ	ਰ	ਤ	ਰੀ	ਆ	ੜ
—	—	—	—	ਸੰ	—	—	—	ਸੰ	—	—	—	ਸੰ	—	—	—
ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਸਲੋਕ	ਮ:	੧	॥	ਸਚੇ	ਤੇਰੇ	ਖੰਡ	ਸਚੇ	ਬ੍ਰਹਮੰਡ	॥	ਸਚੇ	ਤੇਰੇ

ਨ ਪ

—ਧ- ਮ- ਮ ਮ— ਰ ਮ ਪ ਧ- ਧ—
 ਆਕਾ ॥ ॥ ॥ ॥ ਸਚੇ ਤੇਰੇ ਕਰਣੇ ਸਰਬ ਬੀਚਾ ॥ ॥ ॥ ॥ ਸਚਾ ਤੇਰਾ ਅਮਰੁ ਸਚਾ
 — ਨੁ ਧ ਪ- ਪ— ਧ ਪ ਮ- ਮ—
 ਦੀਬਾ ॥ ॥ ॥ ॥ ਸਚਾ ਤੇਰਾ ਹੁਕਮੁ ਸਚਾ ਫੁਰਮਾ ॥ ॥ ॥ ॥ ਸਚਾ ਤੇਰਾ ਕਰਮੁ ਸਚਾ ਨੀਸਾਣੁ ॥

ਗ— ਗ ਮ ਪ ਮ ਗ ਰ- ਰ— ਸ ਗ ਰ ਗ ਸ-
 ਸਚੇ ਧੁਧੁ ਆਖਹਿ ਲਖ ਕਰੋ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ਸਚੇ ਸਭਿ ਭਾਣਿ ਸਚੇ ਸਭਿ ਜੋ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

ਮ— ਪ— ਧ- ਸ- ਧ- ਮ-
 ਸਚੀ ਫੇਰੀ ਸਿਫਤਿ ਸਚੀ ਸਾਲਾਹੁ ॥ ਸਚੀ ਭੇਰੀ ਫੁਦਰਤਿ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੁ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

ਮ— ਗਰ- ਬ- ਸਗ ਰਗ ਸ- ਸ— ਰਮਪਧਸ
 ਨਾਨਕ ਸਚੁ ਧਿਆਇਨਿ ਸਚੁ ॥ ॥ ਜੋ ਮਰਿ ਜੰਮੈ ਸੁ ਕਚੁ ਨਿਕਚੁ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ਮ: ੧ ॥ * * * *

ਸ— ਨ— ਸ ਨ ਧ ਪ ਧ ਪ- ਪ—
 ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਜਾ ਵਡਾ ਨਾਉ ॥ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਜਾ ਸਚੁ ਨਿਆ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ਵਡੀ

— ਪ ਧ ਸ ਰ ਗ ਰ ਗ ਸ- ਸ— ਰ— ਸ ਨ ਧ ਪ-
 ਵਡਿਆਈ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ਜਾ ਨਿਹਚਲ ਥਾਉ ॥ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਜਾ ਏ ਆਲਾ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

ਪ— ਧ ਰ ਸ— ਧ— ਨੁਧਪ- ਪ—
 ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਬੂਝੈ ਸਭ ਭਾਉ ॥ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਜਾ ਪੁਛਿ ਨ ਦਾ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ

— ਧ ਪ ਮ- ਮ— ਪ ਮ ਗ ਰ- ਰ—
 ਜਾ ਆਪੇ ਆ ॥ ॥ ॥ ॥ ਨਾਨਕ ਕਾਰ ਨ ਕਥਨੀ ਜਾ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ਕੀਤਾ ਕਰਣਾ ਸਰਬ

— ਸ ਗ ਰ ਗ ਸ- ਸ— ਰ ਮ ਪ ਧ ਸ- ਸ—
 ਰਜਾ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ਮਹਲਾ ੨ ॥ * * * * * ਇਹੁ ਜਗੁ ਸਚੈ ਕੀ ਹੈ ਕੋਠੜੀ ਸਚੇ ਕਾ ਵਿਚਿ

— ਰ— ਸ ਗ ਰ ਗ ਸ- ਗ—
 ਵਾਸੁ ॥ ਇਕਨਾ ਹੁਕਮਿ ਸਮਾਇ ਲਏ ਇਕਨਾ ਹੁਕਮੇ ਕਰੇ ਵਿਣਾ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ਇਕਨਾ ਭਾਣੈ ਕਦਿ

— ਰ ਸ ਰ ਸ- ਸ— ਧ- ਮ- ਮ—
 ਲਏ ਇਕਨਾ ਮਾਇਆ ਵਿਚਿ ਨਿਵਾ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ਏਵ ਭਿ ਆਖਿ ਨ ਜਾਪਈ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ਜਿ ਕਿਸੈ

— ਪ— ਮ ਗ ਰ- ਰ— ਗਰ ਰ ਸ— ਸ—
 ਆਣੇ ਰਾਸਿ ॥ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਣੀਐ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ਜਾਕਉ ਆਪਿ ਕਰੇ ਪਰਗਾਸ ॥ ॥ ॥ ਪਉੜੀ ॥

ਗਗ ਰ ਸ—

ਨਾਨਕ ਜੀਅ ਉਪਾਇ ਕੈ ਲਿਖਿ ਨਾਵੈ ਧਰਮੁ ਬਹਾਲਿਆ ॥

ਓਥੈ ਸਚੈ ਹੀ ਸਚਿ ਨਿਬੜੈ ਚੁਣਿ ਵਖਿ ਕਦੇ ਜਜਮਾਲਿਆ ॥

ਥਾਉ ਨ ਪਾਇਨਿ ਕੂੜਿਆਰ ਮੁਹ ਕਾਲੈ ਦੋਜਕਿ ਚਾਲਿਆ ॥

ਤੇਰੈ ਨਾਇ ਰਤੇ ਸੇ ਜਿਣਿ ਗਏ ਹਾਰਿ ਗਏ ਸਿ ਠਗਣ ਵਾਲਿਆ ॥
 ਲਿਖਿ ਨਾਵੈ ਧਰਮੁ ਬਹਾਲਿਆ ॥ ੨ ॥

ਰਾਗ-ਆਸਾ, ਤਾਲ-ਦਾਦਰਾ, ਮਾਤ੍ਰੇ ੬

ਹਮ ਮੁਰਖ ਮੁਗਧ ਸਰਣਾਗਤੀ ਮਿਲੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਰੰਗਾ ਰਾਮ ਰਾਜੇ ॥
 ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਹਰਿ ਪਾਇਆ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਇਕ ਮੰਗਾ ॥
 ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤਨੁ ਸਬਦਿ ਵਿਗਾਸਿਆ ਜਪਿ ਅਨਤ ਤਰੰਗਾ ॥
 ਮਿਲਿ ਸੰਤ ਜਨਾ ਹਰਿ ਪਾਇਆ ਨਾਨਕ ਸਤ ਸੰਗਾ ॥ ੩ ॥

×			○			×			○		ਸੰ
ਸੰ	ਸੰ	ਸੰਨ	ਸੰਰੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਧ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਮੁ	ਰ	ਖੜ	ਮੁਗ	ਧ	ੜ	ਸਰ	ਣਾ	ਗ	ਤੀ	ੜ	ਮਿਲ
ਗ	ਵਿ	ਦੜ	ਰੇੜ	ਗਾ	ੜ	ਚਾ	ਮ	ਚਾ	ਜੇ	ੜ	ੜ
ਹ	ਰ	ਪੂੜ	ਰੇੜ	ੜ	ੜ	ਹ	ਰਿ	ਪਾ	ਦਿਆ	ੜ	ੜ
	ਰਿ	ੜੜ	ਭਗ	ਡ	ੜ	ਇ	ਕ	ਮੰ	ਗਾ	ੜ	ਮੇਰਾ
ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	—	ਰੰਸੰ	ਸੰਰੰ	ਗੁੰ	ਰੰਸੰ
ਮਨ	ਤ	ਨ	ਸਥ	ਦ	ਵਿ	ਗਾ	ੜ	ਸਿੜ	ਦਿਆ	ੜ	ੜੜ
ਸੰ	ਸੰ	ਸੰਨ	ਸੰਰੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਧ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ
ਜ	ਪ	ੜੜ	ਅੜ	ਤ	ੜ	ਤ	ਰੰ	ੜ	ਗਾ	ੜ	ਮਿਲ
ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	ਧ	ਪ	ਪ	ਧ	ਪ	ਮ	—	—
ਸੰ	ਤ	ਜ	ਨਾ	ਹ	ਰਿ	ਪਾ	ੜ	ਦਿ	ਆ	ੜ	ੜ
ਗ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਗ	ਸ	ਰ	ਸ	ਸ	—	—
ਨਾ	ੜ	ੜ	ਨ	ਕ	ੜ	ਸ	ਤ	ਸੰ	ਗਾ	ੜ	ੜ

ਸੰ— ਨ— ਸੰ— ਨ ਪ
 ਸਲੋਕ ਮ: ੧ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਨਾਦ ਵਿਸਮਾਦੁ ਵੇਦੁ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਜੀਅ ਵਿਸਮਾਦੁ—ਭੇ ੜੜੜੜੜੜ ਦ ॥
 ਮ— ਰ ਮ ਪ ਧ— ਧ— ਨੁ ਧ ਪ— ਪ—
 ਵਿਸਮਾਦੁ ਰੂਪ ਵਿਸਮਾਦੁ ਰੰ ੜੜੜੜ ਗ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਨਾਗੇ ਫਿਰਹਿ ਜੰ ੜੜੜੜ ਤ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ
 — ਧ ਪ ਮ ਮ— ਗ—
 ਪਉਣ ਵਿਸਮਾਦੁ ਪਾਣੀ ੜੜ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਅਗਨੀ ਖੇਡਹਿ ਵਿਡਾਣੀ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਧਰਤੀ ਵਿਸਮਾਦੁ
 — ਮ ਗ ਰ ਰ— ਸ ਗ ਰ ਗ ਸ— ਮ—
 ਖਾਣੀ ੜੜੜ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਸਾਦਿ ਲਗਹਿ ਪਰਾਣੀ ੜੜੜੜੜੜ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਸੰਜੋਗੁ—ਵਿਸਮਾਦੁ
 ਦੁਜੀ, ਤੀਜੀ ਤੇ ਚੌਥੀ ਪਉੜੀ ਭੀ—“ਆਪੀਨੈ ਆਪ ਸਾਜੀਓ” ਵਾਲੀ ਧੁਨ ਤੇ ਹੀ ਗਾਓ !

ਪੰਮਗਰ ਰ _____ ਗਰਸ- ਰਮਪਪਸੰ- ਸੰ-
 S S S S ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਉਜੜ ਵਿਸਮਾਦੁ ਰਾਹ S S S S ॥ * * * * * ਵਿਸਮਾਦੁ ਨੇੜੇ ਵਿਸਮਾਦੁ
 ਰ

ਨ ————— ਸੰਨਧਧ ਧਧ ————— ਪ ————— ਪਧਸੰਰਗੰਗੰਗੰ ਸੰ-
 ਦੂਰਿ ॥ ਵਿਸਮਾਦੁ ਦੇਖੀ ਹਾਜਰਾ ਹਜੂ S S S S ਰ ॥ ਵੇਖਿ ਵਿਡਾਣ ਰਹਿਆ ਵਿਸਮਾ S S S S ਦਿ ॥
 ਰੰ ————— ਸੰ ————— ਨ ————— ਸੰ ————— ਨਧ-
 ਨਾਨਕ ਬੁਝਣ ਪੂਰੈ ਭਾਗ ॥ ਮ: ੧ ॥ ਕੁਦਰਤਿ ਦਿਸੈ ਕੁਦਰਤਿ ਸੁਣੀਐ ਕੁਦਰਤਿ ਭਉ ਸੁਖ ਸਾ S S ਰ ॥
 ਧ ————— ਧਧਮ ਮ —————
 ਕੁਦਰਤਿ ਪਾਤਾਲੀ ਆਕਾਸੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਰਬ ਅਕਾ S S ਰ ॥ ਕੁਦਰਤਿ ਵੇਦ ਪੁਰਾਨ ਕਭੈਬਾ ਕੁਦਰਤਿ
 ਰ

_____ ਪਮਰਗ- ਰ _____ ਸਗਰਗ ਸ-
 ਸਰਬ ਬੀਚਾ S S S S ਰ ॥ ਕੁਦਰਤਿ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਪੈਨਣੁ ਕੁਦਰਤਿ ਸਰਬ ਪਿਆ S S S S ਰ ॥
 ਰਮਪਧਸ- ਸ _____ ਰ _____
 * * * * * ਕੁਦਰਤਿ ਜਾਤਿ ਜਿਨਸੀ ਰੰਗੀ ਕੁਦਰਤਿ ਜੀਅ ਜਹਾਨ ॥ ਕੁਦਰਤਿ ਨੇਕੀਆ ਕੁਦਰਤਿ

_____ ਸੰਗਰੰਗ ਸੰ- ਸੰ- _____ ਗਾਂ- _____
 ਬਦੀਆ S S S S S S ਕੁਦਰਤਿ ਮਾਨੁ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥ ਕੁਦਰਤਿ ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੁ ਕੁਦਰਤਿ ਧਰਤੀ
 ਨ ਪ

ਬਦੀਆਂ ਡ ਡ ਡ ਡ ਡ ਡ ਕੁਦਰਤਿ ਸੇਵਾ ਜੀਸਨੂੰ ਵੇਖੋ ।

ਨ   ਪ
ਧ-   ਮ-   ਮ-

ਗੰਜ਼ਰਾਂਪੰ-   ਸੰ—

ਖਾ ਡ ਡ ਡ ਡ ਕ ॥ ਸਭ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਫ੍ਰੈ ਕਾਇਰ ਕਰਤਾ ਪਾਕੀ ਨਾਈ ਪਾ ਡ ਡ ਡ ਕ ॥ ਨਾਨਕ

_____ ਗਰ ਗਗ ਰਰ ਸ-

ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਵੇਖੈ ਡ ਡ ਵਰਤੈ ਤਾਕੋ ਤਾਕ ॥ ੨ ॥

ਸ- ਗ ਗ ਰ ਸ-
ਪਉੜੀ ॥ ਆਪਨੈ ਭੋਗ ਭੋਗਿ ਕੈ ਹੋਇ ਭਸਮਤਿ ਭਉਰੁ ਸਿਧਾਇਆ ॥
ਵਡਾ ਹੋਆ ਦੁਨੀਦਾਰੁ ਗਲਿ ਸੰਗਲੁ ਘਤਿ ਚਲਾਇਆ ॥
ਅਗੈ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਵਾਚੀਐ ਬਹਿ ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ ॥
ਥਾਉ ਨ ਹੋਵੀ ਪਉਦੀਈ ਹੁਣਿ ਸੁਣੀਐ ਕਿਆ ਹੁਆਇਆ ।
ਮਨਿ ਅੰਧੈ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥ ੩ ॥

ਰਾਗ-ਆਸਾ, ਤਾਲ-ਕਹਿਰਵਾ, ਮਾਤ੍ਰੇ ੮

ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਸੁਣਿ ਬੋਨਤੀ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਹਰਿ ਰਾਇਆ ਰਾਮਰਾਜੇ
ਹਉ ਮਾਗਉ ਸਰਣਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਕੀ ਹਰਿ ਹਰਿ ਮੁਖ ਪਾਇਆ ॥
ਭਗਤਿ ਵਛਲੁ ਹਰਿ ਬਿਰਦੁ ਹੈ ਹਰਿ ਲਾਜ ਰਖਾਇਆ ॥
ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਸਰਣਾਗਤੀ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਤਰਾਇਆ ॥ ੪ ॥

×	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	੦	ਨ	ਧ	ਪ	×	ਧ	ਨ	ਸੰ	—	੦	—	ਧ	ਪ
—	ਦੀ	ਨ	ਦ	ਨ	ਨ	ਸੁ	ਣ	ਥੇ	ਨ	ਤੀ	—	—	—	—	ਧ	ਪ
*	ਹਉ	ਮਾ	ਗਉ	ਰ	ਣ	ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ਮ	ਕੀ	—	—	—	—	ਹ	ਰਿ
ੜ	ਭਗ	ਤ	ਵ	ਛ	ਲ	ਹ	ਰਿ	ਬਿਰ	ਦ	ਹੈ	—	—	—	—	ਹ	ੜ
ੜ	ਜ	ਨ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਸ	ਰ	ਣਾ	ਗ	ਤੀ	—	—	—	—	ਹ	ੜ
ਪ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਗ	ਰ	ਸ	—	—	—	—	—
ਪ੍ਰ	ਭ	ਹ	ਰਿ	ਰਾ	ੜ	ਦਿਆ	ੜ	ਰਾ	ਮ	ਰਾ	ੜ	ਜੇ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
ਹ	ੜ	ਰ	ੜ	ਹ	ੜ	ਰ	ੜ	ਮੁ	ਖ	ਪਾ	ੜ	ਦਿਆ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
ਹ	ੜ	ਰ	ੜ	ਲਾ	ੜ	ਜ	ੜ	*	ਰ	ਖਾ	ੜ	ਦਿਆ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
ਹ	ੜ	ਰ	ੜ	ਨਾ	ੜ	ਮ	ੜ	*	ਤ	ਰਾ	ੜ	ਦਿਆ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ

ਸੰ— ਨ— ਸੰ— ਨ ਪ
ਸਲੋਕ ਮ: ੧ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਪਵਣੁ ਵਹੈ ਸਦ ਭਾਉ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਚਲਹਿ ਲਖ ਦਰੀਆ ੜੜੜ ਉ ॥ ਭੈ

ਰਮਪਧ- ਧ- ਨੁਧਪ- ਪ-
ਵਿਚਿ ਅਗਨਿ ਬਢੈ ਵੇਗਾ ੜੜੜੜ ਰ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਧਰਤੀ ਦਬੀ ਭਾ ੜੜੜ ਰ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਇੰਦੁ ਫਿਰੈ

ਨ ਨ ਪ
ਧ- ਸੰ- ਧ- ਮ- ਮ- ਗ- ਰ-
ਸਿਰ ਭਾ ੜੜ ੜੜ ੜੜ ੜੜ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਰਾਜਾ ਧਰਮ ਦੁਆਰ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਸੂਰਜੁ ਭੈ ਵਿਚਿ ਚੰ ੜ ਦੁ ॥

ਰ
ਰ- ਸਗਰਗ ਸ- ਮ- ਪ-
ਕੋਹ ਕਰੋੜੀ ਚਲਤ ਨ ਅੰ ੜੜੜੜੜੜ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਸਿਧ ਬੁਧ ਸੁਰ ਨਾਥ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਆਡਾਣੇ

ਨ
ਧ- ਸੰ- ਰੰ- ਸੰਨਧਪ- ਪ- ਧਰੰ ਸੰ
ਆਕਾ ੜੜੜ ਸ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਜੋਧ ਮਹਾਬਲ ਸੁ ੜੜੜੜੜੜ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਆਵਹਿ ਜਾਵਹਿ ਪੂਰਿ ॥

ਨ ਪ
ਸੰ- ਧ- ਮ- ਮ- ਗਰ- ਸਗਰਗ ਸ-
ਸਗਲਿਆ ਭਉ ਲਿਖਿਆ ਸਿਰਿ ਲੇ ੜੜ ੜੜ ॥ ਨਾਨਕ ਨਿਰਭਉ ੜੜ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਸਚੁ ਏ ੜੜੜੜ ੜੜ ॥

ਸ- ਰਮਪਧਸੰ- ਸੰ- ਨ-
ਮ: ੧ ॥ **** ਨਾਨਕ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੋਰਿ ਕੋਤੇ ਰਾਮ ਰਵਾਲ ॥ ਕੋਤੀਆ ਕੰਨੁ ਕਹਾਣੀਆ

ਰ
ਨਸਰੰਸੰਨਧਪ- ਪ- ਪਧਸਰੰਗਰੰਗੰ ਸੰ- ਸੰ-
ਕੋਤੇ ਬੇਦ ਬੀਚਾ ੜੜੜੜੜੜੜੜ ॥ ਕੋਤੇ ਨਚਹਿ ਮੰਗਤੇ ੜੜੜੜੜੜੜੜ ਗਿਝ ਮੁੜੁ ਪੂਰਹਿ ਤਾ

ਨਧ- ਧ- ਪਮ ਮ- ਪ- ਮਗਰ-
ੜੜ ਲ ॥ ਬਾਜਾਰੀ ਬਾਜਾਰ ਮਹਿ ੜੜ ਆਇ ਕਢਹਿ ਬਾਜਾਰ ॥ ਗਾਵਹਿ ਰਾਜੇ ਰਾਣੀਆ ੜੜੜੜ

ਰ
ਰ- ਸਗਰਗ ਸ- ਰਮਪਧਸੰ- ਸੰ-
ਬੋਲਹਿ ਆਲ ਪਤਾ ੜੜੜੜੜੜ ॥ **** ਲਖ ਟਕਿਆ ਕੇ ਮੁਦੜੇ ਲਖ ਟਕਿਆ ਕੇ ਹਾਰੁ ॥

ਰੰ— ਸੰਗੰਰੰਗੰ ਸੰ— ਸੰ— ਗੰ—
ਜਿਤੁ ਤਨਿ ਪਾਈਅਹਿ ਨਾਨਕਾ SSSS SS ਸੇ ਤਨ ਹੋਵਹਿ ਫਾਰ ॥ ਗਿਆਨੁ ਨ ਗਲੀਈ ਦੁਖੀਐ

ਨ ਪ
ਰੰਸੰਰੰਸੰ— ਸੰ— ਧ— ਮ— ਮ— ਗਰ— ਰ— ਗ ਗ ਰ ਰ
SSSSS ਕਥਨਾ ਕਰੜਾ ਸਾ SS Sਰ ॥ ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ ਤਾ ਪਾਈਐ SSS ਹੋਰ ਹਿਕਮਤਿ ਹੁਕਮੁ ਕੁ
ਸ—
ਆਰ ॥ ੨ ॥

ਸ— ਗ ਗ ਰ ਸ
ਪਉੜੀ ॥ ਨਦਰਿ ਕਰਹਿ ਜੇ ਆਪਣੀ ਤਾ ਨਦਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਾਇਆ ॥
ਏਹੁ ਜੀਉ ਬਹੁਤੇ ਜਨਮ ਭਰੰਮਿਆ ਤਾ ਸਤਿਗੁਰਿ ਸਬਦੁ ਸੁਣਾਇਆ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਜੇਵਡੁ ਦਾਤਾ ਕੋ ਨਹੀ ਸਭਿ ਸੁਣਿਅਹੁ ਲੋਕ ਸਬਾਇਆ ॥
ਸਤਿਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ ਸਚੁ ਪਾਇਆ ਜਿਨ੍ਹੀ ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਗਵਾਇਆ ॥
ਜਿਨਿ ਸਚੋ ਸਚੁ ਬੁਝਾਇਆ ॥ ੪ ॥

(ਆਸਾ-ਰਾਗ ਸਮਾਪਤ)

ਰਾਗ-ਭੈਰਉ

ਵਾਦੀ—ਧੁ | ਠਾਠ—ਭੈਰਉ | ਸਮਾਂ—ਸਵੇਰ (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ)
ਸੰਵਾਦੀ—ਰੁ | ਜਾਤਿ—ਸੰਪੂਰਣ | ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਰਿਖਭ, ਧੈਵਤ ਸੁਰ ਕੋਮਲ ।

ਮ ਨ
ਆਰੋਹ—ਸ, ਗ, ਮ ਪ, ਧੁ, ਨ ਸੰ ।

ਨ
ਅਵਰੋਹ—ਸੰ ਨ ਧੁ, ਧੁ, ਪ, ਮਗ, ਰੁ ਸ ।

ਮ ਨ ਨ ਗ
ਪਕੜ—ਸ, ਗ ਮ ਪ ਧੁ, ਧੁ, ਪ, ਮਗਰੁ, ਰੁ, ਸ— ।

ਭੈਰਉ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਛੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪਰਮੁਖ ਰਾਗ ਹੈ । ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਾਲ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਬਹੁਤ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ । ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਗ ਭੈਰਉ ਤਿਹਰਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ 'ਸੰਗੀਤ ਰਤਨਾਕਰ' ਅਨੁਸਾਰ ਰੇ, ਪਾ, ਵਰਜਿਤ ਓਡਵ ਜਾਤਿ ਦਾ ਰਾਗ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਗਾ, ਧਾ, ਨੀ, ਕੋਮਲ ਸਨ । ਭਾਵ—ਇਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਰਾਗ 'ਮਾਲਕੋਂਸ' ਫਿਰ ਇਸ ਦੇ ਗਾ, ਨੀ, ਸੁਰ ਤੀਵਰ ਹੋ ਗਏ । ਸਤਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਤਕ 'ਪਾਰਿਜਾਤ ਸੰਗੀਤ' ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਮਲ ਰਿਖਭ ਲਗਣ ਨਾਲ ਜਾਤਿ ਖਾਡਵ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਅਜ-ਕਲ ਇਹ ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤਿ ਦਾ ਰਾਗ ਹੈ । ਇੰਜ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਭੀ ਅਦਲ-ਬਦਲ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ।

ਭੈਰਉ ਰਾਗ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਧੈਵਤ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਰਿਖਭ ਹੈ । ਅਸਲ ਵਿਚ ਭੈਰਉ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾ, ਤੇ ਰੇ, ਸੁਰ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸੁਰਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਿਲਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ

ਨ ਨ ਗ
ਅੰਦੋਲਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਜਿਵੇਂ ਮਪ, ਧੁ, ਧੁ, ਪ ਮਗਰੁ, ਰੁ, ਸ—, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਠੀਕ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਭੈਰਉ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲਗਦੀ ਹੈ । ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਰਿਖਭ ਤੇ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਸੁਰ ਘੱਟ

ਮ ਨ ਨ ਗ ਨ ਨ ਗ
ਲਾਈਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਵਿਚ "ਸ, ਗਮਪ ਧੁ ਧੁ; ਪ ਮਗਰੁ ਰੁ ਸ, ਜਾਂ ਮਪ ਧੁ ਧੁ ਪ, ਮਪਗਮਰੁ-ਰੁ. ਸ" ਤਾਨ ਬਾਰ ਬਾਰ ਲਗਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਧੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਾਗ ਆਖਦੇ ਹਨ । ਸੰਧੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਾਗ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਸਵੇਰੇ ਸੂਰਜ ਉਦਯ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਅਸਤ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਇਹ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਭਗਤਿ ਰਸ ਰਾਗ ਹੈ । ਬਿਲੰਬਿਤ ਲਯ ਵਿਚ ਮੰਦ੍ਰ ਤੇ ਮੱਧ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਲਾਪ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਨ ਇਕਾਗਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਉਤ੍ਰਾਂਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਗ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨੇ ਸਪਤਕਾਂ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਅਲਾਪ)

੧.   ਨ੍   ਗ ਗ   ਨ੍   ਨ੍   ਗ
ਸ—ਧੁ—ਨ੍ਸ, ਰੁ, ਰੁ, ਸ—ਨ੍ਸ ਧੁ—ਧੁ, ਨ੍ਸ—ਗਮਰੁ, ਰੁ, ਸ— ।

੨.   ਨ੍   ਨ੍ ਨ੍   ਗ   ਮ   ਗ   ਨ੍   ਨ੍
ਸ—ਧੁ—ਪ, ਮਪ ਧੁ ਧੁ, ਸ—ਸੈਰੁ, ਰੁ—ਸ, ਗਮਪਮਗਰੁ—ਰੁ, ਸ—ਸ, ਧੁ—ਧੁ—ਰੁ, ਸ—
ਗਮਪਗਮਰੁ ਰੁ—ਸ— ।

੩.   ਨ੍   ਨ੍   ਨ੍   ਗ   ਨ੍   ਨ੍   ਨ੍
ਸ—ਧੁ—ਪ, ਮਪ ਧੁ—ਧੁ—ਨ੍ਸ—ਗਮਰੁ, ਰੁ ਸ ਧੁ—ਸ—ਨ੍ਸ ਧੁ—ਪ—ਮਪ ਧੁ ਨ੍ਸ—
ਗ ਗ   ਗ   ਮ   ਨ ਨ   ਗ   ਨ੍ ਨ੍   ਨ੍   ਗ
ਰੁ—ਰੁ—ਗਮਰੁ ਗਮਪਮਗਰੁ—ਰੁਸ—ਸ, ਗਮਪ ਧੁ ਧੁ ਪਮਗਰੁ—ਰੁ—ਸ ਧੁ ਧੁ—ਸਰੁ—ਰੁ—
ਸ— ।

੪.   ਮ   ਨ ਨ   ਪ   ਨ   ਗ   ਮ   ਨ   ਨ
ਸ—ਗਮਪ ਧੁ ਧੁ ਪ, ਗਮਪਗਮ ਧੁ—ਪ, ਮਗਰੁ ਗਮਰੁ ਰੁ—ਸ—ਗਮਪ ਧੁ—ਧੁ—ਪ, ਮਪਗਮ
ਨ   ਨ—,   ਗ   ਨ੍   ਨ੍   ਨ
ਧੁ, ਪ, ਮਪ ਧੁ—ਮ; ਪਗਮਰੁ, ਗਮਰੁ ਰੁਸ—ਧੁ—ਧੁ—ਨ੍ਸ—ਮਪ ਧੁ—ਨ੍ਸ—ਨ੍ਸਰੁਸੰ ਧੁ—
ਪ, ਧੁਮਪਗਮ ਧੁ—ਪ, ਮਗਰੁ—ਰੁਸ—ਸ ਧੁ—ਧੁ—ਪ, ਨ੍ਸੰ ਧੁ—ਪ, ਮਪ ਧੁ—ਨ੍ਸ—ਨ੍ਸਰੁਸੰ
ਨ   ਗ
ਧੁ ਪਮਗਰੁ ਰੁ—ਸ— ।

੫.   ਨ ਨ   ਨ ਨ   ਨ   ਗੰ ਗੰ   ਨ
ਮਪ ਧੁ ਧੁ ਨ੍ਸ—ਰੁਸੰ—ਧੁ—ਧੁਸੰ—ਨ੍ਸਰੁਸੰ ਧੁ—ਰੁ—ਸੰ—ਗੰਮੰ ਰੁ—ਰੁ—ਸੰ—ਧੁ—ਪ,
ਪ ਨ   ਗੰ   ਨ   ਨ ਨ   ਨ   ਨ
ਗਮ ਧੁ—ਨ੍ਸਰੁ—ਰੁ—ਸੰ ਧੁ—ਪਮਗਰੁ ਰੁ—ਸੰ ਧੁ ਧੁ ਨ੍ਸ—ਰੁਸੰ ਧੁ—ਪ, ਮਪ ਧੁ—ਸੰ—
ਗੰ ਗੰ   ਗੰ ਨ   ਨ   ਗ   ਮ   ਨ
ਰੁ—ਰੁ—ਸੰ—ਗੰਮੰਗਰੁ—ਰੁਸੰ ਧੁ—ਪ, ਮਪਗਮ ਧੁ—ਪ ਮਗਰੁ—ਰੁ—ਸ—ਗਮਪ ਗਮ ਧੁ
ਨ   ਗੰ   ਨ ਨ   ਪ   ਗ
ਸੰ—ਧੁ—ਰੁ—ਰੁ—ਸੰ—ਨ੍ਸਰੁ ਧੁ ਧੁ ਪ, ਗਮਪਗਮ ਰੁ—ਰੁ—ਸ— ।

ਰਾਗ-ਭੈਰਉ, ਤਾਲ-ਯੱਕਾ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਢੂੰਢਿ ਢੂੰਢੇਇਆ ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਲਧਾ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥

ਕੰਚਨ ਕਾਇਆ ਕੋਟ ਗੜ ਵਿਚਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਿਧਾ ॥

ਹਰਿ ਹਰਿ ਹੀਰਾ ਰਤਨੁ ਹੈ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤਨੁ ਵਿਧਾ ॥

ਧੁਰਿ ਭਾਗ ਵਡੇ ਹਰਿ ਪਾਇਆ ਨਾਨਕ ਰਸਿ ਗੁਧਾ ॥ ੧ ॥

(ਆਸਾ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੪੪੯)

×		੦		੨		੦		੩		੪	
ਨ	—	ਧੁ	ਪ	—	ਮ	ਗ	—	—	ਮ	—	ਗ
ਧੁ	₪	ਰ	ਮੁ	₪	ਖ	ਢੂੰ	₪	₪	ਦ	₪	ਢੂੰ
ਕੰ	₪	₪	ਚ	₪	ਨ	ਕਾ	₪	₪	ਇਆ	₪	₪
ਹ	₪	ਰਿ	ਹ	₪	ਰਿ	ਹੀ	₪	₪	ਰਾ	₪	₪
ਭਾ	₪	₪	ਗ	₪	ਦ	ਭੇ	₪	₪	ਹ	₪	ਰਿ
ਰੁ	—	ਰੁ	ਸ	—	ਰੁ	ਸ	—	—	—	ਸ	ਸ
ਢੇ	₪	ਦਿ	ਆ	₪	₪	₪	₪	₪	₪	ਹ	ਰ
ਕੋ	₪	ਟ	ਗ	₪	₪	₪	₪	₪	₪	ਵਿ	ਚ
ਰ	₪	ਤ	ਨੁ	₪	₪	₪	₪	₪	₪	ਮੇ	ਰਾ
ਪਾ	₪	ਦਿ	ਆ	₪	₪	₪	₪	₪	₪	ਨਾ	₪
ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	—	ਗ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਗ	ਮ
ਸ	ਜ	ਨ	ਲ	₪	ਧਾ	ਰਾ	ਮ	ਰਾ	ਜੇ	₪	₪
ਹ	₪	ਰਿ	ਹ	₪	ਰਿ	ਸਿ	₪	ਧਾ	₪	₪	₪
ਮ	₪	ਨ	ਤ	₪	ਨ	ਵਿ	₪	ਧਾ	₪	ਧੁ	ਰ
ਸੰਨ	ਨ	—	ਸੰ	—	ਗੁੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ
→ ਨ₪	ਕ	₪	ਰ	₪	ਸ	ਗੁ	₪	ਧਾ	₪	ਧੁ	ਰ
ਪ	ਧੁ	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	ਪ	ਮ	—	—	ਪ	—	ਧੁ
ਭਾ	₪	₪	₪	ਗ	ਵ	ਭੇ	₪	₪	ਹ	₪	ਰ

ਸੰ— ਸੰ— ਨ— ਸੰ— ਰੁੰ—
ਪਾਇਆ—ਸਲੋਕ ਮ: ੧ ॥ ਘੜੀਆ ਸਭੇ ਗੋਪੀਆ ਪਹਰ ਕੰਨੁ ਗੋਪਾਲੁ ॥ ਗਹਣੇ ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ

ਨ

—ਸੰ— ਨਸੰਰੁਸੰ ਧੁ— ਧੁ— ਪ—
ਬੈਸੰਤਰੁ ਚੰਦੁ ਸੂਰਜੁ ਆਵਤਾ ₪ ₪ ₪ ₪ ਰ ॥ ਸਗਲੀ ਧਰਤੀ ਮਾਲ ਧਨੁ ਵਰਤਣਿ ਸਰਬ ਜੰਜਾਲੁ ॥

ਨ ਗ

ਮ— ਮਪ ਧੁ— ਪਮ ਰੁ—ਰੁ— ਸ— ਸ— ਮ—
ਨਾਨਕ ਮੁਸੈ ਗਿਆਨ ਵਿਹੁਣੀ ₪ ₪ ₪ ₪ ਖਾਇ ਗਇਆ ਜਮਕਾਲੁ ॥ ਮ: ੧ ॥ ਵਾਇਨਿ ਚੇਲੇ ਨਚਨਿ

ਨ

— ਪ— ਮਪ ਧੁ— ਧੁ— ਨ—
ਗੁਰ ॥ ਪੈਰਿ ਹਲਾਇਨਿ ਫੇਰਨਿ ਸਿਰ ₪ ₪ ॥ ਉਡਿ ਉਡਿ ਰਾਵਾ ਝਾਟੈ ਪਾਇ ॥ ਵੇਖੈ ਲੋਕੁ ਹਸੈ

ਨ ਪ ਨ ਨ
 —ਸ— ਧੁ— ਮ— ਧੁ— ਸ— ਰੁ— ਸ— ਧੁ—
 ਘਰਿ ਜਾ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ਇ ॥ ਰੋਟੀਆ ਕਾਰਣਿ ਪੂਰਹਿ ਤਾਲ ॥ ਆਪ ਪਛਾਤਹਿ ਧਰਤੀ ਨਾ ॥ ॥ ਲ ॥

ਨ ਗ
 ਪ— ਮਪ ਧੁ— ਪਮ ਰੁ— ਰੁ— ਸ— ਸ—
 ਗਾਵਨਿ ਗੋਪੀਆ ਗਾਵਨਿ ਕਾ ॥ ॥ ॥ ॥ ਨੁ ॥ ਗਾਵਨਿ ਸੀਤਾ ਰਾਜੇ ਰਾ ॥ ਮ ॥ ਨਿਰਭਉ

ਨ
 —ਧੁ— ਨ— ਸ— ਰੁ— ਸ—
 ਨਿਰੰਕਾਰ ਸਚੁ ਨਾ ॥ ॥ ਮ ॥ ਜਾ ਕਾ ਕੀਆ ਸਗਲ ਜਹਾਨੁ ॥ ਸੇਵਕ ਸੇਵਹਿ ਕਰਮਿ ਚੜ੍ਹਾਉ ॥ ਭਿੰਨੀ
 —ਗ— ਮ— ਪ—
 ਰੈਣਿ ਜਿਨ੍ਹਾ ਮਨਿ ਚਾਉ ॥ ਸਿਖੀ ਸਿਖਿਆ ਗੁਤ ਵੀਚਾਰਿ ॥ ਨਚੁਤੀ ਕਰਮਿ ਲੰਘਾਏ ਪਾਰਿ ॥ ਕੋਲੂ ਚਰਖਾ

ਨ ਨ
 —ਮਪ ਧੁ— ਸ— ਸ— ਰੁ— ਸ—
 ਚਕੀ ਚਕੁ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ਬਲ ਵਾਰੋਲੇ ਬਹੁਤ ਅਨੰਤੁ ॥ ਲਾਟੂ ਮਾਧਾਣੀਆ ਅਨਗਾਹ ॥ ਪੰਖੀ

ਨ ਪ ਨ ਨ
 —ਧੁ— ਮ— ਧੁ— ਸ— ਗ— ਰੁ— ਰੁ—
 ਭਉਦੀਆ ਲੰਨਿ ਨ ਸਾਹ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ਸੁਐ ਚਾੜਿ ਭਵਾਈਅਹਿ ॥ ॥ ॥ ਤ ॥ ਨਾਨਕ ਭਉਦਿਆ
 —ਸ— ਨ— ਸ—
 ਗਣਤ ਨ ਅੰਤ ॥ ਬੰਧਨ ਬੰਧਿ ਭਵਾਏ ਸੋਇ ॥ ਪਇਐ ਕਿਰਤਿ ਨਚੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥ ਨਚਿ ਨਚਿ ਹਸਹਿ

ਨ ਗ
 —ਧੁ— ਪ— ਮ— ਰੁ— ਰੁ—
 ਚਲਹਿ ਸੇ ਰੇ ॥ ॥ ਇ ॥ ਉਡਿ ਨ ਜਾਹੀ ਸਿਧ ਨ ਹੋਇ ॥ ਨਚਣੁ ਕੁਦਣੁ ਮਨ ਕਾ ਚਾ ॥ ॥ ਉ ॥ ਨਾਨਕ

—ਸ— ਸ—
 ਜਿਨ੍ਹਾ ਮਨਿ ਭਉ ਤਿਨ੍ਹਾ ਮਨਿ ਭਾਉ ॥ २ ॥ ਪਉੜੀ ॥

o				×				o				×				
ਗ	ਗ	ਰੁ	ਸ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—	ਸ	ਸ	ਪ	ਪ	ਪ	—	
ਨ	ਉ	ਤੇ	ਰਾ	ਕਾ	ਰ	ਹੈ	॥	॥	॥	ਨਾ	ਇ	ਲ	ਇ	ਐ	॥	॥
ਜੀ	ਉ	ਪਿਡ	ਸਭ	ਤਿ	ਸ	ਦਾ	॥	॥	॥	ਦੇ	॥	ਖਾ	॥	ਜੈ	॥	॥
ਲੋ	ੜਹਿ	ਚੰ	ਗਾ	ਆ	ਪ	ਣਾ	॥	॥	॥	ਕ	ਰ	ਪੁੰ	॥	ਨਹੁ	॥	॥
ਜੇ	ਜਰ	ਵਾ	ਣਾ	ਪਰ	ਹ	ਰੈ	॥	॥	॥	ਜ	ਰ	ਵੇ	॥	ਸ	॥	॥
ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	—	—	—	ਗ	ਗ	ਰੁ	ਸ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	
॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	ਨ	ਰ	ਕ	ਨ	ਜਾ	ਈ	ਐ	॥	॥
॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	ਆ	॥	ਖ	ਗ	ਵਾ	ਈ	ਐ	ਜੇ	॥
॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	ਨੀ	॥	ਚ	ਸ	ਦਾ	ਈ	ਐ	॥	॥
॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	ਕ	ਰੇ	॥	ਦੀ	ਆ	ਈ	ਐ	॥	॥
—	—	ਮ	—	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	—	—	ਨ	—	ਸੰ	ਨ	
॥	॥	ਕੋ	॥	ਰ	ਹੈ	॥	॥	ਵਾ	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥

ਧੁ ਧੁ ਪ — | ਮ ਮ ਗ — | ਤੁ — ਪ ਪ | ਮ ਗ ਰੁ ਰੁ
ਭ ਰੀ ਐ S | ਪਾ ਈ ਐ S | S S ਸਿ ਰੀ | ਵਾ ਹਿ ਗੁ ਰੁ

ਸ — — — ਸ—
ਜੀ S S S ਵਾਹਿਗੁਰੂ

ਪਉੜੀ ॥ ਨਾਉ ਤੇਰਾ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਹੈ ਨਾਇ ਲਇਐ ਨਰਕਿ ਨ ਜਾਈਐ ॥
ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਸਭੁ ਤਿਸਦਾ ਦੇ ਖਾਜੇ ਆਖਿ ਗਵਾਈਐ ॥
ਜੇ ਲੋੜਹਿ ਚੰਗਾ ਆਪਣਾ ਕਰਿ ਪੁੰਨਹੁ ਨੀਚੁ ਸਦਾਈਐ ॥
ਜੇ ਜਰਵਾਣਾ ਪਰਹਰੈ ਜਰੁ ਵੇਸ ਕਰੋਦੀ ਆਈਐ ॥
ਕੋ ਰਹੈ ਨ ਭਰੀਐ ਪਾਈਐ ॥ ੫ ॥

ਰਾਗ-ਭੈਰਵੀ ਤਾਲ-ਦਾਦਰਾ

ਪੰਥੁ ਦਸਾਵਾ ਨਿਤ ਖੜੀ ਮੂੰਧ ਜੋਬਨਿ ਬਾਲੀ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਚੇਤਾਇ ਗੁਰ ਹਰਿ ਮਾਰਗਿ ਚਾਲੀ ॥
ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਤਨਿ ਨਾਮੁ ਆਧਾਰੁ ਹੈ ਹਉਮੈ ਬਿਖੁ ਜਾਲੀ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਮਿਲਿਆ ਬਨਵਾਲੀ ॥ ੨ ॥

x			o			x			o		
ਸ	ਸ	ਰੁ	ਸਨ	ਸ	—	ਮ	ਮ	ਪ	ਨੁ	ਪੁ	ਪੁ
ਪੰ	ਥ	ਦ	ਸਾS	ਵਾ	S	ਨਿ	ਤ	ਖ	ਤੀ	ਮੁ	ਧ
ਹਰਿ	ਹ	ਰਿ	ਨਾS	ਮ	ਚੇ	ਤਾ	S	ਇ	ਗੁ	ਰ	S
ਨਾ	ਨ	ਕ	ਸਤਿ	ਗੁ	ਰ	ਮੇ	S	ਲ	ਹ	ਰ	S
ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮਗ	ਮ	ਪ	ਮਗ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	—
ਜੋ	ਬ	ਨ	ਬਾ	ਲੀ	S	ਰਾS	ਮ	ਰਾ	ਜੇ	S	S
ਹ	ਰਿ	S	ਮਾS	ਰ	ਗ	ਚਾS	S	S	ਲੀ	S	ਮੇਰੈ
ਹ	ਰਿ	S	ਮਿਲਿ	ਆ	S	ਬS	ਨ	ਵਾ	ਲੀ	S	S
ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਧ	ਮ	ਪਧ	ਨੁ	ਸੰ
→ ਮਨ	ਤ	ਨ	ਨਾ	ਮ	ਅ	ਧਾ	S	ਰ	ਹੈS	S	S
ਧੁਪ	ਧੁ	ਪ	ਮਗ	ਮ	ਪ	ਮਗ	ਰੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਸ
ਹਉ	S	S	ਮੈS	S	S	ਬਿS	ਖ	ਜਾ	ਲੀ	S	ਜਨ

ਸੰ—ਨ—ਸੰ—ਰੁ—
ਸਲੋਕ ਮ: ੧ ॥ ਮੁਸਲਮਾਨਾ ਸਿਫਤਿ ਸਰੀਅਤਿ ਪੜਿ ਪੜਿ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰੁ ॥ ਬੰਦੇ ਸੇ, ਜਿ ਪਵਹਿ ਵਿਚਿ

ਨ
—ਸੰ—ਨਸਰੁਸਪੁ— ਧੁ—ਪ—ਮ—
ਬੰਦੀ ਵੇਖਣ ਕਉ ਦੀਦਾSSSSS ॥ ਹਿੰਦੂ ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹਨਿ ਦਰਸਨਿ ਰੂਪਿ ਅਪਾਰੁ ॥ ਤੀਰਥ

ਨ ਗ
 ਮਪ ਧੁ- ਪਮ ਰੁ- ਸ- ਗ- ਮ-
 ਨਾਵਹਿ ਅਰਚਾ ਪੂਜਾ SS SS SS ਅਗਰਵਾਸੂ ਬਹਕਾਰੁ ॥ ਜੋਗੀ ਸੁੰਨਿ ਧਿਆਵਨਿ ਜੇਤੇ ਅਲਖ ਨਾਮ
 ਨ ਨ
 ਪ- ਮਪ ਧੁ- ਸ- ਸ-
 ਕਰਤਾਰੁ ॥ ਸੂਖਮ ਮੂਰਤਿ ਨਾਮੁ ਨਿਰੋਜਨ ਕਾਇਆ ਕਾ ਆਕਾ SS SS 5ਰ ॥ ਸਤੀਆ ਮਨਿ ਸੰਤੋਖੁ
 ਨ ਪ ਨ
 ਧੁ- ਮ- ਧੁ- ਸ- ਰੁ- ਸ- ਧੁ- ਪ-
 ਉਪਜੈ ਦੇਣੈ ਕੈ ਵੀਚਾ SS SS SS 5ਰ ॥ ਦੇਦੇ ਮੰਗਹਿ ਸਹਸਾ ਗੂਣਾ ਸੋਭ ਕਰੇ ਸੰਸਾ SSਰ ॥ ਚੋਰਾ
 ਗ
 ਮ- ਗਮਪਮ ਰੁ- ਸ- ਧੁ- ਰੁ-
 ਜ-ਰਾ ਤੈ ਕੂੜਿਆਰਾ ਖਾਗਾਬਾ ਵੇਕਾਰ SS SS 5ਰ ॥ ਇਕਿ ਹੋਦਾ ਖਾਇ ਚਲਹਿ ਐਕਾ SS ਉ ਤਿਨਾ ਭਿ
 ਸ- ਗ- ਮ- ਪ-
 ਕਾਈ ਕਾਰ ॥ ਜਲਿ ਥਲਿ ਜੀ ਮਾ ਪ੍ਰਤੀਆ ਲੋਆ ਅਕਾਰਾਂ ਅਕਾਰ ॥ ਓਇ ਜਿ ਆਖਹਿ ਸੁ ਤੂੰ ਹੈ
 ਨ
 ਮਪ ਧੁ- ਨ- ਸ- ਰੁ-
 ਜਾਣਹਿ SS 5 ਤਿਨਾਂ ਭਿ ਤੋਰੀ ਸਯ ॥ ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਕੁਖ ਸਾਲਾਹਣੁ ਸਭੁ ਨਾਮੁ ਆਧਾਰੁ ॥ ਸਦਾ
 ਨ ਪ ਨ
 ਸ- ਨਸਰੁਸੰ ਧੁ- ਮ- ਧੁ- ਸ- ਸ- ਗ-
 ਅਨੰਦਿ ਰਹਹਿ ਦਿਨੁ ਰਾਤੀ ਗੁਣਵੰਤਿਆ ਪਾਛਾ SS SS SS SS 5ਰ ॥ ਮ: ੧ ॥ ਮਿਟੀ
 ਨ
 ਰੁ- ਰੁ- ਸ- ਧੁ- ਧੁ-
 ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀ SS ਪੇੜੈ ਪਈ ਕੁਮਿਆਰ ॥ ਘੜਿ ਭਾਂਡੇ ਇਟਾ ਕੀਆ ਜਲਦੀ ਕਰੇ ਪੁਕਾ SSਰ ॥ ਜਲਿ
 ਪ- ਮ- ਗਰੁ ਰੁ-
 ਜਲਿ ਰੋਵੈ ਬਪੁਤੀ ਝੜਿ ਝੜਿ ਪਵਹਿ ਅੰਗਿਆਰੁ ॥ ਨਾਨਕ ਜਿਨਿ ਕਰਤੈ ਕਾਰਣੁ ਕੀਆ SS ਸੋ ਜਾਣੈ
 ਸ-
 ਕਰਤਾਰੁ ॥੨॥

ਸ- ਸ ਗ ਗ
 ਪਉਤੀ ॥ ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਓ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਆ ॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਚਿ ਆਪੁ ਰਖਿਓਨੁ ਕਰਿ ਪਰਗਟੁ ਆਖਿ ਸੁਣਾਇਆ ॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲਿਐ ਸਦਾ ਮੁਕਤੁ ਹੈ ਜਿਨਿ ਵਿਚਹੁ ਸੋਹੁ ਚੁਕਾਇਆ ॥
 ਉਤਮੁ ਏਹੁ ਬੀਚਾਰੁ ਹੈ ਜਿਨਿ ਸਚੇ ਸਿਉ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ ॥
 ਜਗਜੀਵਨੁ ਦਾਤਾ ਪਾਇਆ ॥੬॥*

ਰਾਗ ਭੈਰਉ, ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਿਆਰੇ ਆਇ ਮਿਲੁ ਮੈ ਚਿਰੀ ਵਿਛੁਨੇ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥
 ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤਨੁ ਬਹੁਤ ਬੈਰਾਗਿਆ ਹਰਿ ਨੈਣ ਰਸਿ ਭਿੰਨੇ ॥

*ਛੇਵੀਂ, ਸਤਵੀਂ ਤੇ ਅਠਵੀਂ ਪਉੜੀ ਭੀ—“ਨਾਉ ਤੇਰਾ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੈ”—ਵਾਲੀ ਧੁਨ ਤੇ ਗਾਓ ।

ਨ ਨ
ਪੁ—ਸੁ—ਸੁ—ਰੁ—
ਕਰਮ ਕਮਾਹਿ ॥ ਹਉ ਮੈ ਏਈ ਬੰਧਨਾ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਪਾਹਿ SS SS SS ॥ ਹਉਮੈ ਕਿਥਹੁ ਉਪਜੈ ਕਿਤੁ

ਨ ਪ ਨ ਨ
ਸੁ—ਮ—ਪੁ—ਸੁ—ਗੁ—
ਸੰਜਮਿ ਇਹ ਜਾਇ ॥ ਹਉ ਮੈ ਇਹੋ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਪਇਐ ਕਿਰਤਿ ਫਿਰਾਹਿ SS SS SS SS ॥ ਹਉਮੈ

ਨ
ਗੁ—ਰੁ—ਸੁ—ਨਸਰੁ—ਪੁ—ਪੁ—
ਦੀਰਘੁ ਰੋਗੁ ਹੈ ਽ ਦਾਰੂ ਭੀ ਇਸੁ ਮਾਹਿ ॥ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਜੇ ਆਪਣੀ SSSS SS ਤਾ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ

ਨ ਗ
ਪੁ—ਮਪੁ—ਪਮ ਰੁ—ਰੁ—ਸ
ਕਮਾਹਿ ॥ ਨਾਨਕ ਕਹੈ ਸੁਣਹੁ ਜਨਹੁ SS SS SS SS ਇਤੁ ਸੰਜਮਿ ਦੁਖ ਜਾਹਿ ॥ ੨ ॥

ਸ—ਗ ਗ ਰੁ ਸ
ਪਉੜੀ ॥ ਸੇਵ ਕੀਤੀ ਸੰਤੋਖੀਏਂ ਜਿਨੀ ਸਚੇ ਸਚੁ ਧਿਆਇਆ ॥
ਓਨੀ ਮੰਦੇ ਪੈਰੁ ਨ ਰਖਿਓ ਕਰਿ ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ ਧਰਮੁ ਕਮਾਇਆ ॥
ਓਨੀ ਦੁਨੀਆ ਤੋੜੇ ਬੰਧਨਾ ਅੰਨ੍ਹ ਪਾਣੀ ਬੋਝਾ ਖਾਇਆ ॥
ਤੂੰ ਬਖਸੀਸੀ ਅਗਲਾ ਨਿਤ ਦੇਵਹਿ ਚੜਹਿ ਸਵਾਇਆ ॥
ਵਡਿਆਈ ਵਡਾ ਪਾਇਆ ॥ ੭ ॥

ਰਾਗ-ਭੈਰਉ, ਤਾਲ-ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਮਾਤ੍ਰੇ ੧੬

ਗੁਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਿੰਨੀ ਦੇਹੁਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬੁਰਕੇ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥
ਜਿਨਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਮਨਿ ਭਾਈਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਛਕਿ ਛਕੇ ॥
ਗੁਰ ਤੁਠੈ ਹਰਿ ਪਾਇਆ ਦੂਕੇ ਧਕ ਧਕੇ ॥
ਹਰਿ ਜਨੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹੋਇਆ ਨਾਨਕੁ ਹਰਿ ਇਕੇ ॥ ੪ ॥ ੮ ॥

੦	੨	×	੨	ਗ	ਮ
ਨ				ਗੁ	ਰ
ਪੁ—	ਪ	ਮ	ਗ	—	—
ਅੰ	ਸ	ਮ੍ਰਿ	ਭਿੰ	ਸ	ਸ
ਗੁ	ਰ	ਬਾ	ਣੀ	ਸ	ਸ
ਗੁ	ਰ	ਤੁ	ਠੈ	ਸ	ਸ
ਹ	ਰਿ	ਜ	ਨੁ	ਹ	ਰਿ
ਮ	—	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ
ਅੰ	ਸ	ਮ੍ਰਿ	ਬੁ	ਰ	ਕੋ
ਅੰ	ਸ	ਸ	ਮ੍ਰਿ	ਤ	ਸ
ਚੁ	ਸ	ਸ	ਕੋ	ਸ	ਸ
ਸੰ	—	—	ਨ	—	ਸੰ
ਨਾ	ਸ	ਸ	ਨ	ਸ	ਕ
			ਰੁ	ਸੰ	ਨ
			ਹ	ਰਿ	ਇ
				ਪ	—
				ਕੋ	ਸ
				ਗ	ਮ
				ਜਿ	ਨਾ
				ਕੋ	ਸ
				ਕੋ	ਸ

ਨ ਧੁ ਪ ਮ ਗ ਮ ਪ ਧੁ ਸੰ— ਸੰ— ਨ
ਹ ਰਿ ਜ ਨ ਹ ਰਿ ਹ ਰਿ ਹੋਇਆ ॥ ਸਲੋਕ ਮ: ੧ ॥ ਪੁਰਖਾਂ ਬਿਰਖਾਂ

ਤੀਰਥਾਂ ਤਟਾਂ ਮੇਘਾਂ ਖੇਤਾਂਹ ॥ ਦੀਪਾਂ ਲੋਆਂ ਮੰਡਲਾਂ ਖੰਡਾਂ ਵਰਭੰਡਾਂ SSSS SS ॥ ਅੰਡਜ ਜੇਰਜ

ਉਤਭੁਜਾਂ ਖਾਣੀ ਸੋਤਜਾਂਹ ॥ ਸੋ ਮਿਤਿ ਗਾਣੈ ਨਾਨਕਾ SSSS SS ਸਰਾਂ ਮੇਰਾਂ ਜੰਤਾਂਹ ॥ ਨਾਨਕ ਜੰਤ

ਉਪਾਇ ਕੈ ਸੰਮਾਲੇ ਸਭਨਾਂਹ S S ॥ ਜਿਨਿ ਕਰਤੈ ਕਰਣਾ ਕੀਆ ਚਿੰਤਾ ਭਿ ਕਰਣੀ ਤਾਹ ॥ ਸੋ ਕਰਤਾ

ਚਿੰਤਾ ਕਰੇ ਜਿਨਿ ਉਪਾਇਆ ਜਗੁ ॥ ਤਿਸੁ ਜੋਹਾਰੀ ਸੁਆਸਤਿ ਤਿਸੁ, ਤਿਸੁ ਦੀਬਾਣ ਅਭਗੁ ॥ ਨਾਨਕ ਸਚੇ

ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਕਿਆ ਟਿਕਾ ਕਿਆ ਤਗੁ ॥ ਮ: ੧ ॥ ਲਖ ਨੇਕੀਆ ਚੰਗਿਆਈਆ ਲਖੁ ਪੁਨਾ ਪਰਵਾਣੁ ॥ ਲਖ

ਤਪ ਉਪਰਿ ਤੀਰਥਾਂ ਸਹਜ ਜੋਗ ਬੇਬਾ S S S S S ਣ ॥ ਲਖ ਸੂਰਤਣ ਸੰਗਰਾ S S ਮ ਰਣ ਫੁਟਹਿ

ਪਰਾਣ ॥ ਲਖ ਸੁਰਤੀ ਲਖ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ S ਪੜੀਅਹਿ ਪਾਠ ਪੁਰਾਣ ॥ ਜਿਨਿ ਕਰਤੈ ਕਰਣਾ ਕੀਆ

ਲਿਖਿਆ ਆਵਣ ਜਾਣ ॥ ਨਾਨਕ ਮਤੀ ਮਿਥਿਆ S S S S S ਕਰਮੁ ਸਚਾ ਨੀਸਾਣ ॥ ੨ ॥

ਸ- ਗਗ ਰੁਸ-
ਪਉੜੀ ॥ ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਏਕੁ ਤੂੰ ਜਿਨਿ ਸਚੇ ਸਚੁ ਵਰਤਾਇਆ ॥
ਜਿਸੁ ਤੂੰ ਦੇਹਿ ਤਿਸੁ ਮਿਲੈ ਸਚੁ ਤਾ ਤਿਨ੍ਹੀ ਸਚੁ ਕਮਾਇਆ ॥
ਸਤਿਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ ਸਚੁ ਪਾਇਆ ਜਿਨੁ ਕੈ ਹਿਰਦੈ ਸਚੁ ਵਸਾਇਆ ॥
ਮੂਰਖ ਸਚੁ ਨ ਜਾਣਨੀ ਮਨਮੁਖੀ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥
ਵਿਚਿ ਦੁਨੀਆ ਕਾਹੇ ਆਇਆ ॥ ੮ ॥

(ਰਾਗ ਭੈਰਉ ਸਮਾਪਤ)

ਰਾਗ ਜਿਲਹਾ

ਵਾਦੀ—ਸ | ਠਾਠ—ਕਾਫੀ | ਸਮਾਂ—ਸਮੇਂ ਦਾ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਮ | ਜਾਤਿ = ਵਕ੍ਰ-ਸੰਪੂਰਣ | ਸੁਰ—ਗਾ, ਨੀ, ਦੋਵੇਂ ਕੌਮਲ ਤੀਵਰ ਲਗਦੇ ਹਨ ।

ਆਰੋਹ—ਸ, ਨ੍ਧਨ੍ਧ ਗਮ, ਗੁ ਰ ਸ—ਗ ਮ, ਪ ਨ, ਸੰ ।

ਅਵਰੋਹ—ਸੰ, ਨ੍ਧ ਪ ਮ ਗੁ ਰ, ਨ੍ਧਨ੍ਧ ।

ਮ

ਪਕੜ—ਸ, ਗਮ, ਪ ਗੁਰ, ਨ੍ਧਨ੍ਧ— ।

ਕਾਫੀ ਠਾਠ ਦੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਖੜਜ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਮੱਧਮ ਜਾਂ ਪੰਚਮ ਹੈ । ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਰਿਖਭ ਤੇ ਧੀਵਤ ਸੁਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤਿ ਦਾ ਰਾਗ ਮੰਨਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਗੰਧਾਰ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਨਿਖਾਦ ਲਗਦੇ ਹਨ । ਕਈ ਸੰਗੀਤ ਕਰਤਾ ਇਸ ਨੂੰ 'ਜਿਲਹਾ ਕਾਫੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਇਕ ਮਿਸ਼੍ਰਿਤ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਰੂਪ, 'ਪੀਲੂ' ਰਾਗ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । ਪਰ ਪੀਲੂ ਦਾ ਵਿਸਰਾਮ ਸੁਰ ਗੰਧਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਰਿਖਭ ਹੈ ।

ਮ

ਇਸ ਵਿਚ "ਗੁਰਸ, ਨ੍ਧ, ਨ੍ਧ" ਜਾਂ ਗਮ, ਪ ਗੁਰ, ਨ੍ਧਰ -- ਨ੍ਧ. ਨ੍ਧ—ਤਾਨ ਬਾਰ ਬਾਰ ਲਗਦੀ ਹੈ ।

ਜਿਲਹਾ, ਪੀਣੂ, ਪਹਾੜੀ, ਬਰਵਾ ਤੇ ਭੈਰਵੀ ਆਦਿਕ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਮੱਧਮ ਸੁਰ ਤੋਂ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ । ਭਾਵ—ਮੱਧਮ ਸੁਰ ਨੂੰ ਸਾ (ਖੜਜ) ਮੰਨ ਕੇ ਗਾਉਣਾ । ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਮੰਦ੍ਰ ਸਪਤਕ ਦੇ ਪੰਚਮ ਤੋਂ ਮੱਧ ਸਪਤਕ ਦੇ ਨਿਖਾਦ ਤਕ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਰਾਗ ਨੂੰ ਭੀ ਉੱਪਰ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੱਧਮ ਸੁਰ ਨੂੰ ਸਾ-ਕਾਯਮ ਕਰਕੇ ਗਾਓ ।

ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਿੱਠਾ ਤੇ ਲੌਕ-ਪ੍ਰਿਅ ਰਾਗ ਹੈ । ਇਸ ਵਿਚ ਗੀਤ, ਭਜਨ, ਗਜ਼ਲ, ਕਵਾਲੀ, ਨੁਮਰੀ ਆਦਿਕ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਖਯਾਲ ਜਾਂ ਪੁਰਪਦ ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਰਾਗ ਨਹੀਂ । ਸਾਡੇ ਰਾਗੀ-ਰਬਾਬੀ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਰੀਤਾਂ ਭਾਵ ਪੁਨਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਵੇਲੇ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਅਲਾਪ)

੧. ਸ—ਨ੍ਧ, ਨ੍ਧ—ਨ੍ਧਨ੍ਧ, ਗਮਗੁਰਸ—ਨ੍ਧਗੁਰਸਨ੍ਧ, ਨ੍ਧ— ।

੨. ਸ—ਨ੍ਧ, ਮ, ਧਨ੍ਧ—ਨ੍ਧ, ਨ੍ਧਗਮ, ਗੁਰਸ—ਨ੍ਧਰਨ੍ਧ, ਨ੍ਧ—ਨ੍ਧਗੁਰਸਰਨ੍ਧ, ਨ੍ਧ— ।

੩. ਸ—ਨੁਪਨੁਸ—ਮ, ਧਨੁਸ—ਗ, ਮ; ਗੁਰਸਨੁਧ, ਨੁਸ—ਨੁਰਗਮ, ਪਮਗੁਰ, ਨੁਸਰਨੁਧ, ਨੁਸ—
ਗਮਗੁਰ, ਨੁਸਗੁਰਸਨੁਧ, ਨੁਸ—ਨੁਧਪਮ, ਪ, ਨ, ਸ, ਰਨੁਧਨੁਸ— ।

੪. ਸ—ਨੁਧ, ਨੁਰਗਮ; ਗੁਰਸ—ਨੁਸਗਮਪ, ਮਧਪ, ਗਮ, ਪ ਗੁਰਸ—ਨੁਧਨੁਰਗਮਗੁਰਸ—ਨੁਸਗੁਰ
ਸਰਨੁਧ, ਨੁਸ—ਗਮ, ਨੁਸਗਮ, ਪਮਗੁਰ, ਨੁਸਗੁਰਸਰਨੁਧ, ਨੁਸ—ਮਪਨੁਸਗੁਰਸਨੁਧ, ਨੁਸ— ।

੫. ਨੁਸਗਮਪ, ਗਮਧਪ, ਮਗਮਗੁਰ, ਨੁਧਨੁਸ—ਨੁਸਗਮਪ, ਗਮ—ਮਧਪ, ਨੁਧਪਮਗੁਰ, ਨੁਸਰਨੁਧ,
ਨੁਸ—ਮ, ਪ ਨ, ਸ—ਨਧ, ਨੁਧਪਮਗੁਰ, ਨੁਧ, ਨੁਸ—ਮ, ਪ ਨ, ਸ—ਨੁਧਨੁਸ—ਨੁਧਪਮਗਮ,
ਧਪਨੁਧਪਮਗੁਰ, ਨੁਸਗੁਰਸਰ ਨੁਧ, ਨੁਸ— ।

ਰਾਗ-ਜਿਲਹਾ, ਤਾਲ-ਕਹਿਰਵਾ

ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਗਤਿ ਭੰਡਾਰ ਹੈ ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸੇ ਰਾਮਰਾਸੇ ॥

ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਚਾ ਸਾਹੁ ਹੈ ਸਿਖ ਦੇਇ ਹਰਿ ਰਾਸੇ ॥

ਧਨ ਧੰਨੁ ਵਣਜਾਰਾ ਵਣਜੁ ਹੈ ਗੁਰੁ ਸਾਹੁ ਸਾਬਾਸੇ ॥

ਜਨੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਤਿਨੀ ਪਾਇਆ ਜਿਨ ਧੁਰਿ ਲਿਖਤੁ ਲਿਲਾਟਿ ਲਿਖਾਸੇ ॥ ੧ ॥

(ਆਸਾ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੪੪੯)

੦				×				੦				×			
ਸ	—	ਪ	ਨੁ	ਸ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਧ	ਨੁ	ਸ	ਰ	ਸ	—
*	*	ਹ	ਰਿ	ਅ	ੜ	ਮ੍ਰਿ	ਤ	ਭ	ਗ	ਤ	ਭੰ	ਡਾ	ਰ	ਹੈ	ੜ
ਜੇ	ੜ,	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਤ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ੜ	ਚਾ	ੜ	ਸਾ	ਹੁ	ਹੈ	ੜ
ਸੇ	ੜ,	ਧ	ਨ	ਧੰ	ਨ	ਵ	ਣ	ਜਾ	ੜ	ਰਾ	ੜ	ਵਣ	ਜ	ਹੈ	ੜ
—	—	ਸ	ਸ	ਸ	ਰ	ਸ	ਨੁ	ਧ	ਮ	ਧ	ਨੁ	ਸ	ਨੁ	ਸ	ਰ
ੜ	ੜ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਤ	ਗੁ	ਰ	ਪਾ	ੜ	ਸੇ	ੜ	ਰਾ	ਮ	ਰਾ	ੜ
ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਸਿ	ਖ	ੜ	ੜ	ਦੇ	ੜ	ੜ	ੜ	ਹ	ਰ	ਰਾ	ੜ
ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਗੁ	ੜ	ਰ	ੜ	ਸਾ	ੜ	ਹੁ	ੜ	ਸਾ	ੜ	ਬਾ	ੜ
ਸ	—	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਸੰ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਪ	ਮ	—
ਸੇ	ੜ	ਜ	ਨ	ਨਾ	ੜ	ਨ	ਕ	ਗੁ	ਰ	ਤਿ	ਨੀ	ਪਾ	ੜ	ਦਿਆ	ੜ
—	—	ਪ	ਪ	ਮ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਸ	ਰ
ੜ	ੜ	ਜਿਨ	ਧੁਰ	ਲਿ	ਖ	ਤ	ਲਿ	ਲਾ	ੜ	ਟ	ੜ	ਲਿ	ੜ	ਖਾ	ੜ
ਸ	—	ਧ	ਨੁ	ਸ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਧ	ਨੁ	ਸ—			
ਸੇ	ੜ	ਜ	ਨ	ਨਾ	ੜ	ਨ	ਕ	ਗੁ	ਰ	ਤਿ	ਨੀ	ਪਾਇਆ—			

ਮ———— ਗ———— ਮ————
 ਸਲੋਕ ਮ: ੧ ॥ ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀ ਲਦੀਅਹਿ ਪੜਿ ਪੜਿ ਭਰੀਅਹਿ ਸਾਬ ॥ ਪੜਿ ਪੜਿ ਬੇੜੀ ਪਾਈਐ
 —————ਪਮਗੁਰ— ਰ———— ਗੁਰਸ—
 ਪੜਿ ਪੜਿ ਗਡੀਅਹਿ ਖਾ SSSS ਤ ॥ ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਬਰਸ ਬਰਸ ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਮਾ SSSS ॥
 ਸ———— ਨੁ.ਧ— ਮੁ ਧਨੁ ਸ———— ਧ ਨੁ ਸ ਰ
 ਪੜੀਐ ਜੇਤੀ ਆਰਜਾ ਪੜੀਅਹਿ ਜੇਤੇ ਸਾ S S ਸ ॥ ਨਾਨਕ ਲੇਖੇ ਇਕ ਗਲ ਹੋਰੁ ਹਉ ਮੈ ਝਖਣਾ
 ਸ ਸ———— ਨੁ.ਸਗਮਪ— ਪ———— ਮਪਧਨੁ— ਨੁ————
 ਝਾਖ ॥ ਮਹਲਾ ੧ ॥ ***** ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਪੜਿਆ ਤੇਤਾ ਕੜਿਆ ॥ ਆ SSSS ਬਹੁ ਤੀਤਬ
 —————ਧਪ— ਮ———— ਪਮਗੁਰ— ਰ———— ਗੁਰਸ—
 ਭਵਿਆ ਤੇਤੇ ਲਵਿਆ SSS ॥ ਬਹੁ ਭੇਖ ਕੀਆ ਦੇਹੀ ਦੁਖੁ ਦੀਆ SSSSS ॥ ਸਹੁ ਵੇ ਜੀਆ SSS
 ਸ—ਨੁ.ਧ ਨੁ.ਸ— ਗ———— ਰਸ— ਮ————
 ਆਪਣਾ S ਕੀਆ ॥ ਅੰਨ ਨ ਖਾਇਆ ਸਾਦੁ ਗਵਾਇਆ SSS ॥ ਬਹੁ ਦੁਰੁ ਪਾਇਆ ਦੂਜਾ ਭਾਇਆ ॥
 ਪ———— ਧਪਮਗੁਰ— ਰ———— ਗੁਰਸ ਸ————
 ਬਸਤ੍ਰੁ ਨ ਪਹਰੈ ਅਹਿਨਿਸਿ ਕਹਰੈ SSSSSS ॥ ਮੋਨਿ ਨਿਗੂਤਾ SSS ਕਿਉ ਜਾਗੈ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਸੂਤਾ ॥
 ਨੁ.———— ਧਪ— ਮੁ—ਪ—ਨੁ———— ਸ————
 ਪਗ ਉਪੇਤਾਣਾ ਆਪਣਾ ਕੀਆ ਕਮਾਣਾ SSS ॥ ਅਲੁਮਲੁ ਖਾਈ ਸਿਰ ਛਾਈ ਪਾਈ ॥ ਮੂਰਖਿ ਅੰਧੈ
 ————— ਗੁ———— ਰਸ— ਗ———— ਮ————
 ਪਤਿ ਗਵਾਈ ॥ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਕਿਛੁ ਥਾਇ ਨ ਪਾਈ SSS ॥ ਰਹੈ ਬੇਬਾਣੀ ਮੜੀ ਮਸਾਣੀ ॥ ਅੰਧ ਨ
 ————— ਪ———— ਧਨੁਧਸ— ਨੁ————
 ਜਾਣੈ ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਣੀ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਭੇਟੇ ਸੋ ਸੁਖੁ ਪਾਏ SSSSSS ॥ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ
 ਧਪ— ਮ———— ਪਮਗੁਰ— ਰ———— ਰਗੁ ਪਮ ਗੁਰਸ
 SSS ॥ ਨਾਨਕ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਸੋ ਪਾਏ SSSS ॥ ਆਸ ਅੰਦੇਸੇ ਤੇ ਨਿਹ ਕੇਵਲੁ ਹਉ S ਮੈਂ ਸਬਦ
 ਸ ਸ—
 ਜਲਾਏ ॥ ੨ ॥ ਪਉੜੀ ॥

੦					×					੦					×				
ਨੁ.	ਧ	ਪ	ਧ		ਨੁ.	ਨੁ.	ਸ	—		—	—	ਨੁ.	ਧ	ਪ	ਧ	ਨੁ.	ਨੁ.	ਸ	—
ਭਗਤ	ਤੇ	ਰੈ	ਮਨ		ਭਾ	ਵ	ਦੇ	S		S	S	ਦ	ਰ			ਸੋ	S	ਹ	S
ਨਾ	ਨਕ	ਕਰ	ਮਾ		ਬਾ	ਹ	ਰੇ	S		S	S	ਦ	ਰ			ਦੋ	ਅ	S	S
ਮੁਲ	ਨ	ਬੁ	ਝਨ		ਆ	ਪ	ਣਾ	S		S	S	ਅ	ਣ			ਹੋ	S	ਦਾ	S
ਹਉ	ਦਾ	ਦੀ	ਕਾ		ਨੀ	ਚ	ਜਾ	S		S	ਤ	ਹੋ	ਰ			ਉ	S	ਤ	S
ਰ	—	ਗੁ	ਰ		ਸ	—	ਰ	ਸ		ਨੁ.	ਧ	ਪ	ਧ			ਨੁ.	ਨੁ.	ਸ	—
ਨ	S	S	S		S	S	S	S		ਕੀ	S	ਰ	ਤ			ਗਾ	ਵ	ਦੇ	S
ਨ	S	S	S		S	S	S	S		ਲ	ਹ	ਨੀ	S			ਧਾ	ਵ	ਦੇ	ਇਕ
S	S	S	S		S	S	S	S		ਆ	S	ਪ	ਗ			ਣਾ	ਇ	ਦੇ	S
ਮ	S	S	S		S	S	S	S		ਜਾ	S	ਤ	ਸ			ਡਾ	ਇ	ਦੇ	S
—	—	ਸ	ਸ		ਸ	—	ਪ	—		—	—	—	—			ਮ	ਗੁ	—	ਮ
S	S	ਤਿ	ਨ		ਮੰ	S	ਗਾ	S		S	S	S	S			S	S	S	ਜਿ

ਪ	ਪ	ਮ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—	—	—	ਸ	ਸ	ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਨੁ
ਤੁ	ਝੈ	ਫ	ਧਿ	ਆ	ਇ	ਦੇ	ਫ	ਫ	ਫ	ਸਿ	ਰੀ	ਵਾ	ਹਿ	ਗੁ	ਰੁ
ਸ	—	—	—	ਸ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ਜੀ	ਫ	ਫ	ਫ	ਵਾਹਿਗੁਰੂ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

ਪਉੜੀ ॥ ਭਗਤ ਤੇਰੇ ਮਨਿ ਭਾਵਦੇ ਦਰਿ ਸੋਹਨਿ ਕੀਰਤਿ ਗਾਵਦੇ ॥
ਨਾਨਕ ਕਰਮਾ ਬਾਹਰੇ ਦਰਿ ਢੋਅ ਨ ਲਹਨੀ ਧਾਵਦੇ ॥
ਇਕਿ ਮੂਲੁ ਨ ਬੁਝਨਿ ਆਪਣਾ ਅਣਹੋਦਾ ਆਪੁ ਗਣਾਇਦੇ ॥
ਹਉ ਢਾਢੀ ਕਾ ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਹੋਰਿ ਉਤਮ ਜਾਤਿ ਸਦਾਇਦੇ ॥
ਤਿਨੁ ਮੰਗਾ ਜਿ ਤੁਝੈ ਧਿਆਇਦੇ ॥ ੯ ॥

ਰਾਗ-ਜਿਲਹਾ, ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ

ਸਬੁ ਸਾਹੁ ਹਮਾਰਾ ਤੂੰ ਧਣੀ ਸਬੁ ਜਗਤੁ ਬਣਜਾਰਾ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥
ਸਭ ਭਾਭੇ ਤੁਧੈ ਸਾਜਿਆ ਵਿਚਿ ਵਸਤੁ ਹਰਿ ਬਾਰਾ ॥
ਜੋ ਪਾਵਹਿ ਭਾਭੇ ਵਿਚਿ ਵਸਤੁ ਸਾ ਨਿਕਲੈ ਬਿਆ ਕੋਈ ਕਰੇ ਵੇਚਾਰਾ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਉ ਹਰਿ ਬਖਸਿਆ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਭੰਡਾਰਾ ॥ ੨ ॥

੦	—	ਮ	ਪ	×	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	੦	—	ਨੁ	ਧ	×	ਨੁ	ਨੁ	ਸ	—
ਸ	—	ਸ	ਚੁ	ਮ	ਸਾ	ਹੁ	ਹ	ਸ	ਸ	—	ਰਾ	ਫ	ਨੁ	ਧ	ਣੀ	ਫ	ਫ
*	*	ਸ	ਭ	ਫ	ਭਾ	ਫ	ਭੇ	ਭੇ	ਮਾ	ਫ	ਧੈ	ਫ	ਸਾ	ਜਿ	ਆ	ਫ	ਫ
ਜੇ	ਫ,	ਸ	ਫ	ਫ	ਪਾ	ਵਹਿ	ਭਾ	ਭੇ	ਤੂ	ਫ	ਵਸ	ਤ	ਸਾ	ਨਿਕ	ਲੈ	ਫ	ਫ
ਰਾ	ਫ,	ਜੋ	ਫ	ਫ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਕਉ	ਵਿ	ਚ	ਹ	ਰਿ	ਬਖ	ਸਿ	ਆ	ਫ	ਫ
ਰਾ	ਫ,	ਜ	ਨ	ਫ	ਫ	ਫ	ਫ	ਫ	ਕਉ	ਫ	ਫ	ਫ	ਫ	ਫ	ਫ	ਫ	ਫ
—	—	ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਨੁ	ਰ	ਰ	ਰ	ਰ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਰ
ਫ	ਫ	ਸ	ਭ	ਜਗ	ਤ	ਵ	ਣ	ਜਾ	ਜਾ	ਫ	ਰਾ	ਫ	ਫ	ਰਾ	ਮ	ਰਾ	ਰਾ
ਫ	ਫ	ਫ	ਫ	ਵਿ	ਫ	ਚ	ਫ	ਵ	ਵ	ਫ	ਤ	ਫ	ਫ	ਹ	ਰ	ਬਾ	ਬਾ
ਫ	ਫ	ਫ	ਫ	ਕਿਆ	ਫ	ਕੋ	ਈ	ਕ	ਕ	ਰੋ	ਫ	ਫ	ਫ	ਵੇ	ਫ	ਚਾ	ਚਾ
ਫ	ਫ	ਫ	ਫ	ਹਾ	ਫ	ਰ	ਫ	ਭ	ਭ	ਗ	ਤ	ਫ	ਫ	ਭੰ	ਫ	ਡਾ	ਡਾ
ਸ	—	ਮ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਸ	—	ਨੁ	ਧ	ਸਾ	—	—	—	—	—
ਰਾ	ਫ	ਜ	ਨ	ਫ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਕੋ	ਫ	ਹ	ਰਿ	ਬਖਸਿਆ	—	—	—	—	—

ਮ— ਗ— ਮ—
ਸਲੋਕ ਮ: ੧ ॥ ਕੂੜੁ ਰਾਜਾ ਕੂੜੁ ਪਰਜਾ ਕੂੜੁ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥ ਕੂੜੁ ਮੰਡਪ ਕੂੜੁ ਮਾੜੀ ਕੂੜੁ ਬੈਸਣਹਾ

ਪਮਕੁਰ— ਰ— ਸ—
ਫ ਫ ਫ ਫ ॥ ਕੂੜੁ ਸੁਇਨਾ ਕੂੜੁ ਰੁਪਾ ਕੂੜੁ ਪੈਨਣਹਾਰੁ ॥ ਕੂੜੁ ਕਾਇਆ ਕੂੜੁ ਕਪੜੁ ਕੂੜੁ ਰੂਪੁ ਅਪਾ

ਗੁਰਸਨੁ ਧ— ਮ ਧਨੁ ਸ— ਨ— ਸ— ਨੁ ਸਗਮਪ— ਪ—
ਫ ਫ ਫ ਫ ਫ ॥ ਕੂੜੁ ਮੀਆਂ ਕੂੜੁ ਬੀਬੀ ਖਪਿ ਹੋਇ ਖਾਰੁ ॥ ***** ਕੂੜੁ ਕੂੜੇ ਨੇਹੁ ਲਗਾ

ਧਨੁ ਧਪ ਮ
 ਵਿਸਰਿਆ ਕਰਤਾਰੁ ॥ ਕਿਸ ਨਾਲਿ ਕੀਚੈ ਦੋਸਤੀ ਸਭੁ ਜਗੁ ਚਲਣ ਹਾ ਿ ਿ ਰ ॥ ਕੂੜੁ ਮਿਠਾ ਕੂੜੁ
 ਪਮਗੁਰ- ਰ ਗੁਰਸ- ਸ ਨੁਪੁ ਸ ਸ
 ਮ ਖਿਉ ਕੂੜੁ ਛੋਕੇ ਪੁ ਿ ਿ ਿ ਿ ਰ ॥ ਨਾਨਕ ਵਖਾਣੈ ਬੇਨਤੀ ਿ ਿ ਿ ਿ ਤੁਪੁ ਬਾਝੁ ਕੂੜੁ ਕੂੜੁ ॥ ਮ: ੧ ॥
 ਗ ਰਸ ਮ ਪ
 ਸਚੁ ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਰਿਦੈ ਸਚੁ ਹੋ ਿ ਿ ਦਿ ॥ ਕੂੜੁ ਕੀ ਮਲੁ ਉਤਰੈ ਤਨੁ ਕਰੇ ਹਛਾ ਧੋਇ ॥ ਸਚੁ
 ਧਪਮਗੁਰ- ਰ ਗੁਰਸ ਸ
 ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਸਚਿ ਧਰੇ ਪਿਆ ਿ ਿ ਿ ਿ ਰ ॥ ਨਾਉ ਸੁਣਿ ਮਨੁ ਰਹਸੀਐ ਿ ਿ ਤਾ ਪਾਏ ਮੋਖ
 ਨੁ ਧਪੁ ਮ ਪ ਨੁ
 ਦੁਆਰੁ ॥ ਸਚੁ ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਜੁਗਤਿ ਜਾਣੈ ਜੀਉ ਿ ਿ ॥ ਧਰਤਿ ਕਾਇਆ ਸਾਧਿ ਕੈ ਭਿਓ
 ਸ ਰਗੁ ਰ ਸ ਰ ਗ
 ਦੇਇ ਕਰਤਾ ਬੀਉ ॥ ਸਚੁ ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਸਿਖ ਸਚੀ ਲੇਇ ॥ ਦਇਆ ਜਾਣੈ ਜੀਅ ਕੀ ਕਿਛੁ
 ਮ ਪ ਧਨੁਧਸ- ਨੁ
 ਪੁੰਨ ਦਾਨੁ ਕਰੇਇ ॥ ਸਚੁ ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਆਤਮ ਤੀਰਥ ਕਰੇ ਨਿਵਾ ਿ ਿ ਿ ਸ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨੋ
 ਧਪ ਮ ਪਮਗੁਰ- ਰ
 ਪੁਛਿ ਕੈ ਬਹਿ ਰਹੈ ਕਰੈ ਨਿਵਾ ਿ ਿ ॥ ਸਚੁ ਸਭਨਾ ਹੋਇ ਦਾਰੁ ਪਾਪ ਕਦੇ ਧੋ ਿ ਿ ਿ ਦਿ ॥ ਨਾਨਕੁ ਵਖਾਣੈ
 ਰਗੁ ਪਮ ਗੁਰ ਸ ਸ
 ਬੇਨਤੀ ਜਿਨ ਸਚੁ ਪ ਿ ਲੈ ਿ ਹੋਇ ॥

ਸ- ਨੁ ਧਪੁਧੁ ਨੁ ਨੁ ਸ-
 ਪਉੜੀ ॥ ਦਾਨੁ ਮਹਿੰਡਾ ਤਲੀ ਖਾਕੁ ਜੇ ਮਿਲੈ ਤ ਮਸਤਕਿ ਲਾਈਐ ॥
 ਕੂੜਾ ਲਾਲਚੁ ਛਡੀਐ ਹੋਇ ਇਕ ਮਨਿ ਅਲਖੁ ਧਿਆਈਐ ॥
 ਫਲਤੇ ਵੇਹੋ ਪਾਈਐ ਜੇਵੇਹੀ ਕਾਰ ਕਮਾਈਐ ॥
 ਜ ਹੋਵੈ ਪੂਰਬਿ ਲਿਖਿਆ ਤਾ ਧੂੜਿ ਤਿਨ੍ਹਾ ਦੀ ਪਾਈਐ ॥
 ਮਤਿ ਥੋੜੀ ਸੇਵ ਗਵਾਈਐ ॥ ੧੦ ॥*

ਰਾਗ ਜਿਲਹਾ, ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ

ਹਮ ਕਿਆ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਵਿਥਰਹ ਸੁਆਮੀ ਤੂੰ ਅਪਰ ਅਪਾਰੋ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥
 ਹਰਿਨਾਮੁ ਸਲਾਹਹ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ਏਹਾ ਆਸ ਅਧਾਰੋ ॥
 ਹਮ ਮੂਰਖ ਕਿਛੁਅ ਨ ਜਾਣਹਾ ਕਿਵ ਪਾਵਹ ਪਾਰੋ ॥
 ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਹਰਿ ਕਾ ਦਾਸੁ ਹੈ ਹਰਿ ਦਾਸ ਪਨਿਹਾਰੋ ॥ ੩ ॥

*ਦਸਵੀਂ, ਗਿਆਰਵੀਂ ਤੇ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਪਉੜੀ ਭੀ "ਭਗਤਿ ਤੇਰੈ ਮਨਿ ਭਾਵਦੇ" ਵਾਲੀ ਧੁਨ ਤੇ ਹੀ ਗਾਓ ।

੦	—	ਧ	ਨੁ	×	—	ਸ	ਸ	੦	—	ਰਸ	ਨੁ	×	—		
ਪੁ	*	ਹ	ਮ	ਸ	—	ਗੁ	ਣ	ਸ	ਤੇ	ੜੜ	ਰੇੜ	ਸ	ਰ	ਗੁ	—
ਜੇ	ੜ	ਹ	ਰਿ	ਕਿਆ	ੜ	ਮ	ਸਾ	ਲਾ	ੜੜ	ਹਹ	ੜ	ਵਿ	ਥ	ਰਹ	ੜ
ਰੇ	ੜ	ਹ	ਮ	ਨਾ	ੜ	ਰ	ਖ	ਕ	ਛੁ	ਅ	ਨ	ਦਿ	ਨ	ਰਾ	ੜ
				ਮੂ	ੜ							ਜਾ	ਣ	ਹਾ	ੜ
ਰ	ਸ	ਧ	ਨੁ	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—	—	ਨੁ	ਨੁ	ਧ
ਸੁਆ	ਮੀ	ਤੂੰ	ੜ	ਅ	ਪ	ਰ	ਅ	ਪਾ	ੜ	ਰੇ	ੜ	ੜ	ਰਾ	ਮ	ਰਾ
ੜ	ੜ	ੜ	ਤ	ਏ	ੜ	ਹਾ	ੜ	ਆ	ੜ	ਸ	ੜ	ੜ	ਆ	ੜ	ਧਾ
ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਕਿ	ੜ	ਵ	ੜ	ਪਾ	ੜ	ਵਹ	ੜ	ੜ	ਪਾ	ੜ	ੜ
															→
ਪੁ	—	ਪੁ	ਪੁ	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਰ
ਰੇ	ੜ	ਜ	ਨ	ੜ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਹ	ਰਿ	ਕਾ	ੜ	ਦਾ	ਸ	ਹੈ	ੜ
→															
ਸ	—	ਧ	ਨੁ	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—	—	ਨੁ	ਨੁ	ਧ
ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਹ	ੜ	ਰਿ	ੜ	ਦਾ	ੜ	ਸ	ੜ	ੜ	ਪ	ਨਿ	ਹਾ
ਪੁ	—	ਧ	ਨੁ	ਸ	—	ਸ	ਸ	ਸ	ਰਸ	ਨੁ	ਨੁ	ਸ			
ਰੇ	ੜ	ਜ	ਨ	ਨਾ	ੜ	ਨ	ਕ	ਹ	ਰਿੜ	ਕਾੜ	ੜ	ਦਾਸ—			

ਮ—ਗ—ਮ
ਸਲੋਕ ਮ: ੧ ॥ ਸਚਿ ਕਾਲੁ ਕੂੜੁ ਵਰਤਿਆ ਕਲਿ ਕਾਲਖ ਬੇਤਾਲ ॥ ਬੀਉ ਬੀਜਿ ਪਤਿ ਲੈ ਗਏ ਅਬ

—ਪ—ਮਗੁਰ—ਰ—
ਕਿਉ ਉਗਵੈ ਦਾਲਿ ॥ ਜੇ ਇਕੁ ਹੋਇ ਤ ਉਗਵੈ ਰੁਤੀ ਹੂ ਰੁਤਿ ਹੋ ੜੜੜ ਇ ॥ ਨਾਨਕ ਪਾਹੈ ਬਾਹਰਾ

ਸ—ਨੁ—ਧਪੁ—ਨੁ—
ਕੋਰੈ ਰੰਗੁ ਨ ਸੋਇ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਖੁੰਬਿ ਚੜ੍ਹਾਈਐ ਸਰਮੁ ਪਾਹੁ ਤਨਿ ਹੋ ੜੜ ਇ ॥ ਨਾਨਕ ਭਗਤੀ ਜੇ ਰਪੈ

ਸ—ਸ—ਨੁ ਸਗਮਪ—ਪ—
ਕੂੜੈ ਸੋਇ ਨ ਕੋਇ ॥ ਮ: ੧ ॥ * * * * * ਲਬੁ ਪਾਪੁ ਦੁਇ ਰਾਜਾ ਮਹਤਾ ਕੂੜੁ ਹੋਆ ਸਿਕਦਾਰੁ ॥

ਧਨੁ—ਧਪ—ਪ—
ਕਾਮੁ ਨੇਬੁ ਸਦਿ ਪੁਛੀਐ ਬਹਿ ਬਹਿ ਕਰੇ ਬੀਚਾ ੜੜ ਰ ॥ ਅੰਧੀ ਰਯਤਿ ਗਿਆਨ ਵਿਹੁਣੀ ਭਾਹਿ ਭਰੇ

—ਧਪਮਗੁਰ—ਰ—ਗੁਰ—ਸ—ਨੁ—
ਮੁਰਦਾ ੜੜੜੜ ਰ ॥ ਗਿਆਨੀ ਨਚਹਿ ਵਾਜੇ ਵਾਵਹਿ ੜੜ ਰੂਪ ਕਰਹਿ ਸੀਗਾਰੁ ॥ ਉਚੈ ਕੂਕਹਿ ਵਾਦਾ

—ਧਪਪੁ—ਮ—ਪੁ—ਨੁ—ਸ—ਰਗੁ—
ਗਾਵਹਿ ੜੜੜ ਜੋਧਾ ਕਾ ਵੀਚਾਰੁ ॥ ਮੂਰਖ ਪੰਡਿਤ ਹਿਕਮਤਿ ਹੁਜਤਿ ਸੰਜੈ ਕਰਹਿ ਪਿਆਰੁ ॥ ਧਰਮੀ

—ਰ—ਸ—ਰ—ਗ—
ਧਰਮੁ ਕਰਹਿ ਗਾਵਾਵਹਿ ਮੰਗਹਿ ਮੋਖ ਦੁਆਰ ॥ ਜਤੀ ਸਦਾਵਹਿ ਜੁਗਤਿ ਨ ਜਾਣਹਿ ਛਡਿ ਬਹਹਿ ਘਰ

—ਮ—ਪਮਗੁਰ—ਰ—
ਬਾਰੁ ॥ ਸਭੁ ਕੋ ਪੂਰਾ ਆਪੇ ਹੋਵੈ ਘਟਿ ਨ ਕੋਈ ਆਖੈ ੜੜੜੜ ॥ ਪਤਿ ਪਰਵਾਣਾ ਪਿਛੈ ਪਾਈਐ

ਗੁਰਸ ਸ—ਨੁਧ—ਨੁਸ—ਸ—ਨੁ ਸਗਮਪ—ਪ—
ੜੜੜ ਤਾ ਨਾਨਕ ਤੋਲਿਆ ਜਾਪੈ ॥ ਮ: ੧ ॥ * * * * * ਵਦੀ ਸੁ ਵਜਗਿ ਨਾਨਕਾ ਸਚਾ ਵੇਖੈ ਸੋ

ਧਨੁਸਾਂ— ਨੁ— ਧਪ— ਗ— ਮ—
 S S S S ਇ ॥ ਸਭਨੀ ਛਾਲਾ ਮਾਰੀਆ ਕਰਤਾ ਕਰੇ ਸੁ ਹੋ S S ਇ ॥ ਅਗੈ ਜਾਤਿ ਨ ਜੋਰੁ ਹੈ ਅਗੈ

—ਪਮਗੁਰ ਰ— ਰਗੁ ਪਮਗੁਰ ਸ ਸ
 ਜੀਉ ਨਵੇ S S S S ॥ ਜਿਨ ਕੀ ਲੇਖੈ ਪਤਿ ਪਵੈ ਚੰਡ ਗੋਡ ਸੋਈ ਕੇਇ ॥

ਸ— ਸ ਨੁ ਧਪ ਧ ਨੁ ਨੁ ਸ
 ਪਉੜੀ ॥ ਧੁਰਿ ਕਰਮੁ ਜਿਨ੍ਹਾ ਕਉ ਤੁਧੁ ਪਾਇਆ ਤਾ ਤਿਨੀ ਖਸਮੁ ਧਿਆਇਆ ॥
 ਏਨਾ ਜੰਤਾ ਕੈ ਵਸਿ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ ਤੁਧੁ ਵੇਕੀ ਜਗਤੁ ਉਪਾਇਆ ॥
 ਇਕਨਾ ਨੋ ਤੂੰ ਮੇਲਿ ਲੈਹਿ ਇਕਿ ਆਪਹੁ ਤੁਧੁ ਖੁਆਇਆ ॥
 ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਜਾਣਿਆ ਜਿਥੈ ਤੁਧੁ ਆਪੁ ਬੁਝਾਇਆ ॥
 ਸਹਜੇ ਹੀ ਸਚਿ ਸਮਾਇਆ ॥ ੧੧ ॥

ਰਾਗ ਜਿਲਹਾ, ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ

ਜਿਉ ਭਾਵੈ ਤਿਉ ਰਾਖਿ ਲੈ ਹਮ ਸਰਣਿ ਪ੍ਰਭ ਆਏ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥
 ਹਮ ਭੂਲਿ ਵਿਗਾੜਹ ਦਿਨਸੁ ਰਾਤਿ ਹਰਿ ਲਾਜ ਰਖਾਏ ॥
 ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੂੰ ਗੁਰੁ ਪਿਤਾ ਹੈ ਦੇ ਮਤਿ ਸਮਝਾਏ ॥
 ਜਨੁ ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ ਹਰਿ ਕਢਿਆ ਹਰਿ ਪੈਜ ਰਖਾਏ ॥ ੪ ॥ ੧੨ ॥

×	ਸ	ਸ	ਰ	੦	—	ਰ	ਰ	×	—	ਰ	ਸ	੦	ਰ	ਸ	—
—	ਜਿ	ਉ	ਭਾ	ਨੁ	ਵੈ	ਤਿ	ਉ	ਗੁ	ਰਾ	ਦਿ	ਪਿ	ਕਾ	ਨੁ	ਲੈ	ਰਾ
S	ਭੁ	ਲ	ਵਿ	ਗਾ	ੜ	ਹ	ਰ	ਦਿ	ਨ	ਤਾ	ਤਾ	ਦਿ	ਲੈ	ਤ	ਤ
S	ਬਾ	ਰਿ	ਕ	ਤੂੰ	ਗੁ	ਰ	ਰ	ਪਿ	ਤਾ	ਤਾ	ਤਾ	ਦਿ	ਲੈ	ਤ	ਤ
S	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਦਾ	ਸ	ਹ	ਰਿ	ਕਾ	ਤਾ	ਤਾ	ਤਾ	ਦਿ	ਲੈ	ਤ	ਤ
ਸ	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਪ	—	ਮ	ਮ	ਪਧ	ਪਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਸ
ਹਮ	ਸਰਣ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਆ	S	ਏ	S	ਰਾ	ਮ	ਰਾਤ	SS	ਜੇ	S	ਹ	ਮ
S	ਹ	S	ਰ	ਲਾ	S	ਜ	S	ਰ	S	ਖਾਤ	SS	ਏ	S	ਹ	ਮ
S	ਏ	S	S	ਮ	S	ਤ	S	ਸ	ਮ	ਝਾਤ	SS	ਏ	S	ਜ	ਨ
S	ਹ	S	ਰਿ	ਪੇ	S	ਜ	S	ਰ	S	ਖਾਤ	SS	ਏ	S	ਜ	ਨ
—	ਸ	ਸ	ਰ	ਨੁ	ਨੁ	ਰ	ਰ	ਸ	—	—	—	ਮ—	—	—	—
S	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਦਾ	ਸ	ਹੁ	ਰਿ	ਕਢਿਆ—	—	—	—	ਸਲੋਕ ਮ: ੧	—	—	—

ਗ— ਮ—
 ਦੁਖੁ ਦਾਰੂ ਸੁਖੁ ਰੋਗੁ ਭਇਆ ਜਾ ਸੁਖੁ ਤਾਮਿ ਨ ਹੋਈ ॥ ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਕਰਣਾ ਮੇ ਨਾਹੀ ਜਾ ਹਉ ਕਰੀ ਨ

— ਪ— ਧ—
 ਹੋਈ ॥ ਬਲਿਹਾਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਵਸਿਆ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਈ ਲਖਿਆ ॥ ਰਹਾਉ ॥ ਜਾਤਿ ਮਹਿ ਜੋਤਿ,

— ਧਪ ਪ— ਗ— ਮ—
 ਜੋਤਿ ਮਹਿ ਜਾਤਾ S S ਅਕਲ ਕਲਾ ਭਰਪੂਰਿ ਰਹਿਆ ॥ ਤੂੰ ਸਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਸਿਫਤਿ ਸੁਆਲਿਉ ਜਿਨਿ

ਪਮਗੁਰੁ ਰ ਗੁਰਸ- ਸ
 ਕੀਤੀ ਸੋ ਪਾਰਿ ਪਇਆ S S S S ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਰਤੇ ਕੀਆ ਬਾਤਾ S S S S ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰਣਾ ਸੁ ਕਰਿ
 ਸ- ਨੁ ਧਪ ਮ
 ਰਹਿਆ ॥ ੨ ॥ ਮ: ੨ ॥ ਜੋਗ ਸਬਦੇ ਗਿਆਨ ਸਬਦੇ ਬੇਦ ਸਬਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਹ S S ॥ ਖਤੀ ਸਬਦੇ
 ਪ- ਨੁ ਸ- ਗੁ
 ਸੂਰ ਸਬਦੇ ਸੂਦ੍ਰ ਸਬਦੇ ਪਰਾਕ੍ਰਿਤਹ ॥ ਸਰਬ ਸਬਦੇ ਏਕ ਸਬਦੇ ਜੇ ਕੋ ਜਾਣੈ ਭੇਉ ॥ ਨਾਨਕੁ ਤਾਕਾ ਦਾਸ
 -ਰਸ ਸ- ਨੁ ਸ ਗ- ਰਸ-
 ਹੈ S S ਸੋਈ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਉ ॥ ਮ: ੨ ॥ ਏਕ ਕ੍ਰਿਸਨੰ ਸਰਬ ਦੇਵਾ ਦੇਵ ਦੇਵਾ ਤ ਆਤਮਾ S S S ॥
 ਮ- ਪ- ਮਪ ਨੁ-
 ਆਤਮਾ ਬਾਸ ਦੇਵਸ੍ਰਿ ਜੇ ਕੋ ਜਾਣੈ ਭੇਉ ॥ ਨਾਨਕ ਤਾਕਾ ਦਾਸੁ ਹੈ ਸੋਈ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਉ ॥ ਮ: ੧ ॥ ਭੁਭੇ
 ਧਪ- ਮ- ਪਮਗੁਰ ਰਗੁ ਪਮ
 ਬਧਾ ਜਲੁ ਰਹੈ. ਜਲ ਬਿਨ ਕੁੰਭੁ ਨ ਹੋ S S ਇ ॥ ਗਿਆਨ ਕਾ ਬਧਾ ਮਨੁ ਰਹੈ S S S S ਗੁਰ ਬਿਨ
 ਗੁਰਸ ਸ-
 ਗਿਆਨੁ ਨ ਹੋਇ ॥

ਸ ਨੁ.ਧ ਪਧੁ ਨੁ.ਨੁ. ਸ-
 ਪਉੜੀ ॥ ਪੜਿਆ ਹੋਵੈ ਗੁਨਹਗਾਰੁ ਤਾ ਓਮੀ ਸਾਧੁ ਨ ਮਾਰੀਐ ॥
 ਜੇਹਾ ਘਾਲੇ ਘਾਲਣਾ ਤੇ ਵੇਹੋ ਨਾਉ ਪਚਾਰੀਐ ॥
 ਐਸੀ ਕਲਾ ਨ ਖੇਡੀਐ ਜਿਤੁ ਦਰਗਹ ਗਇਆ ਹਾਰੀਐ ॥
 ਪੜਿਆ ਅਤੇ ਓਮੀਆ ਬੀਚਾਰੁ ਅਗੈ ਬੀਚਾਰੀਐ ॥
 ਮੁਹਿ ਚਲੈ ਸੁ ਅਗੈ ਮਾਰੀਐ ॥ ੧੨ ॥

(ਜਿਲਹਾ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤ)

ਰਾਗ ਪਹਾੜੀ

ਵਾਦੀ—ਸ | ਠਾਠ—ਬਿਲਾਵਲ | ਸਮਾਂ—ਸਮੇਂ ਦਾ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਸਮੇਂ।
ਸੰਵਾਦੀ—ਪ | ਜਾਤਿ—ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ | ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਦੋਵੇਂ ਮੱਧਮ ਲਗਦੇ ਹਨ।

ਆਰੋਹ—ਸ ਰ ਗ ਪ, ਧ ਸੰ।

ਅਵਰੋਹ—ਸੰ ਨਧ, ਪ, ਮੰਗ, ਰਸ।

ਪਕੜ—ਗ, ਰਸਧ, ਗ, ਰਗ, ਰਸਨਧ, ਪ੍ਰਧ ਸ-।

ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਠ ਦੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਵਾਦੀ ਖੜਜ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਪੰਚਮ ਹੈ। ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਮੱਧਮ, ਨਿਖਾਦ ਵਰਜਿਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਜਾਤਿ ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਹੈ। ਗਾਉਣ ਲਈ ਸਮੇਂ ਦਾ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ! (ਸਰਬ ਕਾਲ)

ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਜਾਤਿ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਰਾਗ ਦੀ ਜਾਤਿ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੈ। ਪਰ ਕੁਝ ਰਾਗ ਐਸੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਧੁਨ' ਆਖਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਪੀਲੂ, ਮਾਂਡ, ਜਿਲਹਾ, ਬਰਵਾ, ਪਹਾੜੀ ਆਦਿਕ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਣ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਸਮੇਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ, ਤਿਵੇਂ ਗਾਉਣ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਤਿ ਬੰਧਨ ਵੀ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਚੰਗੇ ਰਾਗੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਲਗ-ਭਗ ਬਾਰਾਂ ਹੀ ਸੁਰ ਐਸੀ ਖੂਬੀ ਨਾਲ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਗ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋਰ ਵੀ ਖਿੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੜਾ ਆਨੰਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਪਹਾੜੀ ਵਿਚ ਲਗ-ਭਗ ਸਾਰੇ ਸੁਰ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਭੁਪਾਲੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਾ ਤੇ ਨੀ, ਸੁਰ ਦੇ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਇਹ ਭੁਪਾਲੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੰਦ੍ਰ ਧੈਵਤ ਤੇ ਬੋੜਾ ਰੁਕਣ ਨਾਲ ਰਾਗ ਦੀ ਰੰਗਤ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ "ਗ, ਰਸਧ, ਗ, ਰਗਪ-ਗਰਸਨਧ, ਪ੍ਰਧਸ- ਜਾਂ ਸਰਗ, ਰਸਧ, ਗ, ਰਗ, ਗਮਗਰਸਨਧ, ਪ੍ਰ, ਗ, ਪ੍ਰਧਸ-" ਇਹ ਟੁਕੜੇ ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰਾਗ ਨੂੰ ਮੰਦ੍ਰ ਤੇ ਮੱਧ ਸਪਤਕ ਵਿਚ ਹੀ ਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤਾਰ ਸਪਤਕ ਤੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਜਾਣ ਨਾਲ ਭੁਪਾਲੀ ਤੇ ਦੇਸ਼ਕਾਰ ਦੀ ਛਾਇਆ ਆਉਣ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੱਧਮ ਸੁਰ ਨੂੰ ਖੜਜ ਮੰਨ ਕੇ ਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਧੁਰ ਤੇ ਸਿੰਗਾਰ ਰਸ ਰਾਗ ਹੈ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਅਲਾਪ)

੧. ਸ- ਰਗ, ਗਰ, ਸਨਧ; ਪ੍ਰਧਸ- ਗ, ਰਸਧ; ਪ੍ਰਧਸ-।
੨. ਸਰਗ, ਗਰ, ਸਰਗਰਸਧ, ਪ੍ਰ, ਧ੍ਰਗ, ਪ੍ਰਧਸ- ਗ, ਗਰ, ਰਸਗਰਸਨਧ; ਗ, ਗਮਗਰ, ਸਰਗਰਸਧ; ਪ੍ਰਧਸ-।
੩. ਪ੍ਰਧਸਰਗ-, ਪ-ਗ, ਰ, ਸਰਸਧ, ਪ੍ਰ, ਗ, ਪ੍ਰਧਸ- ਸਰਗਪ- ਮੰਪ ਮੰਗ, ਗਪਧਪ- ਗ, ਰਸਧ; ਪ੍ਰਧਸ- ਪ੍ਰਧਸਰਗਮੰਗ, ਗਗੁਗਮੰਗ, ਤ, ਰਗੁਗ ਰਸਧ, ਪ੍ਰ, ਗਪ, ਪ੍ਰਧ, ਧ੍ਰਸ, ਸਰ, ਰਗਮੰਗ, ਰਸ-।

ੳ. ਸਰਗਪ- ਗਪਧਪਮ, ਮਪ, ਗ, ਗਰਸਨਧ, ਪ; ਪ੍ਰਧਪ੍ਰਸ ਸਰ ਰਗ ਗਪ- ਗਪ- ਧਪਮ, ਪ ਗ, ਗਮਗਰ, ਗਰਸਨਧ, ਪ੍ਰਧਸ- ਸਰਗਪਧ-ਪ, ਪਧਨ ਪ, ਗਪਧਨਧਪ, ਪਮਗ, ਗਮਪਧਪ, ਧਪਮ, ਪ ਗ, ਰਸਧ, ਪ, ਗਪ੍ਰਧਸ- ।

ੲ. ਸਰਗਪਧ- ਪਧਨਧਪ-ਗ, ਪਧਸ- ਨਧ, ਪਧਨ ਪ, ਗਪਧਨਧਪ- ਪਧਪਮ, ਮਪ ਗ, ਗਮਗਰ, ਰਸ ਰਗ ਸ, ਧਪ੍ਰ ਧਸਰਗਪ- ਮਗ, ਗਗੁਗਮਗ, ਰਸਗਰਸ- ਗ, ਪਧਸ- ਸੰਨਧਪ, ਪਧਨ ਪ ਗਪਧਨ ਧਪ, ਧਪਮ, ਪ ਗ, ਸਰਗਪ, ਗਰਸਨਧ, ਸ-ਰਗਰਸਨਧ, ਪ੍ਰਧਗ, ਪ੍ਰਧਸ- ।

ਰਾਗ ਪਹਾੜੀ, ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ (ਨਕਟਾ)*

ਜਿਨ ਮਸਤਕਿ ਧੁਰਿ ਹਰਿ ਲਿਖਿਆ ਤਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲਿਆ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥

ਅਗਿਆਨੁ ਅੰਧੇਰਾ ਕਟਿਆ ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਘਟਿ ਬਲਿਆ ॥

ਹਰਿ ਲਧਾ ਰੜਨ ਪਦਾਰਥੇ ਫਿਰਿ ਬਹੁੜਿ ਨ ਚਲਿਆ ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਅਰਾਧਿਆ ਆਰਾਧਿ ਹਰਿ ਮਿਲਿਆ ॥ ੧ ॥

(ਆਸਾ ਮ: ੳ, ਪੰਨਾ ੳੲ੦)

੦	×	੦	×
ਸ —	ਸ ਰ	ਸ —	ਸ
* *	ਜਿ ਨ	ਕ	ਤ
ਜੇ S,	ਅ S	ਅ	ਨ
ਆ S,	ਹ ਰਿ	S	ਧਾ
ਆ S,	ਜ ਨ	S	ਨ
ਰ —	ਰ ਗ	ਮ	ਪ
S S	ਤਿ ਨਾ	ਰ	ਗੁ
S S	S S	S	ਰ
S S	S S	S	ਰ
S S	S S	S	ਆ
ਸ —	—	ਮ	ਪ
ਆ S	S S	S	ਆ
ਆ S	S S	S	S
੦	×	੦	×
ਸ	ਗ	ਸ	ਗ
ਸ	ਰ	ਰ	ਰਿ
ਸ	ਹ	ਰਾ	S
ਰ	ਤ	ਨ	ਪ
ਨਾ	S	ਮ	ਅ
ਗ	ਰ	ਰ	ਗ
ਮਿ	ਲਿ	ਆ	S
ਗਿਆ	S	ਨ	S
ਬਹੁ	S	ੜ	S
ਰਾ	S	ਧ	S
ਰਸ	ਸ	ਸ	ਸ
SS	ਰਾ	ਮ	ਰਾ
SS	ਘ	ਣ	ਬਲਿ
SS	ਨ	ਚ	ਲਿ
SS	ਹ	ਰਿ	ਮਿਲਿ
ਰਸ	ਸ	ਸ	ਸ
SS	ਹ	ਰਿ	ਮਿਲਿ

*ਸਮ ਤੇ ਝੋਲ ਦੇਣ ਨਾਲ ਨਕਟਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਇਹ ਕਵਾਲੀ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ।

ਗਤ ਦੇ ਅੰਖਰ ਹਨ—ਧੀ Sਤ ਕੱ ਤਾ | S Sਤ ਕੱ ਤਾ |

ਸਨਧ- ਸ- - - - - ਗ- - - - - ਮਪਮਪ - - - - - ਪ- - - - - ਧਪਮ- - - - - ਮ-
 \$\$\$\$ ਗਿਆਨੀ ਬਝਹਿ ਤਾਹਿ ॥ ਸਤਿਜੁਗਿ ਰਬੁ ਸੰਤੋ \$ ਖ ਕਾ ਧਰਮੁ ਅਗੈ ਰਬਵਾ \$\$\$ ਹੁ ॥ ਤੇਤੇ

ਰਬ ਜਤੈ ਕਾ ਜੋਰੁ ਅਗੈ ਰਬਵਾਹੁ ॥੫॥ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬੁ ॥੧॥ ਰਬ ਜਤੈ ਕਾ ਜੋਰੁ ਅਗੈ ਰਬਵਾਹੁ ॥੫॥ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬੁ ॥੧॥

ਰਬ ਅਗਨਿ ਕਾ SSSSSSS ਕੂੜੁ ਅਗੈ ਰਬਵਾਹੁ ॥ ਮ: ੧ ॥

ਸਚ ਮਹਿ ਅਛੈ ਸਾਚਿ ਰਹੈ ॥੫੫੫੫੫੫॥ ਸਭੁ ਕੋ ਸਚਿ ਸਮਾਵੈ ॥੫੫॥ ਰਿਗੁ ਕਹੈ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ ॥

ਮ—ਪ, ਗਰਸਰਗ—ਰ—ਸਨਧ—ਸ—
ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਦੇਵਾ ਮਹਿ ਸ੍ਰੁ ॥ ਨਾਇ ਲਇਐ ਪਰਾਛਤ ਜਾਹਿ ॥ ਨਾਨਕ ਤਉ

ਸ- ਧ- ਪ- ਧ-
ਮੱਖੰਤਰੁ ਪਾਹਿ ॥ ਮ: ੧ ॥ ਜੁਜ ਮਹਿ ਜੋਰਿ ਛਲੀ ਚੰਦ੍ਰਾਵਲਿ ਕਾਨੁ ਕਿਸਨੁ ਜਾਦਮੁ ਭਇਆ ॥ ਪਾਰਜਾਤੁ

ਗੋਪੀ ਲੈ ਆਇਆ, ਬਿੰਦਰਾਬਨ ਮਹਿ ਰੰਗੁ ਕੀਆ ॥ ਕਲਿ ਮਹਿ ਬੇਦੁ ਅਥਰਬਣੁ ਹੁਆ ॥ ੫੫੫੫੫ ॥ ਨਾਉ

ਪ੍ਰਸੰਗ- ਗ- ਪ-
ਖਦਾਈ ਅਲਹੁ ਭਇਆ ॥ ਨੀਲ ਬਸਤ੍ਰ ਲੇ ਕਪੜੇ ਪਹਿਰੇ S S ਤੁਰਕ ਪਠਾਣੀ ਅਮਲੁ ਕੀਆ ॥ ਚਾ

_____ਪਧਨਧਪ ਮ_____ਪ-ਗ- ਗ_____

ਵੇਦ ਹੋਇ ਸਚਿਆ S ਰ ॥ ਪੜਹਿ ਗਣਹਿ ਤਿਨ ਚਾਰ ਵੀਚਾ S S S ਰ ॥ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਕਰਿ ਨੀਚ

ਸਦਾਏ ॥੨॥ ਪਉੜੀ ॥

[illegible]

ਸ	ਰ	ਗ	ਪ	ਗ	ਰ	ਸ	ਨ	ਧ	—	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ
ਪਾ	ੜ	ਰ	ਉ	ਤਾ	ਰਿ	ਆ	ੜ	ੜ	ੜ	ਸਿ	ਰੀ	ਵਾ	ਹਿ	ਗੁ	ਰੁ
ਸ	—	—	—	ਸ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ਜੀ	ੜ	ੜ	ੜ	ਵਾਹਿਗੁਰੂ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

ਪਉੜੀ ॥ ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਟਹੁ ਵਾਰਿਆ ਜਿਤੁ ਮਿਲਿਐ ਖਸਮੁ ਸਮਾਲਿਆ ॥
ਜਿਨਿ ਕਰਿ ਉਪਦੇਸੁ ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਦੀਆ ਇਨ੍ਹੀ ਨੇਤ੍ਰੀ ਜਗਤੁ ਨਿਹਾਲਿਆ ॥
ਖਸਮੁ ਛੋਡਿ ਦੂਜੈ ਲਗੇ ਡੁਬੇ ਸੇ ਵਣਜਾਰਿਆ ॥
ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈ ਬੋਹਿਥਾ ਵਿਰਲੈ ਕਿਨੈ ਵੀਚਾਰਿਆ ॥
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਿਆ ॥ ੧੩ ॥*

ਰਾਗ ਪਹਾੜੀ, ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ

ਜਿਨੀ ਐਸਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਚੋਤਿਓ ਸੇ ਕਾਹੇ ਜਗਿ ਆਏ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥
ਇਹੁ ਮਾਣਸ ਜਨਮੁ ਦੁਲੰਭੁ ਹੈ ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਬਿਰਥਾ ਸਭੁ ਜਾਏ ॥
ਹੁਣਿ ਵਡੇ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਬੀਜਿਓ ਅਗੈ ਫੁਖਾ ਕਿਆ ਖਾਏ ॥
ਮਨਮੁਖਾ ਨੋ ਫਿਰਿ ਜਨਮੁ ਹੈ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਭਾਏ ॥ ੨ ॥

×			○			×			○		ਧ	ਸ
ਗ	ਗ	ਗ	ਗ	ਗ	ਗਰ	ਰਗ	—	ਗ	ਮਗ	ਰ	ਜਿ	ਨੀ
ਐ	ਸਾ	ਹਰਿ	ਨਾ	ਮ	ਨੜ	ਚੇੜ	ੜ	ਤਿ	ਓੜ	ਸੇ	ੜ	
ਮਾ	ਣ	ਸ	ਜਨ	ਮ	ਦੁੜ	ਲੰੜ	ੜ	ਭ	ਹੈੜ	ੜ	ੜ	
ਵ	ਤੈ	ਹਰਿ	ਨਾ	ਮ	ਨੜ	ਬੀੜ	ੜ	ਜਿ	ਓੜ	ੜ	ੜ	
ਮੁ	ਖਾ	ੜ	ਨੋ	ਫਿ	ਰੜ	ਜੜ	ਨ	ਮ	ਹੈੜ	ੜ	ੜ	
ਧ	ਸ	ਸ	ਰਸ	ਰਗ	—	ਰਸ	ਰ	ਸ	ਸ	—	ਧਸ	
ਕਾਹੇ	ਜ	ਗ	ਆੜ	ਏੜ	ੜ	ੜੜ	ਰਾਮ	ਰਾ	ਜੇ	ੜ,	ਇਹੁ	
ਨਾ	ਮ	ਬਿਨ	ਬਿਰ	ਥਾੜ	ੜ	ੜੜ	ਸਭ	ਜਾ	ਏ	ੜ,	ਹੁਣ	
ਅ	ਗੈ	ੜ	ਭੁੜ	ਖਾ	ੜ	ੜੜ	ਕਿਆ	ਖਾ	ਏ	ੜ	ਮਨ	
ਨਾ	ੜ	ੜ	ਨੜ	ਕ	ੜ	ੜੜ	ਹਰਿ	ਭਾ	ਏ	ੜ	ੜ	

ਪ— ਗ— ਰ—
ਸਲੋਕ ਮ: ੧ ॥ ਸਿਮਲ ਰੁਖੁ ਸਰਾਇਰਾ ਅਤਿ ਦੀਰਘੁ ਅਤਿ ਮੁਚੁ ॥ ਓਇ ਜਿ ਆਵਹਿ ਆਸ ਕਰਿ

ਸਨਧ— ਸ— ਗ— ਮੱਪ— ਧਪਮ ਮ—
ੜੜੜੜ ਜਾਹਿ ਨਿਰਾਸੇ ਕਿਤੁ ॥ ਫਲ ਫਿਕੇ ਫੁਲ ਬਕਬਕੇ ਕੰਮਿ ਨ ਆਵਹਿ ਪਤਿ ੜੜੜ ॥ ਮਿਠਤੁ ਨੀਵੀ

— ਪ-ਗ- ਗ— ਰ—
ਨਾਨਕਾ ੜੜੜ ਗੁਣ ਚੰਗਿਆਈਆ ਤਤੁ ॥ ਸਭੁ ਕੋ ਨਿਵੈ ਆਪ ਕਉ ਪਰ ਕਉ ਨਿਵੈ ਨ ਕੋ

*ਚੋਦਵੀ, ਪੰਦਰਵੀਂ ਤੇ ਸੋਲ੍ਹਵੀਂ ਪਉੜੀ ਭੀ "ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਟਹੁ ਵਾਰਿਆ" ਵਾਲੀ ਧੁਨ ਤੇ ਹੀ ਗਾਓ।

ਸਰਗਰਸਨਧ- ਪ- ਧ- ਸ- ਸਰਗਪਧ- ਧ-
 \$\$\$\$ ਇ ॥ ਧਰ ਤਾਰਾਜੁ ਤੋਲੀਐ ਨਿਵੈ ਸੁ ਗਉਰਾ ਹੋਇ ॥ ***** ਅਪਰਾਧੀ ਦੂਣਾ ਨਿਵੈ

ਪਧਨਧ- ਗ- ਰਸ- ਸ-
 ਜੋ ਹੋਤਾ ਮਿਰਗਾਹਿ \$\$\$\$ ॥ ਸੀਸਿ ਨਿਵਾਈਐ ਕਿਆ ਬੀਐ \$\$\$ ਜਾ ਰਿਦੈ ਕੁਸੁਧੇ ਜਾਹਿ ॥ ਮ: ੧॥

ਪ- ਪ- ਪ- ਧ- ਸ- ਗ-
 ਪਤਿ ਪੁਸਤਕ ਸੰਧਿਆ ਬਾਦੰ ॥ ਸਿਲ ਪੂਜਸਿ ਬਗੁਲ ਸਮਾਧੰ ॥ ਮੁਖਿ ਝੂਠ ਬਿਝੂਖਣ ਸਾਰੰ ॥ ਤ੍ਰੈਪਾਲ

ਰ ਸਰਗ ਮ- ਧ- ਪ- ਮੰਗ- ਗ-
 ਤਿਹਾਲ ਬਿਚਾਰੰ ॥ ਗਲਿ ਮਾਲਾ ਤਿਲਕੁ ਲਿਲਾਟੰ ॥ ਦੁਇ ਧੋਤੀ ਬਸਤ੍ਰ ਕਪਾਟੰ \$\$ ॥ ਜੇ ਜਾਣਸਿ

ਗੁਗ- ਰ- ਰੁਰ- ਸ- ਨਧਪੁ ਪੁ
 ਬ੍ਰਹਮੰ ਕਰਮੰ ॥ ਸਭਿ ਫੋਕਟ ਨਿਸਚਉ ਕਰਮੰ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਨਿਹਚਉ ਧਿਆਵੈ \$\$\$ ॥ ਵਿਣੁ

ਧ- ਰ- ਸ-
 ਸਤਿਗੁਰ ਵਾਟ ਨ ਪਾਵੈ ॥ ੨ ॥

ਸ ਪਪੁ ਧੁਧੁ
 ਪਉੜੀ ॥ ਕਪੜੁ ਰੂਪ ਸੁਹਾਵਣਾ ਛਡਿ ਦੁਨੀਆ ਅੰਦਰਿ ਜਾਵਣਾ ॥
 ਮੰਦਾ ਚੰਗਾ ਆਪਣਾ ਆਪੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਪਾਵਣਾ ॥
 ਹੁਕਮ ਕੀਏ ਮਨਿ ਭਾਵਦੇ ਰਾਹਿ ਭੀੜੈ ਅਗੈ ਜਾਵਣਾ ॥
 ਨੰਗਾ ਦੋਜਕਿ ਚਾਲਿਆ ਤਾ ਦਿਸੈ ਖਰਾ ਡਰਾਵਣਾ ॥
 ਕਰਿ ਅਉਗਣ ਪਛੋਤਾਵਣਾ ॥ ੧੪ ॥

ਰਾਗ ਪਹਾੜੀ, ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ

ਤੂੰ ਹਰਿ ਤੇਰਾ ਸਭੁ ਕੋ ਸਭਿ ਕੋ ਸਭਿ ਤੁਧੁ ਉਪਾਏ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥
 ਕਿਛੁ ਹਾਥਿ ਕਿਸੈ ਦੈ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ ਸਭਿ ਚਲਹਿ ਚਲਾਏ ॥
 ਜਿਨ੍ਹ ਤੂੰ ਮੇਲਹਿ ਪਿਆਰੇ ਸੇ ਤੁਧੁ ਮਿਲਹਿ ਜੋ ਹਰਿ ਮਨਿ ਭਾਏ ॥
 ਜਨ ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੋਟਿਆ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਤਰਾਏ ॥ ੩ ॥

×	ਪ	ਪ	ਪ	੦	—	ਪ	—	×	ਧ	ਧ	ਸ	—	੦	—	ਗ	ਗ
—	ਪੁ	ਹ	ਰ	ਧ	ਤੇ	ਰਾ	ਰ	ਧ	ਧ	ਕੋ	ਰ	ਰ	ਰ	—	ਗ	ਗ
*	ਤੂੰ	ਹ	ਰ	ਧ	ਤੇ	ਰਾ	ਰ	ਸ	ਭ	ਕੋ	ਰ	ਰ	ਰ	—	ਗ	ਗ
\$	ਹਾ	ਬ	ਕਿ	ਸੈ	ਦੈ	ਦੈ	ਦੈ	ਕਿਛੁ	ਨਾ	ਹੀ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ
\$	ਮੇ	ਲਹਿ	ਪਿ	ਆ	ਰੇ	ਸੇ	ਸੇ	ਤੁਧੁ	ਮਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ
\$	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਸ	ਤ	ਗੁ	ਰ	ਭੇ	ਟਿ	ਆ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ
—	ਗ	ਗ	ਪ	ਗ	ਗ	ਰ	ਸ	ਰ	—	ਸ	—	—	—	—	ਸ	ਸ
\$	ਤੂੰ	ਧ	ਉ	ਪਾ	ਏ	ਰਾ	ਮ	ਰਾ	ਧ	ਜੇ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਕਿ	ਛ
\$	ਸ	ਧ	ਭ	ਚ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਚਾ	ਲਾ	ਧ	ਏ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਜਿਨ	ਤੂੰ
\$	ਜੋ	ਧ	ਧ	ਹ	ਰਿ	ਮ	ਨ	ਭਾ	ਧ	ਏ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਜ	ਨ
\$	ਹ	ਧ	ਰ	ਨਾ	ਧ	ਮ	ਤ	ਰਾ	ਧ	ਏ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਲਹਿ	ਧ	ਧ

ਪ———— ਗ———— ਰ———— ਸਨਧ-
 ਸਲੋਕ ਮ: ੧ ॥ ਦਇਆ ਕਪਾਹ ਸੰਤੋਖ ਸੂਤੁ ਜਤੁ ਗੰਢੀ ਸਤਿ ਵਟੁ ॥ ਏਹੁ ਜਨੇਊ ਜੀਅ ਕਾ S S S S
 ਸ———— ਗ———— ਮ———— ਧ————
 ਹਈ ਤਾ ਪਾਂਡੇ ਘੜੁ ॥ ਨਾ ਏਹੁ ਤੁਟੈ ਨ ਮਲੁ ਲਗੈ, ਨਾ ਏਹੁ ਜਲੈ ਨ ਜਇ ॥ ਧੰਨੁ ਸੁ ਮਾਣਸ ਨਾਨਕਾ
 ਪ———— ਮੰਗ- ਗ———— ਰ————
 ਜੋ ਗਲਿ ਚਲੇ ਪਾ S S ਇ ॥ ਚਉਕੜਿ ਮੁਲਿ ਅਣਾਇਆ ਬਹਿ ਚਉਕੈ ਪਾਇਆ ॥ ਸਿਖਾ ਕੰਨਿ
 ————— ਸਨਧ- ਸ———— ਸ-
 ਚੜਾਈਆ ਗੁਰੁ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਥਿਆ S S S S ॥ ਉਹੁ ਮੁਆ ਉਹੁ ਝੜਿ ਪਿਆ ਵੇਤਗਾ ਗਇਆ ॥ ਮ: ੧ ॥
 ਸਰਗਪਧ- ਧ———— ਪਧਨਧਪ- ਪ————
 ***** ਲਖ ਚੋਰੀਆ ਲਖ ਜਾਰੀਆ ਲਖ ਕੂੜੀਆ ਲਖ ਗਾ S S S S ਲ ॥ ਲਖ ਠਗੀਆ ਪਹਿਨਾਮੀਆ
 ————— ਧਪਮ- ਮ———— ਗ————
 ਰਾਤਿ ਦਿਨਸੁ ਜੀਅ ਨਾ S S S ਲ ॥ ਤਗੁ ਕਪਾਹਹੁ ਕਤੀਐ ਬਾਮੁਣੁ ਵਟੇ ਆਇ ॥ ਕੁਹਿ ਬਕਰਾ ਰਿੰਨੁ
 ————— ਗਗੁਗਮਗ- ਰ———— ਸਨਧ-
 ਖਾਇਆ ਸਭੁ ਕੋ ਆਖੈ ਪਾ S S S S ਇ ॥ ਹੋਇ ਪੁਰਾਣਾ ਸੂਟੀਐ ਭੀ ਫਿਰਿ ਪਾਈਐ ਹੋ S S S ਰ ॥
 ਸ———— ਸ ਧ———— ਪ- ਪ-
 ਨਾਨਕ ਤਗੁ ਨ ਤੁਟਈ ਜੇ ਤਗਿ ਹੋਵੈ ਜੋਰੁ ॥ ਮ: ੧ ॥ ਨਾਇ ਮੰਨੀਐ ਪਤਿ ਉਪਜੈ S S ਸਾਲਾਹੀ ਸਚ
 — ਗ- ਪ- ਧ- ਸ- ਸ- ਸ- ਗ- ਪ- ਮੱਪ-
 ਸੂਤ ॥ ਦਰਗਹ ਅੰਦਰਿ ਪਾਈਐ ਤਗੁ ਨ ਤੁਟਸਿ ਪੂਤ ॥ ਮ: ੧ ॥ ਤਗੁ ਨ ਇੰਦ੍ਰੀ ਤਗੁ ਨ ਨਾਰੀ
 ਮੰਗ- ਗ- ਗਗ- ਰ- ਸਨਧ- ਰ- ਸ-
 S S S ਭਲਕੇ ਬੁਕ ਪਵੈ ਨਿਤ ਦਾੜੀS ॥ ਤਗੁ ਨ ਪੈਰੀ ਤਗੁ ਨ ਹਥੀ S S S S ॥ ਤਗੁ ਨ ਜਿਹਵਾ ਤਗੁ
 ————— ਸਰਗਪਧ- ਧ- ਪਧਨਧਪ- ਪ- ਧਪਮ- ਮ-
 ਨ ਅਖੀ ॥ ***** ਵੇਤਗਾ ਆਪੇ ਵਡੈ S S S S S ॥ ਵਟਿ ਧਾਗੇ ਅਵਰਾ ਘੜੈ S S S S ॥ ਲੈ
 ————— ਪ-ਗ- ਗ- ਰ- ਸਤਗਤਸਨਧ-
 ਭਾੜਿ ਕਰੇ ਵੀਆ S S S ਹੁ ॥ ਕਢਿ ਕਾਗਲੁ ਦਸੇ ਰਾਹੁ ॥ ਸੁਣਿ ਵੇਖਹੁ ਲੋਕਾ ਏਹੁ ਵਿਡਾ S S S S S ਠ ॥
 ਰ ਸਰ ਸ-
 ਮਨ ਅੰਧਾ ਨਾਉ ਸੁਜਾਣੁ ॥ ੪ ॥

ਪਪ-ਧ-ਧ-ਸ-
 ਪਉੜੀ ॥ ਸਾਹਿਬ ਹੋਇ ਦਇਆਲੁ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਤਾ ਸਾਈ ਕਾਰ ਕਰਾਇਸੀ ॥
 ਸੋ ਸੇਵਕੁ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਜਿਸਨੋ ਹੁਕਮੁ ਮਨਾਇਸੀ ॥
 ਹੁਕਮਿ ਮੰਨੀਐ ਹੋਵੈ ਪਰਵਾਣੁ ਤਾ ਖਸਮੇ ਕਾ ਮਹਲੁ ਪਾਇਸੀ ॥
 ਖਸਮੇ ਭਾਵੈ ਸੋ ਕਰੇ ਮਨਹੁ ਚਿੰਦਿਆ ਸੋ ਫਲੁ ਪਾਇਸੀ ॥
 ਤਾ ਦਰਗਹਿ ਪੈਧਾ ਜਾਇਸੀ ॥ ੧੫ ॥

ਰਾਗ ਪਹਾੜੀ, ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ

ਕੇਈ ਗਾਵੈ ਰਾਗੀ ਨਾਦੀ ਬੇਦੀ ਬਹੁ ਭਾਤਿ ਕਰਿ ਨਹੀ ਹਰਿ ਹਰਿ ਭੀਜੈ ਰਾਮਰਾਜ ॥

ਜਿਨਾ ਅੰਤਰਿ ਕਪਟੁ ਵਿਕਾਰੁ ਹੈ ਤਿਨਾ ਰੋਇ ਕਿਆ ਕੀਜੈ ॥

ਹਰਿ ਕਰਤਾ ਸਭ ਕਿਛੁ ਜਾਣਦਾ ਸਿਰਿ ਰੋਗ ਹਥੁ ਦੀਜੈ ॥

ਜਿਨਾ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਿਰਦਾ ਸੁਧੁ ਹੈ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਹਰਿ ਲੀਜੈ ॥ ੪ ॥ ੧੬ ॥

×				੦				×				੦		ਸ	ਸ
ਰ	ਗ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਰ	ਧ	ਧ	ਸ	ਸ	—	—	ਕ	ਈ
ੜ	ਗਾਵੈ	ਰਾ	ਗੀ	ਨਾ	ਦੀ	ਬੇਦੀ	ਬਹੁ	ਭਾ	ਤ	ਕ	ਰ	ੜ	ੜ	ਨ	ਹੀ
ੜ	ਅੰ	ਤ	ਰ	ਕ	ਪ	ਟ	ਵਿ	ਕਾ	ਰ	ਹੈ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
ਹਰਿ	ਕ	ਰ	ਤਾ	ਸ	ਭ	ਕਿ	ਛ	ਜਾ	ਣ	ਦਾ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
ੜ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਗੁਰ	ਮੁਖ	ਹਿਰ	ਦਾ	ਸੁ	ਧ	ਹੈ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
—	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਪ	ਮ	ਮ	ਧ	ਪ	—	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ
ੜ	ਹਰਿ	ਹ	ਰ	ਭੀ	ਜੈ	ਰਾ	ਮ	ਰਾ	ੜ	ਜੈ	ੜ	ੜ	ੜ	ਜਿ	ਨਾ
ੜ	ਤਿ	ੜ	ਨਾ	ਰੋ	ਇ	ਕਿਆ	ੜ	ਕੀ	ੜ	ਜੈ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
ੜ	ਸਿ	ਰ	ੜ	ਰੋ	ਗ	ਹ	ਬ	ਦੀ	ੜ	ਜੈ	ੜ	ੜ	ੜ	ਜਿ	ਨਾ
ੜ	ਹ	ੜ	ਰ	ਭ	ਗਤ	ਹ	ਰ	ਲੀ	ੜ	ਜੈ	ੜ	ੜ	ੜ	ਜਿ	ਨਾ
ਰ	ਗ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ							
ੜ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਗੁਰ	ਮੁਖ	ਹਿਰ	ਦਾ	ਸੁਧ	—						

ਪ———— ਗ———— ਰ————
ਸਲੋਕ ਮ: ੧ ॥ ਗਉ ਬਿਰਾਹਮਣ ਕਉ ਕਰੁ ਲਾਵਹੁ ਗੋਬਰਿ ਤਰਣੁ ਨ ਜਾਈ ॥ ਧੰਤੀ ਟਿਕਾ ਤੈ ਜਪਮਾਲੀ

ਸਨਧੁ- ਸ———— ਗ————ਗ————ਰ ਸਰਗ- ਪ————ਧਪਮ-
ੜੜੜੜ ਧਾਨੁ ਮਲੇਛਾ ਖਾਈ ॥ ਅੰਤਰਿ ਪੂਜਾ ਪੜਹਿ ੜ ਕਤੇਬਾ ੜ ਸੰਜਮੁ ਤੁਰਕਾ ਭਾਈ ੜੜੜੜ ॥

ਮ————ਪ-ਗ- ਗ————ਰ-ਸ- ਸ-
ਛੰਡੀਲੇ ਪਾਖੰਡਾ ੜੜ ॥ ਨਾਮ ਲਇਐ ਜਾਹਿ ਤਰੇਦਾ ॥ ਮ: ੧ ॥—ਅਗੋਂ ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ ਵਿਚ ਗਾਓ ।

×				੦				×				੦			
ਸ	ਗ	ਗ	ਗ	ਗ	—	ਗ	—	ਰਸ	ਰ	ਰ	ਰ	ਰ	—	ਰ	—
*	ਮਾ	ਣ	ਸ	ਖਾ	ੜ	ਣੈ	ੜ	ੜੜ	ਕ	ਰਹਿ	ਨਿ	ਵਾ	ੜ	ਜ	ੜ
ੜ	ਤਿਨ	ਘ	ਰ	ਬੁ	ਹ	ਮ	ਣ	ੜੜ	ਪੂ	ੜ	ਰਹਿ	ਨਾ	ੜ	ਦ	ੜ
ੜ	ਕੂ	ੜ	ੜੀ	ਰਾ	ੜ	ਸ	ੜ	ੜੜ	ਕੂ	ੜਾ	ਵਾ	ਪਾ	ੜ	ਰ	ੜ
ੜ	ਸਰ	ਮ	ਧ	ਰ	ਮ	ਕਾ	ੜ	ੜੜ	ਛੋ	ੜ	ਰਾ	ਦੁ	ੜ	ਰ	ੜ
ਸ				ਸ	—	ਸ	ਸ	—	ਗ	ਰ	ਗ	ਰ	—	ਸ	—
ੜ	ਛੁ	ਗੀ	ਵ	ਗਾ	ੜ	ਇ	ਨ	ੜ	ਤਿਨ	ਗ	ਲ	ਤਾ	ੜ	ਗ	ੜ
ੜ	ਉ	ਨਾ	ਭਿ	ਆ	ੜ	ਵਹਿ	ੜ	ੜ	ਓ	ੜ	ਈ	ਸਾ	ੜ	ਦ	ੜ
ੜ	ਕੂ	ੜ	ੜ	ਬੋ	ੜ	ਲ	ੜ	ੜ	ਕ	ਰਹਿ	ਆ	ਹਾ	ੜ	ਰ	ੜ
ੜ	ਨਾ	ਨ	ਕ	ਕੂ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਰ	ਹਿਆ	ਭਰ	ਪੂ	ੜ	ਰ	ੜ

ਪ ————— ਮੱਪ- ਗ ————— ਗੁਗ ਰ —————
 ਮਥੈ ਟਿਕਾ ਤੇੜਿ ਧੌਤੀ ਕਖਾਈ S S S ਹਥਿ ਫੁਰੀ ਜਗਤ ਕਾ ਸਾਈ ॥ ਨੀਲ ਵਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰਿ ਹੋਵਹਿ ਪਰਵਾ
 ਸਰਗਰਸਨਧ- ਸ ————— ਸਰਗਪਧ- ਧ —————
 S S S S S S S ਣ ॥ ਮਲੇਛ ਧਾਨੁ ਲੇ ਪੂਜਹਿ ਪੁਰਾਣ ॥ ***** ਅਭਾਖਿਆ ਕਾ ਕੁਠਾ ਬਕਰਾ ਖਾਣਾ ॥

ਪ ————— ਗਪਧਨਧਪ-ਗ ਗ ————— ਰ —————
 ਚਉਕੇ ਉਪਰਿ ਕਿਸੈ ਨ ਜਾਣਾ S S S S S S S ॥ ਦੇਕੈ ਚਉਕਾ ਕਢੀ ਕਾਰ ॥ ਉਪਰਿ ਆਇ ਬੈਠੇ
 ————— ਸਨਧ- ਗ ————— ਪ ————— ਧ ————— ਸ ਗ ————— ਰਸਗ-
 ਕੂੜਿਆ S S S S ॥ ਮਤ੍ਰ ਭਿਟੈ ਵੇ ਮਤ੍ਰ ਭਿਟੈ ॥ ਇਹੁ ਅੰਨੁ ਅਸਾਡਾ ਫਿਟੈ ॥ ਤਨਿ ਫਿਟੈ ਫੇੜ ਕਰੇਨS ॥

ਮ ————— ਪ-ਗ- ਗ ————— ਰਸਧਪ ਪ ਧ ਰ ਸ —
 ਮਨਿ ਝੁਠੈ ਚੁਲੀ ਭਰੇ S ਨ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸਚੁ ਧਿਆਈਐ S S S S ॥ ਸੁਚਿ ਹੋਵੈ ਤਾ ਸਚੁ ਪਾਈਐ ॥੨॥

ਸ ਪਪ ਧਧ ਸ-
 ਪਉੜੀ ॥ ਚਿਤੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ ਵੇਖਿ ਨਦਰੀ ਹੇਠਿ ਚਲਾਇਦਾ ॥
 ਆਪੇ ਦੇ ਵਡਿਆਈਆ ਆਪੇ ਹੀ ਕਰਮ ਕਰਾਇਦਾ ॥
 ਵਡਹੁ ਵਡਾ ਵਡ ਮੋਦਨੀ ਸਿਰੇ ਸਿਰਿ ਧੰਧੈ ਲਾਇਦਾ ॥
 ਨਦਰਿ ਉਪਨੀ ਜੇ ਕਰੇ ਸੁਲਤਾਨਾ ਘਾਹੁ ਕਰਾਇਦਾ ॥
 ਦਰਿ ਮੰਗਨਿ ਭਿਖ ਨ ਪਾਇਦਾ ॥ ੧੬ ॥

(ਪਗਸੀ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤ)

ਰਾਗ ਆਸਾਵਰੀ

ਵਾਦੀ—ਸੁ | ਠਾਠ—ਆਸਾਵਰੀ | ਸਮਾਂ—ਸੂਰਜ ਉਦਯ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ।
 ਸੰਵਾਦੀ—ਗੁ | ਜਾਤਿ—ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ | ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਗਾ, ਧਾ, ਨੀ, ਕੋਮਲ ਲਗਦੇ ਹਨ ।

ਆਰੋਹ—ਸ, ਰ ਮ ਪ ਧੁ, ਸੰ ।

ਮ

ਅਵਰੋਹ—ਸੰਨੁਧੁ, ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ, ਰ, ਸ ।

ਪਕੜ—ਸ, ਰਮਪ, ਨੁਧੁ, ਨੁਧੁ, ਪ, ਮਪਧੁ ਗੁ, ਰ, ਸ ।

ਆਸਾਵਰੀ ਠਾਠ ਦੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੂਰ ਪੈਵਤ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਗੰਧਾਰ ਹੈ । ਜਾਤਿ ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ, ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਗਾ, ਨੀ, ਵਰਜਿਤ ਅਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੂਰਜ ਉਦਯ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਦ । ਇਸ ਦੇ ਆਰੋਹ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਨਿਖਾਦ ਵਰਜਤ ਹੈ । ਤਾਂ ਵੀ "ਨੁਸੰ, ਨੁਸੰਰੰਨੁਧੁ, ਪ" ਇੰਜ ਖੜਜ ਸੂਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਪੈਵਤ ਸੂਰ ਅੰਦੋਲਨ ਤੇ ਪਾ ਗਾ, ਧਾ ਗਾ, ਦੀ ਸੂਰ ਸੰਗਤਿ ਸੁੰਦਰ ਲਗਦੀ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ "ਸ, ਰਮਪਨੁਧੁ, ਨੁਧੁ, ਪ, ਮਪਧੁਮਪ ਗੁ, ਰ, ਸ, ਜਾਂ ਰਮਪ ਧੁ, ਧੁ, ਪ, ਮਪਧੁ ਗੁ
 ਸ
 ਰ, ਸ ।"

ਆਸਾਵਰੀ ਤੇ ਜੈਨਪੁਰੀ ਦੋਵੇਂ ਜੋੜੀ ਦੇ ਰਾਗ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਰਕੇ ਆਉਣਾ ਔਖਾ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਿ ਚਲੰਤ ਤਾਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਖਾਦ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਥੋੜੀ ਰੁਕਾਵਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ । "ਰਮਪਧੁਸੰ, ਮਪਧੁਸੰ ਦੀ ਥਾਂ ਰਮਪਧੁਨੁਸੰ, ਮਪਧੁਨੁਸੰ" ਐਸਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਕੁਝ ਗਵੇਯੇ ਕੋਮਲ ਰਿਖਭ ਦੀ ਆਸਾਵਰੀ ਗਾਉਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਬਹੁਤ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਅ ਤੇ ਕਰੁਣਾ ਰਸ ਰਾਗ ਹੈ ।

ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਸਾਵਰੀ ਰਾਗ ਨੂੰ ਆਸਾ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਆਸਾ ਰਾਗ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ । ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਨ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ । ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅੰਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਤਨਾ ਸੂਰ ਭੇਦ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ।

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਗ-ਭਗ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਸੂਰ ਇਕੋ ਜੇਹੇ ਸਨ । ਸੰਗੀਤ ਰਾਗ ਤਰੰਗਣੀ, ਹਿਰਦੈ ਕੋਤੁਕ, ਸਦ੍ਯਾਗ ਚੰਦ੍ਰ ਉਦਯ, ਪਾਰਿਜਾਤ ਆਦਿਕ ਸੰਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਆਸਾਵਰੀ ਬਾਰੇ ਇੰਜ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :—

ਜਾਤਿ ਓਡਵ-ਸੰਪੂਰਣ ਰੇ, ਧਾ, ਕੋਮਲ ਤੇ ਗਾ, ਨੀ, ਤੀਵਰ ਆਰੋਹ ਅਵਰੋਹ—ਸਰੁਮਪਧੁਸੰ ।
 ਸੈਨਧੁ, ਪਮਗਰੁਸ ।

ਆਸਾ ਰਾਗ ਸੰਬੰਧੀ (ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ
 “ਆਸਾ ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤਿ ਦੀ ਇਕ ਰਾਗਨੀ, ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਅਲਾਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।” ਫਿਰ ਹੇਠਾਂ ਟੂਕ ਵਿਚ
 ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਏਸ ਭੇਦ ਕਰਕੇ ਕਈ ਗਵੇਯੇ ਆਸਾ ਨੂੰ ਰਿਖਭ ਅਤੇ ਧੈਵਤ ਕੌਮਲ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।”

ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੀ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਆਸਾ ਤੇ
 ਆਸਾਵਰੀ ਰਾਗ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਇਕੋ ਸਨ। ਭਾਵ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਰੇ ਧਾ, ਕੌਮਲ ਤੇ ਗਾ, ਨੀ, ਤੀਵਰ ਲਗਦੇ
 ਸਨ। ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨਾਲ ਆਸਾ ਰਾਗ ਦੋ ਰੇ, ਧਾ, ਸੁਰ ਤੀਵਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਆਸਾਵਰੀ
 ਰਾਗ ਦੋ ਗਾ ਨੀ, ਕੌਮਲ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਰਾਗ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਆਸਾਵਰੀ ਦਾ ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਅਲਾਪ)

੧.   ਨੁ ਨੁ   ਮ   ਮ ਨੁ   ਮ ਸ
 ਸ, ਰਮਪ ਧੁ, ਧੁ, ਪ — ਧੁਮਪ ਗੁ — ਰਸ —, ਰਮਪ ਧੁ, ਪ, ਮਪਨੁਧੁ, ਪ, ਮਪ ਗੁ — ਰ, ਸ।
੨.   ਨੁ ਨੁ   ਨੁ   ਨੁ
 ਸ, ਰਗੁ ਰਸ ਧੁ, ਧੁ, ਸ — ਸ, ਰਮਪ ਧੁ, ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ, ਰ, ਸ — ਰਨੁਧੁ, ਪ, ਮਪ ਧੁ, ਸ —
 ਮ —
 ਰਮਪਧੁ, ਗੁ ਰ, ਸ — ।
੩.   ਨੁ ਨੁ   ਮ ਸ   ਨੁ ਨੁ   ਨੁ
 ਸ, ਰਮਪ ਧੁ, ਧੁ, ਪ, ਮਪਨੁਧੁ, ਪ, ਮਪਧੁਮਪ ਗੁ — ਰ, ਸ — ਸ, ਰਮਪ ਧੁ, ਧੁ, ਪ, ਮਪ ਧੁ, ਸ —
 ਮ
 ਨੁਧੁ, ਪ, ਰਮਪਧੁ, ਸ — ਰਨੁਧੁ, ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ — ਰ, ਸ — ਰਮਪ ਧੁ, ਸ — ਨੁਧੁ, ਪ, ਮਪ ਧੁ, ਸ —
 ਨੁਸਰੰਨੁਧੁ, ਪ, ਮਪਧੁ ਗੁ, ਰ, ਸ।
੪.   ਨੁ ਨੁ   ਮ
 ਸ, ਰਮਪ, ਰਮਪ ਧੁ, ਧੁ, ਪ, ਨੁਧੁ, ਪ, ਸ, ਨੁਧੁਪ, ਰਸੰਨੁਧੁ, ਪ, ਮਪਧੁਮਪ ਗੁ — ਰਸ — ਰਮਪਧੁ,
 ਨੁ ਨੁ   ਨੁ   ਨੁ   ਨੁ
 ਸ — ਧੁ, ਧੁ, ਪ, ਮਪਸੰ ਧੁ, ਪ, ਧੁਮਪਸੰ ਧੁ, ਪ, ਧੁਮਪਸੰ ਧੁ, ਪ, ਗੁ, ਰਸੰਨੁਧੁ, ਪ, ਰਮਪ, ਧੁ, ਸ —
 ਸ
 ਸਰੰਗੁ, ਰਸੰ, ਨੁਸਰੰਨੁਧੁ, ਪ, ਧੁਮਪ ਗੁ, ਰ, ਸ — ।
੫.   ਨੁ   ਨੁ   ਨੁ   ਨੁ
 ਮਪ ਧੁ, ਸ — ਨੁਸੰ, ਰੰਨੁਧੁ, ਸ — ਮਪਧੁ, ਸ — ਗੁਰੰਸੰਨੁਧੁ, ਸ, ਨੁਸਰੰਨੁਧੁ, ਪ, ਮਪ, ਧੁ, ਘਸੰ ਧੁ,
 ਮ
 ਪ, ਧੁਮਪਗੁਰ, ਸ — ਰਮਪਧੁਸੰ — ਸਰੰਗੁ, ਰਸੰ, ਸਰੰਸਰੰ ਸੰਨੁ, ਨੁਸਰੰਸੰਨੁਧੁ, ਪ, ਮਪਧੁ ਗੁ — ਰਮਪ
 ਮ   ਨੁ
 ਰਮਪਧੁਮਪ ਗੁ — ਰ, ਸ — ਮਪ ਧੁ, ਸ — ਨੁਸੰ, ਨੁਸਰੰਧੁ, ਗੁ, ਰਸੰਨੁਸਰੰ ਧੁ — ਪ, ਮਪਧੁਗੁ
 ਸ
 ਰ, ਸ — ।

ਰਾਗ ਆਸਾਵਰੀ, ਤਾਲ-ਤਿੰਨ ਤਾਲ, ਮਾਤ੍ਰੇ ੧੬

ਜਿਨ ਅੰਤਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ ਤੇ ਜਨ ਸੁਖੜ ਸਿਆਣੇ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥

ਜੇ ਬਾਹਰਹੁ ਭੁਲਿ ਚੁਕਿ ਬੋਲਦੇ ਭੀ ਖਰੇ ਹਰਿ ਭਾਣੇ ;।

ਹਰਿ ਸੰਤਾ ਨੋ ਹੋਰੁ ਥਾਉ ਨਾਹੀ ਹਰਿ ਮਾਣੁ ਨਿਮਾਣੇ ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਦੀਬਾਣੁ ਹੈ ਹਰਿ ਤਾਣੁ ਸਤਾਣੇ ॥ ੧ ॥

(ਅਸਾ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੪੫੦)

੦					੩					×					੨	ਪ	ਪ
					ਨੁ					ਮ					੨	ਜਿ	ਨ
—	ਸੰ	ਨੁ	ਸੰ		ਧੁ	ਪ	ਮ	ਪ		ਗੁ	—	ਰ	ਸ		ਰ	ਮ	ਪ
ੜ	ਅੰ	ਤ	ਰ		ਹ	ਰ	ਹ	ਰ		ਪ੍ਰੀ	ੜ	ੜ	ਤ		ਹੈ	ੜ	ਜਨ
ੜ	ਬਾਹ	ੜ	ਰਹੁ		ਭੁ	ਲ	ਚੁ	ਕ		ਬੋ	ੜ	ੜ	ਲ		ਦੇ	ੜ	ੜ
ੜ	ਨਾ	ਨ	ਕ		ਨਾ	ੜ	ਮ	ਦੀ		ਬਾ	ੜ	ੜ	ਣ		ਹੈ	ੜ	ੜ
ੜ	ਨਾਨਕ ਨਾਮ				ਦੀਬਾਣ—												
—	ਮ				ਰ	—	ਸ	ਰ		ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਸ		ਰ	—	ਸ
ੜ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ		ਆ	ੜ	ਣੇ	ੜ		ਰਾ	ਮ	ਰਾ	ੜ		ਜੇ	ੜ	ਜੇ
ੜ	ਸੁਘ	ੜ	ਸਿ		ਖ	ਰੇ	ੜ	ੜ		ਹ	ਰ	ਭਾ	ੜ		ਣੇ	ੜ	ਹ
ੜ	ਭੀ	ੜ	ੜ		ਰ	ੜ	ੜ	ੜ		ਤਾ	ੜ	ਣ	ਸ		ਤਾ	ਣੇ	ਜ
ੜ	ਹ	ੜ	ੜ														ਨ
—	ਮ	—	ਪ		ਧੁ	—	ਪ	ਧੁ		ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ		ਸੰ	—	—
ੜ	ਸੰ	ੜ	ਤਾ		ਨੋ	ੜ	ਹੋ	ਰ		ਥਾ	ੜ	ਉ	ਨ		ਹੀ	ੜ	ੜ
→																	
—	ਰੰ	—	ਰੰ		ਰੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ		ਨੁ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ		ਨੁਧੁ	—	ਪ
ੜ	ਹ	ੜ	ਰ		ਮਾ	ੜ	ਣ	ੜ		ਨਿ	ਮਾ	ੜ	ੜ		ਣੇੜ	ੜ	ਜ

ਸੰ— ਨੁ— ਸੰ— ਨੁਸੰਰੰਸੰਨੁਧੁ— ਧੁ—
ਸਲੋਕ ਮ: ੧ ॥ ਜੇ ਮੋਹਾਕਾ ਘਰੁ ਮੂਹੈ ਘਰੁ ਮੁਹਿ ਪਿਤਰੀ ਦੇਇ ੜੜੜੜੜੜ ॥ ਆਗੈ ਵਸਤੁ

ਮ

— ਘੁਮਪਗੁ— ਗੁ— ਰ—
ਸਿਵਾਣੀਐ ਪਿਤਰੀ ਚੋਰ ਕਰੇਇ ॥ ਵਡੀਅਹਿ ਹਥ ਦਲਾਲਕੇ ੜੜੜੜ ਮੁਸਫੀ ਇਹ ਕਰੇਇ ॥ ਨਾਨਕ

ਗੁਰਸ— ਸ— ਮ— ਪ—

ਅਗੈ ਸੋ ਮਿਲੈ ਜਿ ਖਟੇ ਘਾਲੇ ਦੇਇ ੜੜੜੜ ॥ ਮ: ੧ ॥ ਜਿਉ ਜੋਰੁ ਸਿਰਨਾਵਣੀ ਆਵੈ ਵਾਰੋ ਵਾਰ ॥

ਧੁ— ਸੰ— ਰੰ—

ਜੂਠੇ ਜੂਠਾ ਮੁਖਿ ਵਸੈ ਨਿਤ ਨਿਤ ਹੋਇ ਖੁਆਰੁ ॥ ਸੂਚੇ ਦੇਹਿ ਨ ਆਖੀਅਹਿ ਬਹਨਿ ਜਿ ਪਿੰਡਾ ਧੋ

ਮ

ਸੰਰੰਗੁ— ਰੰਸੰਨੁਸੰਰੰਨੁਧੁ— ਪ— ਧੁਮਪਗੁ— ਰ— ਗੁਰਸ—
ੜੜੜੜ ੜੜੜੜੜੜੜ ਇ ॥ ਸੂਚੇ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ੜੜੜੜ ਜਿਨ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋ ੜੜੜੜ ਇ ॥੨॥

ਸ—
ਪਉੜੀ ॥

੦	ਰ	ਰ	ਮ	ਮ	×	ਪ	ਪ	ਪ	—	੦	—	ਪ	ਮ	ਮ	×	ਪ	—	ਪ	—
ਤੁਰੇ	ਪ	ਲਾ	ਣੇ	ਪਉ	ਪਉ	ਣ	ਵੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਗ	ਹ	ਰ	ਰ	ਰ	ਰ	ਗੀ	ਫੇ	ਫੇ	
ਕੋ	ਠੇ	ਮੰ	ਡਪ	ਮਾ	ਮਾ	ਤੀ	ਆ	ਫੇ	ਫੇ	ਲਾ	ਇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	
ਦੀਜ	ਕ	ਰਨ	ਮਨ	ਭਾ	ਭਾ	ਵ	ਦੇ	ਦੇ	ਦੇ	ਹ	ਰ	ਰ	ਰ	ਰ	ਰ	ਭ	ਭ	ਭ	
ਕਰਿ	ਫੁਰ	ਮਾ	ਇਸ	ਖਾ	ਖਾ	ਫੇ	ਇਆ	ਫੇ	ਫੇ	ਵੇ	ਖ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਲ	ਲ	ਲ	
ਪੁ	—	—	—	ਸੰ	ਸੰ	—	—	—	—	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	—	—	
ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਹ	ਰ	ਮ	ਸ	ਵਾ	ਰਿ	ਆ	ਫੇ	ਫੇ	
ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਕ	ਰ	ਫੇ	ਪਾ	ਸਾ	ਰਿ	ਆ	ਫੇ	ਫੇ	
ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਨਾ	ਫੇ	ਹੀ	ਫੇ	ਹਾ	ਰਿ	ਆ	ਫੇ	ਫੇ	
ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਮ	ਰ	ਫੇ	ਵਿ	ਸਾ	ਰਿ	ਆ	ਫੇ	ਫੇ	
—	—	ਸ	ਸ	ਸੰ	ਸੰ	—	—	—	—	ਸੰ	—	—	—	ਨੁ	ਸੰ	—	ਨੁ	—	
ਫੇ	ਫੇ	ਜ	ਰ	ਆ	ਆ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਵਾ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	
ਪੁ	—	ਪ	ਪ	ਮ	ਮ	ਗੁ	—	—	—	ਰ	—	ਮ	ਮ	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਰ	—	
ਜੋ	ਫੇ	ਬ	ਨ	ਹਾ	ਹਾ	ਰਿ	ਆ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਸਿ	ਰੀ	ਵਾ	ਹਿ	ਗੁ	ਰੁ	—	
ਸ	—	—	—	ਸ—	ਸ—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
ਜੀ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਵਾਹਿਗੁਰੂ—	ਵਾਹਿਗੁਰੂ—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

ਪਉੜੀ ॥ ਤੁਰੇ ਪਲਾਣੇ ਪਉਣ ਵੇਗ ਹਰ ਰੰਗੀ ਹਰਮ ਸਵਾਰਿਆ ॥
ਕੋਠੇ ਮੰਡਪ ਮਾਤੀਆ ਲਾਇ ਬੈਠੇ ਕਰਿ ਪਾਸਾਰਿਆ ॥
ਚੀਜ ਕਰਨਿ ਮਨਿ ਭਾਵਦੇ ਹਰਿ ਬੁਝਨਿ ਨਾਹੀ ਹਾਰਿਆ ॥
ਕਰਿ ਫੁਮਾਇਸਿ ਖਾਇਆ ਵੇਖਿ ਮਹਲਤਿ ਮਰਣੁ ਵਿਸਾਰਿਆ ॥
ਜਰੁ ਆਈ ਜੋਬਨਿ ਹਾਰਿਆ ॥ ੧੭ ॥

ਰਾਗ ਆਸਾਵਰੀ, ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ

ਜਿਥੇ ਜਾਇ ਬਹੈ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੋ ਥਾਨ ਸੁਹਾਵਾ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥
ਗੁਰਸਿਖੀ ਸੋ ਥਾਨੁ ਭਾਲਿਆ ਲੈ ਪੂਰਿ ਮੁਖਿ ਲਾਵਾ ॥
ਗੁਰਸਿਖਾ ਕੀ ਘਾਲ ਬਾਇ ਪਈ ਜਿਨ੍ਹ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵਾ ॥
ਜਿਨ ਨਾਨਕੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੂਜਿਆ ਤਿਨ ਹਰਿ ਪੂਜ ਕਰਾਵਾ ॥ ੨ ॥

×	ਪ	ਪ	੦	ਪ	ਪ	ਪੁ	×	ਪ	ਮ	੦	ਜਿ	ਸ
ਸ	ਇ	ਬ	ਪ	ਹੈ	ਮੇ	ਰਾ	ਮ	ਤ	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਸ
ਜਾ	ਖੀ	ਫੇ	ਸੋ	ਬਾ	ਨ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਲਿ	ਰੁ	ਸੋ	ਫੇ
ਸਿ	ਨ	ਕ	ਸਤ	ਗੁ	ਰ	ਫੇ	ਫੇ	ਫੇ	ਜਿ	ਆ	ਫੇ	ਫੇ
ਨਾ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	ਆ	ਫੇ	ਫੇ

ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਸੰ	ਨੁਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਪ
ਥਾ	ਨ	ਸੁ	ਹਾ	ਵਾ	ਸ	ਰਾਸ	ਮ	ਰਾ	ਜੇ	ਗੁ	ਰ
ਲੈ	ਸ	ਸ	ਧੁ	ਰ	ਸ	ਮੁਸ	ਖ	ਲਾ	ਵਾ	ਗੁ	ਰ →
ਤਿਨ	ਹ	ਰ	ਪੂ	ਜ	ਸ	ਕਸ	ਰਾ	ਸ	ਵਾ	ਸ	ਸ
ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	—
→ ਸਿ	ਖਾ	ਸ	ਕੀ	ਘਾ	ਲ	ਥਾ	ਇ	ਪ	ਈ	ਸ	ਸ
ਪ	ਪ	ਧੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰਰੰ	ਗੁੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁਧੁ	ਪ	ਪ
ਜਿਨ	ਹ	ਰ	ਨਾ	ਮ	ਧਿ	ਆਸ	ਸ	ਸਸ	ਵਾਸ	ਜਿ	ਨ

ਸੰ— ਨੁ— ਸੰ— ਨੁਸੰਰੰਸੰਨੁਧੁ— ਧੁ—
 ਸਲੋਕ ਮ: ੧ ॥ ਜੇ ਕਰਿ ਸੂਤਕੁ ਮੰਨੀਐ ਸਭ ਰੈ ਸੂਤਕੁ ਹੈ SSSSSSS ਇ ॥ ਗੰਗੇ ਅਡੈ ਲਕਸ਼ੀ

ਮ
 ਅੰਦਰਿ ਕੀੜਾ ਹੋਇ ॥ ਜੇਤੇ ਦਾਨੇ ਅੰਨ ਕੈ ਜੀਆ ਥਾਥੁ ਨ ਕੋ SSS S ਇ ॥ ਪਹਿਲਾ ਪਾਣੀ ਜੀਉ ਹੈ

ਗੁਰਸ— ਸ— ਨੁਧੁ— ਸ— ਮ—
 ਜਿਤੁ ਹਰਿਆ ਸਭੁ ਕੋ SSS ਇ ॥ ਸੂਤਕੁ ਕਿਉ ਕਰਿ ਰਖੀਐ S S S ਸੂਤਕੁ ਪਵੈ ਰਸੋਇ ॥ ਨਾਨਕ

ਪ— ਪ— ਧੁ— ਸੰ—
 ਸੂਤਕੁ ਏਵ ਨ ਉਤਰੈ ਗਿਆਨ ਉਤਾਰੈ ਧੋਇ ॥ ਮ: ੧ ॥ ਮਨ ਕਾ ਸੂਤਕੁ ਲੋਭੁ ਹੈ ਜਿਹਵਾ ਸੂਤਕੁ ਕੂੜ ॥

ਰੰ— ਸੰਨੁਧੁ— ਧੁ— ਪ—
 ਅਖੀ ਸੂਤਕੁ ਵੇਖਣਾ SSSS ਪਰ ਤ੍ਰਿਅ ਪਰਧਨ ਰੂਪੁ ॥ ਕੰਨੀ ਸੂਤਕੁ ਕੰਨਿ ਪੈ ਲਾਇਤਬਾਰ ਖਹਿ

ਮ
 ਧੁਮਪ ਗੁ— ਰ— ਗੁਰਸ— ਸ— ਰਮਪਧੁਸੰ— ਸੰ—
 SSS SS ॥ ਨਾਨਕ ਹੋਸਾ ਆਦਮੀ ਬਧੇ ਜਮਪੁਰਿ ਜਾਹਿ SSSS ॥ ਮ: ੧ ॥ ***** ਸਭੇ ਸੂਤਕੁ

ਚੰ— ਸੰਰੰਗੁ— ਰੰਸੰ, ਨੁਸੰਰੰਸੰਨੁਧੁ—
 ਭਰਮੁ ਹੈ ਦੁਜੈ ਲਗੈ ਜਾਇ ॥ ਜਮਣੁ ਮਰਣਾ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਭਾਣੈ ਆਵੈ ਜਾ SSSS SS SSSSSSS ਇ ॥

ਮ
 ਪ— ਮ— ਪ— ਧੁਮਪ ਗੁ— ਰ—
 ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਪਵਿਤ੍ਰੁ ਹੈ ਦਿਤੋਨੁ ਰਿਜੁਕੁ ਸੰਬਾਹਿ ॥ ਨਾਨਕ ਜਿਨੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੁਝਿਆ SSS SS ਤਿਨਾ

ਗੁਰਸ—
 ਸੂਤਕੁ ਨਾਹਿ SSSS ॥

ਸ— ਸ— ਰਰ ਮ ਮਪ—
 ਪਉੜੀ ॥ ਸਤਿਗੁਰੁ ਵਡਾ ਕਰਿ ਸਾਲਾਹੀਐ ਜਿਸੁ ਵਿਚਿ ਵਡੀਆ ਵਡਿਆਈਆ ॥
 ਸਹਿ ਮੇਲੇ ਤਾ ਨਦਰੀ ਆਈਆ ॥
 ਜਾ ਤਿਸੁ ਭਾਣਾ ਤਾ ਮਨਿ ਵਸਾਈਆ ॥
 ਕਰਿ ਹੁਕਮੁ ਮਸਤਕਿ ਹਥੁ ਧਰਿ ਵਿਚਹੁ ਮਾਰਿ ਕਢੀਆ ਬੁਰਿਆਈਆ ॥
 ਸਹਿ ਤੁਠੈ ਨਉ ਨਿਧਿ ਪਾਈਆ ॥ ੧੮ ॥*

*ਅਠਾਰਵੀ, ਉਨੀਸਵੀਂ ਤੇ ਥੀਸਵੀਂ ਪਉੜੀ ਭੀ—“ਤੁਹੇ ਪਲਾਣੇ ਪਉਣ ਵੇਗ” ਵਾਲੀ ਧੁਨ
 ਤੇ ਗਾਓ ।

ਰਾਗ ਆਸਾਵਰੀ, ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ (ਤਿੰਨ ਤਾਲ)

ਗੁਰਸਿਖਾ ਮਨਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ ਹਰਿ ਨਾਮ ਹਰਿ ਤੇਰੀ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥

ਕਰਿ ਸੇਵਹਿ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਭੁਖ ਜਾਇ ਲਹਿ ਮੇਰੀ ॥

ਗੁਰਸਿਖਾ ਕੀ ਭੁਖ ਸਭ ਗਈ ਤਿਨ ਪਿਛੈ ਹੋਰ ਖਾਇ ਘਨੇਰੀ ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਪੁੰਨੁ ਬੀਜਿਆ ਫਿਰਿ ਤੋਟ ਨ ਆਵੈ ਹਰਿ ਪੁੰਨ ਤੇਰੀ ॥ ੩ ॥

੦	ਪ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	੩	ਸੰ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	×	ਪਧੁ	ਨੁ	—	ਧੁ	੨	ਪਧੁ	ਪਮ	ਗੁਰ	ਸ
	ਗੁਰ	ਸਿ	ਖਾ	ੜ		ਮ	ਨ	ਹ	ਰ		ਪ੍ਰੀੜ	ੜ	ੜ	ਤ		ਹੈੜ	ੜੜ	ੜੜ	ੜ
	ਕਰਿ	ਸੇ	ੜ	ਵਹਿ		ਪੂ	ੜ	ਰਾ	ੜ		ਸੜ	ਤ	ੜ	ਗੁ		ਰੂੜ	ੜੜ	ੜੜ	ੜ
	ੜ	ਨਾ	ਨ	ਕ		ਹ	ਰ	ਪੁੰ	ਨ		ਬੀੜ	ੜ	ੜ	ਜਿ		ਆੜ	ੜੜ	ੜੜ	ੜ
	ਸ	ਰ	ਮ	ਮ		ਪਧੁ	ਮ	ਪ	ਧੁ		ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ		ਸੰ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ
	ਹਰਿ	ਨਾ	ਮ	ਹਰਿ		ਤੇੜ	ੜ	ਰੀ	ੜ		ਰਾ	ਮ	ਰਾ	ੜ		ਜੇ	ੜ	ੜ	ੜ
	ੜ	ਭੁ	ੜ	ਖ		ਜਾੜ	ੜ	ਇ	ੜ		ਲਹਿ	ੜ	ੜ	ਮੇ		ਰੀ	ੜ	ੜ	ੜ→
	ਫਿਰ	ਤੋ	ਟ	ਨ		ਆੜ	ੜ	ਵੈ	ੜ		ਹ	ਰ	ਪੁ	ਨ		ਕੇ	ਰੀ	ਜ	ਨ
																ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਪੁੰਨ-			
	ਪ	ਮ	ਮ	ਪ		ਧੁ	—	ਪ	ਧੁ		ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ		ਸੰ	—	—	—
→	ਗੁਰ	ਸਿ	ਖਾ	ੜ		ਕੀ	ੜ	ਭੁ	ਖ		ਸ	ਭ	ੜ	ਗ		ਈ	ੜ	ੜ	ੜ
	—	ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ		ਰੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ		ਨੁ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ		ਨੁਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ
	ੜ	ਤਿ	ਨ	ਪਿ		ਛੈ	ੜ	ਹੋ	ਰ		ਖਾ	ੜ	ਇ	ਘ		ਨੇੜ	ਰੀ	ਜ	ਨ

ਸੰ— ਨੁ— ਸੰ— ਰੰ— ਸੰਨੁਧ— ਧੁ—
ਸਲੋਕ ਮ: ੧ ॥ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਚਾ ਆਪਿ ਹੋਇ ਸੁਚੈ ਬੈਠਾ ਆਇ ॥ ਸੁਚੈ ਅਗੈ ਰਖਿਓ ੜੜੜ ਨ ਕੋਇ ਨ

ਮ

ਪ— ਧੁਮਪ ਗ— ਗੁ— ਰ—
ਭਿਟਿਓ ਜਾਇ ॥ ਸੁਚਾ ਹੋਇ ਕੈ ਜੋਵਿਆ ਲਗਾ ਪੜਣਿ ਸਲੋ ੜੜੜੜ ਕ ॥ ਕੁਹਥੀ ਜਾਈ ਸਟਿਆ ਕਿਸੁ

ਗੁਰਸ— ਮ— ਪ— ਧੁ—
ਏਹੁ ਲਗਾ ਦੋ ੜੜੜੜ ਖ ॥ ਅੰਨ ਦੇਵਤਾ ਪਾਣੀ ਦੇਵਤਾ ਬੈਸੰਤਰੁ ਦੇਵਤਾ ਲੂਣ ॥ ਪੰਜਵਾਂ ਪਾਇਆ ਘਿਰਤ ॥
ਸੰ— ਰੰ— ਸੰਰਗੁਰੰਸੰਨੁਧੁ— ਧੁ— ਪ—
ਤਾ ਹੋਆ ਪਾਕੁ ਪਵਿਤੁ ॥ ਪਾਪੀ ਸਿਉ ਤਨੁ ਗਡਿਆ ੜੜੜੜੜੜੜ ਥੁਕਾ ਪਈਆ ਤਿਤੁ ॥ ਜਿਤੁ ਮੁਖਿ

ਮ

ਧੁਮਪਗੁ— ਰ— ਗੁਰਸ—
ਨਾਮੁ ਨ ਉਚਰਹਿ ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਰਸ ਖਾਹਿ ੜੜੜੜੜ ॥ ਨਾਨਕ ਏਵੈ ਜਾਣੀਐ ਮੁਖਿ ਥੁਕਾ ਪਾਹਿ ੜੜੜ ॥
ਸ— ਸ— ਨੁਧੁ— ਸ— ਰ— ਗੁਰਸ—
ਮ: ੧ ॥ ਭੰਡਿ ਜੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਨਿੰਮੀਐ ੜੜੜ ਭੰਡਿ ਮੰਗਣੁ ਵੀਆਹੁ ॥ ਭੰਡਹੁ ਹੋਵੈ ਦੋਸਤੀ ੜੜੜ ਭੰਡਹੁ
ਮ— ਪ— ਧੁ— ਸੰ—
ਚਲੈ ਰਾਹੁ ॥ ਭੰਡੁ ਮੁਆ ਭੰਡੁ ਭਾਲੀਐ ਭੰਡਿ ਹੋਵੈ ਬੰਧਾਨੁ ॥ ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ

ਰੰਗਾਂ ਰੰਗਾਂ, ਨੁਸ਼ਾਂ ਨੁਸ਼ਾਂ- ਪੰ-
ਰਾਜਾਨੁ ॥ ਭੰਡਹੁ ਹੀ ਭੰਡੁ ਉਪਜੈ ਭੰਡੈ ਬਾਝੁ ਨ ਕੋ ॥੫॥ ਇ ॥ ਨਾਨਕ ਭੰਡੈ

ਧੁ—ਸੰ—ਪਧੁਮਪ ਗੁ—
 ਬਾਹਰਾ ਏਕੋ ਸਚਾ ਸੋਇ ॥ ਜਿਤ੍ਰ ਮੁਖਿ ਸਦਾ ਸਲਾਹੀਐ ਭਾਗਾ ਰਤੀ ਚਾ ॥ ੫੫੫੫ ॥ ਰ ਨਾਨਕ ਤੇ

ਮਖ ਉਜਲੇ, ਤਿਤੁ ਸਭੈ ਦਰ ਬਾਰ ॥ ੨ ॥

ਸ ਰ ਰ ਮਮ ਪ-
ਪਉੜੀ ॥ ਸਭੁ ਕੋ ਆਖੈ ਆਪਣਾ ਜਿਸੁ ਨਾਹੀ ਸੋ ਚੁਣਿ ਕਢੀਐ ॥

ਕੀਤਾ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਆਪੇ ਹੀ ਲੇਖਾ ਸੰਢੀਐ ॥

ਜਾ ਰਹਨਾ ਨਾਹੀ ਐਤੁ ਜਗਿ ਤਾ ਕਾਇਤੁ ਗਾਰਬਿ ਹੰਢੀਐ ॥

ਮੰਦਾ ਕਿਸੇ ਨ ਆਖੀਐ ਪੜਿ ਅਖਰੁ ਏਹੋ ਬੁਝੀਐ ॥

ਮੂਰਖੈ ਨਾਲਿ ਨ ਲੁਝੀਐ ॥ ੧੯ ॥

ਰਾਗ ਆਸਾਵਰੀ, ਤਾਲ ਰੂਪਕ (ਢਾਈ ਤਾਲ) ਮਾਤੇ ੭

ਗੁਰਸਿਖਾ ਮਨਿ ਵਾਧਾਈਆ ਜਿਨ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਡਿਠਾ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥

ਕੋਈ ਕਰਿ ਗਲ ਸੁਣਾਵੈ ਹਰਿ ਨਾਮ ਕੀ ਸੋ ਲਗੈ ਗੁਰ ਸਿਖਾ ਮਨਿ ਮਿਠਾ ॥

ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਗੁਰਸਿਖ ਪੈਨਾਈਅਹਿ ਜਿਨਾ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤੁਠਾ ॥

ਜਨ ਨਾਨਕੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹੋਇਆ ਹਰਿ ਹਰਿ ਮਨ ਵੁਠਾ ॥ ੪ ॥ ੨੦ ॥

⊕				੧				੨				⊕				੧				੨	ਨੁ ਗੁ	ਨੁ ਰ
ਧੁਪ ਸਿਝ ਕਰ ਨਾ	ਮ ਖਾ ਗਲ ਨ	ਪ ਝ ਸੁ ਕ	ਮ ਗੁ ਮ ਣਾ ਹ	ਰ ਝ ਵੈ ਰਿ	ਮ ਨ ਹ ਹ	ਮ ਵਾ ਰਿ ਰਿ	ਪ ਧਾ ਨਾ ਹੈ	— ਝ ਝ ਝ	ਪ ਈ ਮ ਇ	ਧੁ ਆ ਕੀ ਆ	ਮ ਝ ਝ ਝ	ਨੁ ਗੁ ਕੋ ਜ							ਨੁ ਗੁ ਕੋ ਜ	ਨੁ ਰ ਈ ਨ		
ਧੁਪ ਸਿਝ ਕਰ ਨਾ	ਮ ਖਾ ਗਲ ਨ	ਪ ਝ ਸੁ ਕ	ਮ ਗੁ ਮ ਣਾ ਹ	ਰ ਝ ਵੈ ਰਿ	ਮ ਨ ਹ ਹ	ਮ ਵਾ ਰਿ ਰਿ	ਪ ਧਾ ਨਾ ਹੈ	— ਝ ਝ ਝ	ਮ ਈ ਮ ਇ	ਗੁ ਆ ਕੀ ਆ	ਰ ਝ ਝ ਝ	ਸ ਜਿਨ							ਸ ਮੇਰਾ	ਸ ਝ ਝ		
ਰ ਸਤਿ ਸੋ ਹ	ਮ ਗੁ ਝ ਰ	ਮ ਰ ਲ ਝ	ਪ ਡਿ ਗੈ ਹ	ਪ ਠਾ ਝ ਰ	ਸੰ ਝ ਗੁ ਝ	— ਝ ਰ ਝ	ਨੁ ਰਾ ਸਿ ਮ	ਨੁ ਮ ਖਾ ਨ	ਧੁ ਰਾ ਮਨ ਵ	ਪ ਜੇ ਮਿ ਠਾ	— ਝ ਠਾ ਝ	ਨੁ ਕੋ ਹ ਝ							ਨੁ ਈ ਰ	ਨੁ ਈ ਰ →		

ਹਰਿ ਹਰਿ ਮਨ ਵੁਠਾ—ਸਲੋਕ

ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਧੁ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	—	—	—
ਦਰ	ਗਹ	ੜ	ਗੁ	ਰ	ਸਿਖ	ਪੈ	ਨਾ	ੜ	ਈ	ਅਹਿ	ੜ	ੜ	ੜ
ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਗੁ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਸੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁਧੁ	ਪ	ਨੁ	ਨੁ
ਜਿ	ਨਾ	ਮੇ	ਰਾ	ੜ	ਸ	ਤ	ਗੁ	ਰ	ਤੁੜ	ਠਾੜ	ੜ	ਜ	ਨ

ਸੰ— ਨੁ— ਸੰ— ਰੰ— ਸੰਨੁਧੁ— ਧੁ—
ਸਲੋਕੁ ॥ ਨਾਨਕ ਫਿਕੈ ਬੋਲਿਐ ਤਨੁ ਮਨੁ ਫਿਕਾ ਹੋਇ ॥ ਫਿਕੈ ਫਿਕਾ ਸਦੀਐ ੜੜੜੜ ਫਿਕੈ ਫਿਕੀ

ਮ
ਪ— ਧੁਮਪ ਗੁ— ਰ—
ਸੋਇ ॥ ਫਿਕਾ ਦਰਗਹ ਸਟੀਐ ਮੁਹਿ ਬੁਕਾ ਫਿਕੈ ਪਾ ੜੜੜੜ ੜਇ ॥ ਫਿਕਾ ਮੂਰਖ ਆਖੀਐ ਪਾਣਾ ਲਹੈ
ਗੁਰਸ— ਸ ਸ— ਨੁ.ਧੁ.— ਧੁ.—
ਸਜਾ ੜੜੜੜਇ ॥ ਮ: ੧ ॥ ਅੰਦਰਹੁ ਫੂਠੈ ਪੈਜ ਬਾਹਰਿ ਦੁਨੀਆ ਅੰਦਰਿ ਢੈ ੜੜੜੜ ਲੁ ॥ ਅਠਸਠਿ
ਸ— ਮ— ਪ— ਪ—
ਤੀਖਥ ਜੇ ਨਾਵਹਿ ਉਤਰੈ ਨਾਹੀ ਮੇਲ ॥ ਜਿਨੁ ਪਟੁ ਅੰਦਰਿ ਬਾਹਰਿ ਗੁਦੜੁ ਤੈ ਛਲੇ ਸੰਸਾਰਿ ॥ ਤਿਨੁ
ਧੁ— ਸੰ— ਰੰ— ਸੰਰੰਗੁ— ਰੰਸੰ,
ਨੇਹੁ ਲਗਾ ਰਬ ਸੇਤੀ ਦੇਖਨੇ ਵੀਚਾਰਿ ॥ ਰੰਗਿ ਹਸਹਿ ਰੰਗਿ ਰੋਵਹਿ ਚੁਪ ਭੀ ਕਰਿ ਜਾਹਿ ੜੜੜ ੜੜ
ਨੁਸੰਰੰਸੰਨੁਧੁ— ਪ— ਮ— ਪ— ਧੁ—
ੜੜੜੜੜੜੜ ॥ ਪਰਵਾਹ ਨਾਹੀ ਕਿਸੈ ਕੇਰੀ ਬਾਬੁ ਸਚੇ ਨਾਹ ॥ ਦਰਿਵਾਟ ਉਪਰਿ ਖਰਚ ਮੰਗਾ, ਜਬੈ

ਮ
ਸੰ— ਪਧੁਮਪ ਗੁ— ਰ—
ਦੇਇ ਤ ਖਾਹਿ ॥ ਦੀਬਾਨੁ ਏਕੈ ਕਲਮ ਏਕਾ ਹਮਾ ਤੁਮਾ ਮੇ ੜੜੜੜ ੜਲ ॥ ਦਰਿ ਲਏ ਲੇਖਾ ਪੀਤਿ
ਰ—ਗੁ ਰ ਸ
ਛਟੈ ਨਾਨਕਾ ਜਿਉ ਤੇਲੁ ॥ ੨ ॥

ਸ ਰ ਰ ਮ ਮ ਪ—
ਪਉੜੀ ॥ ਆਪੇ ਹੀ ਕਰਣਾ ਕੀਓ ਕਲ ਆਪੇ ਹੀ ਤੈ ਧਾਰੀਐ ॥
ਦੇਖਹਿ ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ ਧਰਿ ਕਚੀ ਪਕੀ ਸਾਰੀਐ ॥
ਜੋ ਆਇਆ ਸੋ ਚਲਸੀ ਸਭੁ ਕੋ ਆਈ ਵਾਰੀਐ ॥
ਜਿਸ ਕੇ ਜੀਅ ਪਰਾਣ ਹਹਿ ਕਿਉ ਸਾਹਿਬੁ ਮਨਹੁ ਵਿਸਾਰੀਐ ॥
ਆਪਣ ਹਥੀ ਆਪਣਾ ਆਪੇ ਹੀ ਕਾਜੁ ਸਵਾਰੀਐ ॥

(ਆਸਾਵਰੀ-ਰਾਗ ਸਮਾਪਤ)

ਰਾਗ ਭੈਰਵੀ

ਵਾਦੀ—ਮ | ਠਾਠ—ਭੈਰਵੀ | ਸਮਾਂ—ਦਿਨ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ ।
 ਸੰਵਾਦੀ—ਸ | ਜਾਤਿ—ਸੰਪੂਰਣ | ਵਿਸ਼ੇਸ਼—ਰੇ, ਗਾ, ਧਾ ਨੀ ਕੌਮਲ ਲਗਦੇ ਹਨ ।

ਆਰੋਹ—ਸ ਰੁ ਗੁ ਮ, ਪ ਧੁ ਨੁ ਸੰ ।

ਅਵਰੋਹ—ਸੰ ਨੁ ਧੁ ਪ ਮ, ਗੁ ਰੁ ਸ ।

ਪਕੜ—ਸ, ਰੁਗੁ, ਮ; ਗੁ ਰੁ ਸ, ਧੁ ਨੁ ਸ ਰੁ ਸ ।

ਭੈਰਵੀ ਠਾਠ ਦੇ ਇਸ ਰਾਗ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਮੱਧਮ ਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਖੜਜ ਹੈ । ਜਾਤਿ-ਸੰਪੂਰਣ ਤੇ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ-ਦਿਨ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ ਹੈ । ਭੈਰਵੀ ਅਤੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਅਜ ਕਲ ਦੇ ਕਾਫੀ ਜਾਂ ਆਸਾਵਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਭ ਕੌਮਲ ਸੁਰ ਲਗਦੇ ਹਨ । ਦੋਵੇਂ ਰਿਖਭ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮੱਧਮ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਰਾਗ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਸਰਗੁ, ਰਗੁ, ਸਰੁਸ, ਧੁ ਨੁ ਸਰੁਸ- ਜਾਂ ਸ, ਰੁਗੁ, ਮ- ਮੰਗਰਗੁ ਸਰੁਸ—ਉਂਜ ਗੁਣੀ ਜਨ ਰਾਗ ਦੀ ਰੰਜਕਤਾ ਤੇ ਵਿਲਖਣਤਾ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਬਾਰਾਂ ਹੀ ਸੁਰ ਲਗਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਵਿਚ “ਸ, ਰੁਗੁਮ, ਗੁਰਗੁ ਸਰੁਸ, ਧੁ ਨੁ ਸਰੁਸ—ਤਾਨ ਬਾਰ ਬਾਰ ਲਗਦੀ ਹੈ । ਅੰਤਰੇ ਦਾ ਉਠਾਵ ਭੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਗੁਮ ਧੁਨੁਸੰ- ਧੁਮਧੁਨੁਸੰ- ਜਾਂ ਪ, ਧੁਨੁਸੰਰੁਸੰ- ਪਰ ਅਵਰੋਹ ਵਿਚ ਸੰਨੁਧੁ, ਸੰਨੁਧੁ, ਜਾਂ ਸੰਰੁਨੁਧੁ; ਰੁੰ, ਸੰਨੁਧੁ, ਪ, ਇੰਜ ਧੈਵਤ ਸੁਰ ਤੇ ਠਹਿਰਨ ਨਾਲ ਆਸਾਵਰੀ ਜਾਂ ਬਿਲਾਸਖਾਨੀ ਦਾ ਅੰਗ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ । ਸੋ, ਨੁਧੁਪ, ਸੰਨੁਧੁਪ, ਧੁਨੁਸੰਰੁੰ, ਸੰਨੁਧੁਪ ਐਸੇ ਸਿੱਧੀ ਤਾਨ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਧੈਵਤ ਨੂੰ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ । ਕਿਉਂਕਿ ਆਸਾਵਰੀ ਤੇ ਬਿਲਾਸਖਾਨੀ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸੁਰ ਧੈਵਤ ਹੈ ।

ਗਵੇਯੇ ਇਸ ਰਾਗ ਵਿਚ ਤਰਾਨੇ, ਟੱਪੇ, ਨੁਮਰੀ, ਗਜਲ, ਗੀਤ ਆਦਿਕ ਹੀ ਬਹੁਤਾ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਲੋਕ-ਪ੍ਰਿਅ ਸਿੰਗਾਰ ਤੇ ਭਗਤਿ-ਰਸ ਰਾਗ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਸੁਰ-ਵਿਸਥਾਰ (ਅਲਾਪ)

੧. ਨੁ.
 ਸ—ਧੁ, ਨੁਸ, ਰੁਸ—ਧੁਨੁਸਰੁਸ—ਰੁਨੁਸ, ਧੁਨੁਸਰੁਗੁ, ਸਰੁਸ—ਰੁਨੁਸਧੁਨੁਸ— ।
੨. ਸ—ਨੁਸਗੁ, ਰਗੁ ਮਗੁਰੁਸ—ਰੁਨੁਸਧੁਨੁਸਰੁਸ—ਸਰੁਮ, ਗੁਮ, ਪਮਗੁਰਗੁ, ਸਰੁਸ—ਨੁਸਧੁਨੁਸ—ਸ,
 ਰੁਗੁਮ, ਮੰਗਰਗੁ ਸਰੁਮਗੁਰੁਸ— ।

੩. ^ਮਨ੍ਹਸ—^ਮਗੁਮ—ਪਮਗੁਰਗੁ, ਸਰੁਮਗੁਰੁਸ—^ਮਰੁਨ੍ਹਸਪੁਨ੍ਹਸ—^ਮਨ੍ਹਸਗੁਮਪਧੁਪ—^ਮਗੁਮਪਧੁਪ, ਧੁਮ, ਮਮਗੁ, ਰਗੁ, ਪਮਗੁਰੁਸ—ਰੁਸ, ਗੁਰੁ, ਮਗੁ, ਪਮ, ਪੁਪਮਗੁਰੁਸ—ਸਰਗੁ, ਰਗੁ, ਸਰੁਸ, ਰੁਨ੍ਹਸਪੁਨ੍ਹਸ— ।
੪. ਸ—ਰੁਸ, ^ਮਨ੍ਹਸਗੁਮਪਧੁਪ—^ਮਧੁਮ, ਪਗੁ, ਸਰੁਮਗੁਰੁਸ—^ਮਗੁਮਪਧੁਪ, ਨੁਧੁਪ, ^ਮਧੁਨੁਧੁਪ, ਗੁਮਧੁਨੁਧੁਪ, ਨੁਨੁਧੁਨੁਧੁਪ, ਸੰਨੁਧੁਪ, ਧੁਨੁਧੁਨੁਧੁਪਧੁਮ, ਪਗੁ, ਰਗੁਸਰੁਸ—ਸਰੁਗੁਮ, ਗੁਮਪਧੁਮ, ਮਮਗੁਰਗੁ, ਧੁਪ ਧੁਮਪਗੁਮ, ਗੁਮਪਧੁਪਮਗੁਰੁਸ— ।
੫. ^ਮਨ੍ਹਸਗੁਮਪਧੁਪ, ਗੁਮ, ਪਧੁਨੁਧੁਪ, ਧੁਮ, ਗੁਮ, ^ਮਧੁ, ਨ੍ਹਸ—ਰੁਸੰ, ^ਮਧੁਨ੍ਹਸਰੁਸੰ—^ਮਧੁਨ੍ਹਸਰੁਸੰਨਧੁਪ, ਧੁਮ, ਧੁਨ੍ਹਸਰੁਸੰ—ਸਰਗੁ, ਰਗੁ, ਸਰੁਸੰ—^ਮਰੁਨ੍ਹਸਪੁਨ੍ਹਸ—ਰੁਸੰ—ਨੁਧੁਪ, ਧੁਨੁਧੁਪ, ਧੁਨ੍ਹਸਰੁਸੰਨੁਧੁਪ, ਰਗੁ, ਰਗੁ, ਸੰਰੁਮੰਗੁਰੁਸੰ—^ਮਰੁਨ੍ਹਸਪੁਨ੍ਹਸ—ਸਰੁ, ਨ੍ਹਸ, ਧੁਨੁ, ਪਧੁ ਮਪ, ਗੁਮ, ਸ ਸਗੁਮਪਮਗੁਰੁਸ—^ਮਰੁਨ੍ਹਸਪੁਨ੍ਹਸ— ।

ਰਾਗ ਭੈਰਵੀ, ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ

ਜਿਨ੍ਹਾ ਭੇਟਿਆ ਮੇਰਾ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤਿਨ ਹਰਿਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਵੈ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥

ਤਿਸ ਕੀ ਤਿਸਨਾ ਭੁਖ ਸਭ ਉਤਰੈ ਜੋ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥

ਜੋ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਦੇ ਤਿਨੁ ਜਮੁ ਨੋੜਿ ਨ ਆਵੈ ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਉ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਨਿਤ ਜਪੈ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਤਰਾਵੈ ॥੧॥

(ਆਸਾ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੪੫੦)

×	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	੦	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	×	ਨੁ	ਨੁ	ਧੁ	੦	ਸ	ਸ
—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਨੁ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਜਿ	ਨਾ
ੜ	ਭੇ	ਟਿ	ਆ	ਮੇ	ਰਾ	ਪੂ	ਰਾ	ੜ	ਸ	ਤ	ਗੁ	ਰੂ	ੜ	ਤਿਨ
ੜ	ਹਰਿ	ਹ	ਰ	ਨਾ	ੜ	ਮ	ੜ	ਧਿ	ਆ	ੜ	ਇ	ਵੈ	ੜ	ੜ
ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਪ	—	—	ਪ	ਪ
ਨਾ	ੜ	ਮ	ਦ੍ਰਿ	ਜ਼ਾ	ਵੈ	ਰਾ	ਮ	ਰਾ	ੜ	ਜੇ	ੜ	ੜ	ੜ	ਤਿਸ ਕੀ
ਤਿ	ਨ	ਕ	ਮ	ਨੇ	ੜ	ਜ਼	ਨਾ	ਆ	ੜ	ਵੈ	ੜ	ੜ	ੜ	ਜ ਨ
—	ਸ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ ਨੁ
ੜ	ਤ੍ਰਿ	ਸ	ਨਾ	ਕੁ	ਖ	ਸ	ਭ	ੜ	ਉ	ੜ	ਤ	ਰੈ	ੜ	ੜ
ੜ	ਨਾ	ਠ	ਕ	ਕਉ	ੜ	ਹ	ਰ	ੜ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ਕ	ਰ	ਨਿ ਤ

ਸ	—	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਰੁ	ਸ	—	ਸ	—	—	—	ਸ	—
ਜੋ	§	ਹ	ਰ	ਨਾ	§	ਮ	ਧਿ	ਆ	§	ਵੇ	§	§	§	ਜੋ	§
ਜ	ਪ	ਹ	ਰ	ਨਾ	§	ਹ	ਰ	ਨਾ	§	ਮ	ਤ	ਰਾ	§	ਵੇ	§

ਸੰ— ਨੁ— ਸੰ— ਰੁ— ਸੰ—
 ਸਲੋਕ ਮ: ੨ ॥ ਇਹ ਕਿਨੇਹੀ ਆਸਕੀ ਦੂਜੇ ਲਗੇ ਜਾਇ ॥ ਨਾਨਕ ਆਸਕੁ ਕਾਢੀਐ ਸਦਹੀ ਰਹੈ

—ਨਰੁਸੰਨੁਪੁ— ਪ— ਪ, ਮ— ਮ—
 ਸਮਾ §§§§§ ਇ ॥ ਚੰਗੇ ਚੰਗਾ ਕਰਿ ਮਨੇ ਮੰਦੈ ਮੰਦਾ ਹੋ § § ਇ ॥ ਆਸਕੁ ਏਹੁ ਨ ਆਖੀਐ

ਗੁਰੁਸ— ਸ— ਨੁ. ਪੁ. ਸ ਸ— ਗੁ— ਮ— ਪ—
 §§§§ ਜਿ ਲੇਖੈ ਵਰਤੈ ਸੋਇ ॥ ਮਹਲਾ ੨ ॥ ਸਲਾਮ ਜਵਾਬੁ ਦੋਵੈ ਕਰੇ ਮੁੰਦਰ ਘੁਥਾ ਜਾਇ ॥ ਨਾਨਕ

—ਪਰੁਸੰਨੁਪੁਪਮਗੁਰੁਸ ਸ— ਨੁ. ਪੁ. ਸ ਸ—
 ਦੇਵੈ ਕੂੜੀਆ §§§§§§§§ ਬਾਇ ਨ ਕਾਈ ਪਾਇ ॥ ਪਉੜੀ ॥

o					x					o					x				
ਸ	ਸ	ਪੁ.	ਨੁ.		ਸ	ਰੁ	ਸ	—		—	—	ਸ	—		ਮ	—	ਮ	ਮ	
ਜਿਤ	ਸੇਵਿ	ਐ	ਸੁਖ		ਪਾ	ਈ	ਐ	§		§	§	ਸੋ	§		ਸਾ	§	ਹਿ	ਬ	
ਕੀ	ਤਾ	ਪਾਈ	ਐ		ਆ	ਪ	ਣਾ	§		§	§	ਸਾ	§		ਘਾ	§	ਲ		
ਮੰ	ਦਾ	ਮੂਲ	ਨ		ਕੀ	ਚ	ਈ	§		§	§	ਦੇ	§		ਲੰ	§	ਮੀ	§	
ਸਾ	ਹਿਬ	ਨਾਲ	ਨ		ਹਾ	ਰੀ	ਐ	§		§	§	ਤੇ	§		ਵੇ	§	ਹਾ	§	
ਪ	ਮ	ਗੁ	ਰ		ਗੁ	—	—	—		ਸ	ਸ	ਪੁ.	ਨੁ.		ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	
§	§	§	§		§	§	§	§		ਸ	ਦਾ	§	ਸ		ਮੁ	ਲੀ	ਐ	ਜਿਤ	
§	§	§	§		§	§	§	§		ਬੁ	ਰੀ	§	ਕਿਉ		ਘਾ	ਲੀ	ਐ	§	
§	§	§	§		§	§	§	§		ਨ	ਦ	ਰ	ਨਿ		ਹਾ	ਲੀ	ਐ	ਜਿਉ	
§	§	§	§		§	§	§	§		ਪਾ	§	ਸਾ	§		ਢਾ	ਲੀ	ਐ	§	
—	—	ਪ	ਪ		ਪੁ	—	ਪੁ	—		ਨੁ	—	—	ਧ		ਸੰ	—	—	ਨੁ	
§	§	ਕਿ	ਛ		ਲਾ	§	ਹੇ	§		§	§	§	§		§	§	§	§	
ਪੁ	—	ਪ	ਪ		ਮ	ਮ	ਗੁ	—		—	—	ਪ	ਪ		ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	
ਉ	§	ਪ	ਰ		ਘਾ	ਲੀ	ਐ	§		§	§	ਸਿ	ਰੀ		ਵਾ	ਹਿ	ਗੁ	ਰੁ	
ਸ	—	—	—		ਸ														
ਜੀ	§	§	§		ਵਾਹਿਗੁਰੁ	—													

ਪਉੜੀ ॥ ਜਿਤੁ ਸੇਵੀਐ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ ਸੰ ਸਾਹਿਬ ਸਦਾ ਸਮੁਲੀਐ ॥
 ਜਿਤੁ ਕੀਤਾ ਪਾਈਐ ਆਪਣਾ ਸਾ ਘਾਲ ਬੁਰੀ ਕਿਉ ਘਾਲੀਐ ॥
 ਮੰਦਾ ਮੂਲਿ ਨ ਕੀਚਈ ਦੇ ਲੰਮੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲੀਐ ॥
 ਜਿਉ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲਿ ਨ ਹਾਰੀਐ ਤੇ ਵੇਹਾ ਪਾਸਾ ਢਾਲੀਐ ॥
 ਕਿਛੁ ਲਾਹੇ ਉਪਰਿ ਘਾਲੀਐ ॥ ੨੧ ॥

ਰਾਗ ਭੈਰਵੀ, ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ

ਜਿਨੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਤਿਨਾ ਫਿਰਿ ਬਿਘਨੁ ਨ ਹੋਈ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥

ਜਿਨੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਮਨਾਇਆ ਤਿਨ ਪੂਜੇ ਸਭੁ ਕੋਈ ॥

ਜਿਨੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਿਆਰਾ ਸੇਵਿਆ ਤਿਨੁ ਸੁਖੁ ਸਦ ਹੋਈ ॥

ਜਿਨਾ ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੋਟਿਆ ਤਿਨਾ ਮਿਲਿਆ ਹਰਿ ਸੋਈ ॥ ੨ ॥

×			○			×			○			ਸ
												ਜਿਨੀ
ਸ	ਸ	ਸਰੁ	ਗੁ	ਮ	ਮ	ਮ	—	ਗੁ	ਮਪ	ਮ	ਗੁ	
ਗੁ	ਮੁ	ਖੜ	ਨਾ	ਮ	ਧਿ	ਆ	ੜ	ਇ	ਆੜ	ਤਿਨਾ	ਫਿਰ	
ਸਤਿ	ਗੁ	ਰੜ	ਪੁਰ	ਖ	ਮ	ਨਾ	ੜ	ਇ	ਆੜ	ੜ	ੜ	
ਨਾ	ਨ	ਕੜ	ਸਤਿ	ਗੁ	ਰ	ਭੇ	ੜ	ਇ	ਆੜ	ੜ	ੜ	
ਗੁ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗੁਰ	ਗੁ	ਸਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਸ	
ਬਿਘ	ਨ	ਨ	ਹੇ	ਈ	ੜ	ਰਾੜ	ਮ	ਰਾ	ਜੈ	ੜ	ਜਿਨੀ	
ਤਿ	ਨ	ੜ	ਪੂ	ਜੇੜ	ੜ	ਸ	ਭ	ਕੋ	ਈ	ੜ	ਜਿਨੀ	→
ਤਿ	ਨਾ	ੜ	ਮਿਲਿ	ਆੜ	ੜ	ਹ	ਰ	ਸੋ	ਈ	ੜ	ੜ	
ਪ	ਪ	ਪਧੁ	ਨੁ	ਸੰ	—	ਨੁਧ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	—	ਪ	
→ ਸਤਿ	ਗੁ	ਰੜ	ਪਿਆ	ਰਾ	ੜ	ਸੋੜ	ੜ	ਵਿ	ਆ	ੜ	ੜ	
ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗੁਰ	ਗੁ	ਸਰੁ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਸ	
ਤਿ	ਨਾ	ੜ	ਸੁ	ਖੜ	ੜ	ਸੜ	ਦ	ਹੋ	ਈ	ੜ	ਜਿਨਾ	

ਸੰ— ਨੁ— ਸੰ— ਰੁ—
ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੨ ॥ ਚਾਕਰੁ ਲਗੈ ਚਾਕਰੀ ਨਾਲੇ ਗਾਰਬੁ ਵਾਦੁ ॥ ਗਲਾਂ ਕਰੇ ਘਣੇਰੀਆ ਖਸਮ ਨ ਪਾਏ

—ਸੰਨੁਪੁਸੰਨੁਰੁਸੰ— ਧੁ— ਪ— ਪਮ— ਮ—
ਸਾ ੜੜੜੜੜੜ ਦ ॥ ਆਪੁ ਗਵਾਇ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਤਾ ਕਿਛੁ ਪਾਏ ਮਾ ੜੜ ਨ ॥ ਨਾਨਕ ਜਿਸ ਨੋ ਲਗਾ

—ਗੁਸ, ਸਗੁ ਮਪ ਮਗੁ ਰੁਸ— ਸ— ਗੁ— ਮ—
ਤਿਸੁ ਮਿਲੇ ੜੜ ਲਾੜ ਗਾੜ ਸੋੜ ਪਰਵਾਨ ॥ ਮਹਲਾ ੧ ॥ ਜੋ ਜੀਇ ਹੋਇ ਸੁ ਉਗਵੈ ਮੁਹ ਕਾ ਕਹਿਆ

— ਪ— ਪਧੁਨੁਸਰੁਸੰ— ਸੰ— ਗੁ—
ਵਾਉ ॥ ਬੀਜੈ ਬਿਖੁ ਮੰਗੈ ਅਮ੍ਰਿਤੁ ਵੇਖਹੁ ਇਹੁ ਕਿਆ ੜੜੜੜ ਉ ॥ ਮਹਲਾ ੨ ॥ ਨਾਲਿ ਇਆਣੇ

—ਰਸੰਨੁ— ਨੁ— ਸੰ— ਸਰੁਮਗੁਰੁਸੰ—
ਦੋਸਤੀ ਕਦੇ ਨ ਆਵੈ ਰਾ ੜੜੜ ਸ ॥ ਜੇਹਾ ਜਾਣੈ ਤੇਹੋ ਵਰਤੈ ਵੇਖਹੁ ਕੋ ਨਿਰਜਾ ੜੜੜੜੜੜ ਸ ॥

ਨੁ— ਸੰ— ਨੁਧਪ— ਪ— ਮ—
ਵਸਤੁ ਅੰਦਰਿ ਵਸਤੁ ਸਮਾਵੈ ਦੂਜੀ ਹੋਵੈ ਪਾ ੜੜੜ ਸ ॥ ਸਾਹਿਬੁ ਸੇਤੀ ਹੁਕਮੁ ਨ ਚਲੈ ਕਹੀ ਬਣੈ

— ਗੁ— ਰੁਸ ਸ— ਨੁ— ਧੁ. ਸ— ਗੁ— ਮ— ਧੁ—
ਅਰਦਾਸ ॥ ਕੂੜਿ ਕਮਾਣੈ ਕੂੜੇ ਹੋਵੈ ੜੜ ਨਾਨਕ ਸਿਫਤਿ ਵਿ ਗਾਸਿ ॥ ਮਹਲਾ ੨ ॥ ਨਾੜ ਲੇ ਇਆੜ

ਨੁ— ਸਰੁੰ ਸੰ— ਗੁ— ਰਸੰਨੁ, ਰੁੰਸ ਗੁਰੁੰ
ਣੜ ਦੋੜ ਸਤੀ ਵਡਾਰੁ ਸਿਉ ਨੇਹੁ ॥ ਪਾਣੀ ਅੰਦਰਿ ਲੀਕ ਜਿਉ ਤਿਸ ਦਾ ਥਾਉ ਨ ਥੋ ੜੜੜੜੜੜ

ਮੰਗੁਰੁਸੰ- ਸੰ- ਨੁ- ਸੰ- ਸੰਨੁਪੁ- ਮ-
 \$\$\$\$ ਹੁ ॥ ਮਹਲਾ ੨ ॥ ਹੋਇ ਇਆਣਾ ਕਰੇ ਕੰਮੁ ਆਣਿ ਨ ਸਤੈ ਰਾ \$\$\$\$ ਸ ॥ ਜੇ ਇਕ ਅਪ

ਗੁਸ ਸਗੁ ਮਪ ਮਗੁ ਹੁਸ ਸ-
 ਚੰਗੀ ਕਰੇਸ ਦੁਸ ਜੀਸ ਭੀਸ ਵੇਸ ਰਾਸ ॥

ਸ- ਸ ਧੁ ਨੁ ਸ-
 ਪਉੜੀ ॥ ਚਾਕਰੁ ਲਗੈ ਚਾਕਰੀ ਜੇ ਚਲੈ ਖਸਮੈ ਭਾਇ ॥
 ਹੁਰਮਤਿ ਤਿਸਨੋ ਅਗਲੀ ਓਹੁ ਵਜਹੁ ਭਿ ਦੁਣਾ ਖਾਇ ॥
 ਖਸਮੈ ਕਰੇ ਬਰਾਬਰੀ ਫਿਰਿ ਗੈਰਤਿ ਅੰਦਰਿ ਪਾਇ ॥
 ਵਜਹੁ ਗਵਾਇ ਅਗਲਾ ਮੁਹੇ ਮੁਹਿ ਪਾਣਾ ਖਾਇ ॥
 ਜਿਸ ਦਾ ਦਿਤਾ ਖਾਵਣਾ ਤਿਸੁ ਕਹੀਐ ਸਾਬਾਸਿ ॥
 ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੁ ਨ ਚਲਈ ਨਾਲਿ ਖਸਮ ਚਲੈ ਅਰਦਾਸਿ ॥ ੨੨ ॥*

ਰਾਗ ਭੈਰਵੀ, ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ

ਜਿਨ੍ਹਾ ਅੰਤਰਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ ਤਿਨੁ ਹਰਿ ਰਖਣਹਾਰਾ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥
 ਤਿਨੁ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕੋਈ ਕਿਆ ਕਰੈ ਜਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਪਿਆਰਾ ॥
 ਜਿਨ ਹਰਿ ਸੇਤੀ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ ਸਭ ਦੁਸਟ ਝਖਮਾਰਾ ॥
 ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਪਿਆਇਆ ਹਰਿ ਰਖਣਹਾਰਾ ॥ ੩ ॥

×				o				×				o				ਸ ਜਿ ਨੁ	
ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਮ	ਗੁ	ਗੁ	ਪ	ਮ	—	—	—	—	—	ਸ	ਨੁ
ਅੰ	ੜ	ਤ	ਰ	ਗੁ	ਰ	ਮੁ	ਖ	ਪ੍ਰਾ	ਤ	ਹੈ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਤਿਨ	ਹਰਿ
ਨਿੰ	ੜ	ਦਾ	ੜ	ਕੋ	ੜ	ਈ	ੜ	ਕਿਆ	ਕ	ਹੈ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
ਨਾ	ੜ	ਨ	ਕ	ਨਾ	ੜ	ਮ	ਧਿ	ਆ	ਇ	ਆ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
ਸ — ਸ ਰੁ				ਗੁ ਰ ਸ ਰੁ				ਸ — ਸ —				— —				ਸ	ਸ
ਰ	ੜ	ਖ	ਣ	ਹਾ	ਰਾ	ਰਾ	ਮ	ਰਾ	ੜ	ਜੇ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਤਿਨ	ਕੀ
ਜਿ	ਨ	ਹ	ਰ	ਨਾ	ੜ	ਮ	ਪਿ	ਆ	ੜ	ਰਾ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਜਿ	ਨ →
ਹ	ੜ	ਰ	ੜ	ਰ	ੜ	ਖ	ਣ	ਹਾ	ੜ	ਰਾ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
ਪ	ਹ	ਪ	—	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	ਸੰ	ਨੁ	ਨੁ	ਧੁ	—	ਪ	—	—	—	ਮ	ਗੁ
→ ਹ	ਰਿ	ਸੇ	ੜ	ਤੀ	ੜ	ਮ	ਨ	ਮਾ	ਨਿ	ਆ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
ਸ ਗੁ ਮ ਪ				ਮ ਗੁ ਸ ਰੁ				ਸ — ਸ —				— —				ਸ	ਸ
ਸ	ੜ	ਭ	ੜ	ਦੁਸ	ਟ	ਝ	ਖ	ਮਾ	ੜ	ਰਾ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਜ	ਨ

ਸੰ- ਨੁ- ਸੰ- ਰੁ- ਸੰ- ਨੁਪੁ-
 ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੨ ॥ ਏਹ ਕਿਨੇਹੀ ਦਾਤਿ ਆਪਸ ਤੇ ਜੋ ਪਾਈਐ ॥ ਨਾਨਕ ਸਾ ਕਰਮਾਤਿ ਸਾਹਿਬ ਤੁਠੈ
 ਸੰ- ਸੰ- ਨੁਪੁ- ਪਮ- ਮ-
 ਜੇ ਮਿਲੈ ॥ ਮਹਲਾ ੨ ॥ ਏਹ ਕਿਨੇਹੀ ਚਾਕਰੀ ਜਿਤੁ ਭਉ ਖਸਮ ਨ ਜਾ ੜੜ ਇ ॥ ਨਾਨਕ ਸੇਵਕ

*ਬਾਈ ਤੇ ਡੋਈਵੀ ਪਉੜੀ ਭੀ 'ਜਿਤੁ ਸੇਵੀਐ' ਵਾਲੀ ਧੁਨ ਤੇ ਹੀ ਗਾਓ ।

ਗੁਰੂਸ- ਸ- ਨੁ- ਧੁ- ਸ-
ਕਾਢੀਐ SSS ਜਿ ਸੇਤੀ ਖਸਮ ਸਮਾਇ ॥ ੨ ॥

ਸ- ਸ ਧੁ ਨੁ ਸ-
ਪਉੜੀ ॥ ਨਾਨਕ ਅੰਤ ਨ ਜਾਪਈ ਹਰਿ ਤਾ ਕੇ ਪਾਰਾਵਾਰ ॥
ਆਪਿ ਕਰਾਏ ਸਾਖਤੀ ਫਿਰਿ ਆਪਿ ਕਰਾਏ ਮਾਰ ॥
ਇਕਨਾ ਗਲੀ ਜੰਜੀਰੀਆ ਇਕਿ ਤੁਰੀ ਚੜ੍ਹਹਿ ਬਿਸੀਆਰ ॥
ਆਪਿ ਕਰਾਏ ਕਰੇ ਆਪਿ ਹਉ ਕੈ ਸਿਉ ਕਰੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥
ਨਾਨਕ ਕਰਣਾ ਜਿਨਿ ਕੀਆ ਫਿਰਿ ਤਿਸ ਹੀ ਕਰਣੀ ਸਾਰ ॥ ੨੩ ॥

ਰਾਗ ਭੈਰਵੀ, ਤਾਲ ਯੱਕਾ (ਇਕ ਤਾਲਾ)

ਹਰਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਭਗਤ ਉਪਾਇਆ ਪੈਜ ਰਖਦਾ ਆਇਆ ਰਾਮਰਾਜੇ ॥
ਹਰਣਾਖਸੁ ਦੁਸਟੁ ਹਰਿ ਮਾਰਿਆ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਤਰਾਇਆ ॥
ਅਹੰਕਾਰੀਆ ਨਿੰਦਕਾ ਪਿਨਿ ਦੇਇ ਨਾਮਦੇਉ ਮੁਖਿ ਲਾਇਆ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਐਸਾ ਹਰਿ ਸੇਵਿਆ ਅੰਤਿ ਲਏ ਛਡਾਇਆ ॥ ੪ ॥ ੨੪ ॥

×		੦	੨	੦	੩	੪	ਸ	ਸ
ਪ	—	ਪ	—	ਨੁ	ਪ	ਗੁ	ਹ	ਰਿ
ਜੁ	S	ਗ	S	ਗ	S	S		ਰੁ
ਣਾ	S	S	S	ਸ	S	S		ਉ
ਕਾ	S	S	S	ਆ	S	S		ਰਿ
ਨਾ	S	S	S	ਕ	S	S		S
								ਰਿ
ਗੁ	—	ਰੁ	—	ਰੁ	—	—	ਸ	ਸ
ਪਾ	S	ਇ	S	S	S	S	ਪੈ	ਜ
ਮਾ	S	ਰਿ	S	S	S	S	ਪ੍ਰ	ਹ
ਪਿ	S	ਠ	S	S	S	S	ਨਾ	ਮ
ਸੇ	S	ਵਿ	S	S	S	S	ਅੰ	ਤ
ਮ	ਮ	ਮ	—	ਮ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਮ
ਰ	ਖ	ਦਾ	S	ਦਿਆ	ਮ	ਜੇ	ਹ	ਰ
ਲਾ	S	ਦ	S	ਤ	S	S	ਅ	ਹ
ਦੇ	S	ਉ	S	ਖ	S	S	ਜ	ਨ
ਸੰ	ਨ	—	—	ਰੰ	ਨ	—	ਸੰ	ਸੰ
ਨ	ਏ	S	S	ਛ	S	S	ਜ	ਨ
ਲ								
ਪ	ਧੁ	ਨੁ	—	ਪਿ	—	ਨੁ	—	ਨੁ
ਨਾ	S	S	S	ਕ	S	ਹ	S	ਰਿ

ਸੰ— ਨੁ— ਸੰ— ਰੁ—
 ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੧ ॥ ਆਪੇ ਭਾਡੇ ਸਾਜਿਆਨੁ ਆਪੇ ਪੂਰਣੁ ਦੇਇ ॥ ਇਕਨੀ ਦੁਧੁ ਸਮਾਈਐ ਇਕਿ ਚੁਲੈ
 ਸੰਨੁਪੁਸੰਨੁਰੁਸੰ— ਸੰ— ਨੁਪੁ— ਪ— ਮ—
 ਰਹਨਿ ਚੜੇ SSSSSS ॥ ਇਕਿ ਨਿਹਾਲੀ ਪੈ ਸਵਨਿ SSS ਇਕਿ ਉਪਰਿ ਰਹਨਿ ਖੜੇ । ਤਿਨੁ ਸਵਾਰੇ

ਨੁ
 ਗੁਰੁਸ— ਸ— ਨੁ. ਧੁ. ਸ— ਸ— ਗੁਮ ਧੁਨੁ ਸੰਰੁ ਸੰ— ਸ—
 ਨਾਨਕਾ SSS ਜਿਨ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰੇS ॥ ਮਹਲਾ ੨ ॥ ਆਪੇ ਸਾਜੇ ਕਰੇ ਆਪਿ, ਜਾਈ ਭਿ ਰਖੈ ਆਪਿ ॥
 ਰੁ— ਸ— ਸੰਰੁਮੰਗੁਰੁਸੰ ਸ—
 ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਜੰਤ ਉਪਾਇ ਕੈ ਦੇਖੈ ਥਾਪਿ ਉਥਾਪਿ ॥ ਕਿਸ ਨੋ ਕਹੀਅਹਿ ਨ ਨਕਾ SSSSSS ਸਭੁ ਕਿਛੁ
 ਸੰਨੁਪੁਪ— ਧੁ— ਪਮਗੁ— ਸਗੁ ਮਪ ਮਗੁ ਰੁਸੁ ਸ—
 ਆਪੇ ਆ SSSS ਪ, ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਆਪੇ ਆ SSS ਪ, ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਆਪ ਪੇS ਆਪਿ ॥ ੨ ॥ ਪਉੜੀ ॥

੦				×				੦				×			
ਸ	ਸ	ਗੁ	ਗ	ਮ	ਮ	ਮ	—	—	—	—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	
ਵਡੇ	ੜਕੀ	ਆ	ਵਡਿ	ਆ	ਈ	ਆ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਕਿ	ਛ	ਕ	ਹ	
ਸੇ	ਕਰ	ਤਾ	ਕਾ	ਦਰ	ਕ	ਰੀ	ੜ	ੜ	ਮ	ੜ	ਦੇ	ੜ	ਜੀ	ੜ	
ਸਾ	ਈ	ਕਾ	ਰਕ	ਮਾ	ਵ	ਣੀ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਪੁ	ਰ	ਛੇ	ੜ	
ਨਾ	ਨਕ	ਦੇ	ਕੀ	ਬਾ	ਹ	ਰੀ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਹੈ	ਰ	ਦੁ	ੜ	
ਧੁ	—	ਨੁ	—	ਸੰ	—	—	ਨੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਮਾ	—	ਗੁ	
ਣਾ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਕ	ਹ	ਣ	ਨ	ਜਾ	ੜ	ਹਿ	
ਆ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਰਿ	ਜ	ਕ	ਸੰ	ਬਾ	ੜ	ਇ	
ਡੀ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਤਿ	ੜ	ਨੈ	ੜ	ਪਾ	ੜ	ਇ	
ਜੀ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਨਾ	ੜ	ਹੀ	ੜ	ਜਾ	ੜ	ਇ	
ਸ	—	—	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	—	ਨੁ	ਸੰ	—	—	
*	*	*	*	ਸੰ	ਕ	ਰੇ	ੜ	ਏ	ੜ	ੜ	ੜ	ਏ	ੜ	ਜਿ	
ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਨੁ	ਧੁ	ਸੰ	—	—	
ਤਿ	ਸੈ	ੜ	ਰ	ਜਾ	ੜ	ਇ	ਰ	ਜਾ	ੜ	ਇ	ਰ	ਜਾ	ੜ	ਇ	
—	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਨੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਸੰ	ਨੁ	
ੜ	ੜ	ਬੋ	ਲੈ	ਵਾ	ਹਿ	ਗੁ	ਰੁ	ਜੀ	ੜ	ਕਾ	ੜ	ਖਾ	ਲ	ਸਾ	
ਧੁ	—	ਪ	ਪ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	ਧੁ	
ੜ	ੜ	ਸਿ	ਰੀ	ਵਾਹ	ਗੁਰੁ	ਜੀ	ਕੀ	ਫ	ਤੇਹ	ਵਾਹ	ਗੁਰੁ	ਜੀ	ਕੀ	ਫ	
ਮ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ—											
ਵਾਹ	ਗੁਰੁ	ਜੀ	ਕੀ	ਫਤੇਹ ॥											

ਪਉੜੀ ॥ ਵਡੇ ਕੀਆ ਵਡਿਆਈਆ ਕਿਛੁ ਕਹਣਾ ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਇ ॥
 ਸੋ ਕਰਤਾ ਕਾਦਰ ਕਰੀਮੁ ਦੇ ਜੀਆ ਰਿਜਕੁ ਸੰਬਾਹਿ ॥
 ਸਾਈ ਕਾਰ ਕਮਾਵਣੀ ਪੂਰਿ ਛੋਡੀ ਤਿਨੈ ਪਾਇ ॥
 ਨਾਨਕ ਏਕੀ ਬਾਹਰੀ ਹੋਰ ਦੂਜੀ ਨਾਹੀ ਜਾਇ ॥
 ਸੋ ਕਰੇ ਜਿ ਤਿਸੈ ਰਜਾਇ ॥ ੨੪ ॥ ੧ ॥ ਸੁਧੁ ॥
 (ਭੈਰਵੀ ਰਾਗ ਸਮਾਪਤ)

ਰਾਗ ਆਸਾ*, ਤਾਲ ਯੱਕਾ

×	—	੦	ਸੰ	੨	ਰੰ	੦	ਨ	੩	ਨ	੪	ਪ	ਧ
ਨ	—	ਨ	ਸੰ	—	ਰੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਹ	ਰਿ
ਜੁ	ੜ	ਗ	ਜੁ	ੜ	ਗ	ਭ	ੜ	ਗ	ੜ	ਤ		ਪ
ਨਾ	ੜ	ੜ	ਖ	ੜ	ਸ	ਦੁ	ੜ	ਟ	ੜ	ਹ		ਉ
ਕਾ	ੜ	ੜ	ਰੀ	ੜ	ਆ	ਨਿ	ੜ	ਦ	ੜ	ਕਾ		ਰਿ
												ੜ
ਧ	—	ਧ	ਪ	—	—	—	—	—	—	ਗ		ਮ
ਪਾ	ੜ	ਇ	ਆ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਪੈ		ਜ
ਮਾ	ੜ	ਰਿ	ਆ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਪ੍ਰ		ਹ
ਪਿ	ੜ	ਠ	ਦੇਇ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਨਾ		ਮ
ਪ	ਧ	ਧ	ਧ	—	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	ਨ	ਪ		ਧ
ਰ	ਖ	ਦਾ	ਆ	ੜ	ਇਆ	ਰਾ	ਮ	ਰਾ	ਜੇ	ਹ		ਰਿ
ਲਾ	ੜ	ੜ	ਦ	ੜ	ਤ	ਰਾ	ੜ	ਇਆ	ੜ	ਅ		ਹੇ
ਦੇ	ਉ	ੜ	ਮੁ	ੜ	ਖ	ਲਾ	ੜ	ਇਆ	ੜ	ਜ		ਨ
ਨ	—	—	ਸੰ	—	ਨ	ਧ	—	ਪ	ਮ	—		ਮ
ਨਾ	ੜ	ੜ	ਨ	ੜ	ਕ	ਐ	ੜ	ਸਾ	ਹ	ੜ		ਰਿ
ਗ	—	ਰ	ਸ	—	ਨ	ਸ	—	—	—	ਸ		ਸ
ਸੇ	ੜ	ਵਿ	ਆ	ੜ	ੜ	ਆ	ੜ	ੜ	ੜ	ਅ		ਤ
ਰ	ਰ	—	ਰ	—	ਰ	ਰ	—	ਗ	—	ਰਸ		—
ਲ	ਦੇ	ੜ	ਦੇ	ੜ	ਚ	ੜਾ	ੜ	ਇਆ	ੜ	ੜੜ		ੜ
ਰ	—	ਮ	—	ਪ	—	ਧਨ	—	—	ਪ	—		ਧ
ਆ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜੜ	ੜ	ੜ	ਜ	ੜ		ਨ
ਨ	—	—	ਸੰ	—	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਪ	—	ਧ	ਸੰ
ਨਾ	ੜ	ੜ	ਨ	ੜ	ਕ	ਐ	ੜ	ਸਾ	ਹ	ੜ	ਰ,ਸੇਵਿਆ	

ਸੰ— ਸੰ— ਰੰ—
 ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੧ ॥ ਆਪੇ ਭਾਂਡੇ ਸਾਜਿਅਨੁ ਆਪੇ ਪੂਰਨ ਦੇਇ ॥ ਇਕਨੀ ਦੁਧੁ ਸਮਾਈਐ ਇਕਿ ਚੁਲੈ

ਰੰ— ਨ ਪ
 ਸੰਗਰੰਗ ਸੰ— ਸੰ— ਧ-ਮ-ਮ— ਪ—
 ਰਹਨਿ ਚੜੇ ੜੜੜੜੜੜ ॥ ਇਕਿ ਨਿਹਾਲੀ ਪੈ ਸਵਨ ੜੜੜੜ ਇਕਿ ਉਪਰਿ ਰਹਨਿ ਖੜੇ ॥ ਤਿਨ੍ਹੇ

*ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਪੁਰਾਤਨ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਅਜੇ ਵੀ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਆਰੰਭ ਅਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਆਸਾ ਰਾਗ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਥੇ ਇਹ ਪੁਰਾਤਨ ਟਿਉਨ, ਭਾਵ ---ਛੱਕਾ, ਸਲੋਕ, ਪਉੜੀ, ਰਾਗ ਆਸਾ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਹਨ ।

ਮਗਰ ਸਗਰਗਰਸ ਸ ਸੰ
 ਸਵਾਰੇ ਨਾਨਕਾ SSS ਜਿਨ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰੇ SSSSSS ॥ ਮਹਲਾ ੨ ॥ ਆਪੇ ਸਾਜੇ ਕਰੇ ਆਪਿ
 ਰੰ ਸੰਗਰੰਗਰੰਸੰ ਗੰ
 ਜਾਈ ਭਿ ਰਥੇ ਆਪਿ ॥ ਤਿਸ ਵਿਚ ਜੰਤ ਉਪਾਇ ਦੇਖੇ ਬਾਪਿ ਉਥਾ SSSSSS ਪ ॥ ਕਿਸਨੋ ਅਹੀਅਹਿ

ਨ ਪੁ
 ਰੰਸਰੰਸੰ ਸੰ ਧ ਮ ਪ ਮਗਰ ਰ ਗ ਰ
 ਨਾਨਕਾ SSSS ਸਭ ਕਿਛੁ ਆਪੇ ਆ SSSS ਪ ॥ ਸਭ ਕਿਛੁ ਆਪੇ ਆ SSS ਪ ॥ ਸਭ ਕਿਛੁ ਆਪੇ
 ਸ ਸ-
 ਆਪਿ ॥ ਪਉੜੀ ॥

੦	×	੦	×
ਸ ਮ ਮ ਗ	ਮ ਪ ਪ —	— — — —	ਪ ਪ ਪ ਪ
ਵਡੇ Sਕੀ ਆ ਵਡਿ	ਆ ਈ ਆ S	S S S S	ਕਿ ਛ ਕ ਹ
ਸੈ ਕਰ ਤਾ ਕਾ	ਦਰ ਕ ਰੀ S	S ਮ S S	ਦੇ S ਜੀ S
ਸਾ ਈ ਕਾ ਰਕ	ਮਾ ਵ ਣੀ S	S S S S	ਧੁ ਰ ਛ S
ਨਾ ਨਕ ਦੇ ਕੀ	ਬਾ ਹ ਰੀ S	S S S S	ਹੋ ਰ ਦੁ S
ਨ	ਨ		
ਧ — ਸੰ —	— ਧ — ਪ	ਮ ਮ ਮ ਗ	ਮ ਪ ਪ —
ਣਾ S S S	S S S S	ਕ ਹ ਣ ਨ	ਜਾ S ਇ S
ਆ S S S	S S S S	ਰਿ ਜ ਕ ਸੈ	ਬਾ S ਹਿ S
ੜੀ S S S	S S S S	ਤਿੰ S ਨੈ S	ਪਾ S ਇ S
ਜੀ S S S	S S S S	ਨਾ S ਹੀ S	ਜਾ S ਇ S
— — — —	ਪ ਸੰ ਸੰ —	ਸੰ — — ਨ	ਸੰ — — ਸੰ
S S S S	ਸੋ ਕ ਰੇ S	ਦੇ S S S	S S S ਜਿ
ਸੰ ਸੰ — ਸੰ	ਸੰ — ਸੰ ਸੰ	ਸੰ — ਨ ਧ	ਸੰ — ਸੰ —
ਤਿ ਸੈ S ਰ	ਜਾ S ਇ ਰ	ਜਾ S ਇ ਰ	ਜਾ S ਇ S
— — ਧ	ਸੰ ਸੰ ਸੰ ਸੰ	ਨ ਧ — ਧ —	ਪ ਪ ਪ —
S S ਬੋ ਲੋ	ਵਾ ਹਿ ਗੁ ਰੁ	ਧ ਜੀ S ਕਾ S	ਖਾ ਲ ਸਾ S
— — ਪ ਪ	ਸੰ ਸੰ ਸੰ ਸੰ	ਸੰ ਸੰ ਧ ਧ	ਪ ਪ ਮ ਮ
S S ਸਿ ਰੀ	ਵਾਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ	ਫ ਤੇਹ ਵਾਹਿ ਗੁਰੂ	ਜੀ ਕੀ ਫ ਤੇਹ
ਗ ਗ ਰ ਸ	ਸ—		
ਵਾਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ	ਫਤਹਿ ॥		

(ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਛੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਪਤ)

ਛੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ੨੭ ਸ਼ਬਦ

ਰਾਗ ਆਸਾ, ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ

ਸੁਨਹੁ ਬਿਨੰਤੀ ਠਾਕੁਰ ਮੇਰੇ, ਜੀਅ ਜੰਤ ਤੇਰੇ ਧਾਰੇ ॥
 ਰਾਖੁ ਪੈਜ ਨਾਮ ਅਪਨੇ ਕੀ, ਕਰਨ ਕਰਾਵਨਹਾਰੇ ॥ ੧ ॥
 ਪ੍ਰਭ ਜੀਉ ਖਸਮਾਨਾ ਕਰਿ ਪਿਆਰੇ ॥
 ਬੁਰੇ ਭਲੇ ਹਮ ਬਾਰੇ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਸੁਣੀ ਪੁਕਾਰ ਸਮਰਥ ਸੁਆਮੀ, ਬੰਧਨ ਕਾਟਿ ਸਵਾਰੇ ॥
 ਪਹਿਰਿ ਸਿਰਪਾਉ ਸੇਵਕ ਜਨ ਮੇਲੇ, ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟ ਪਹਾਰੇ ॥ ੨ ॥

(ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੬੩੧)

ਅਸਥਾਈ

×			○			×			○		
ਸ	ਸ	ਸ	ਰ	ਸ	ਸ	ਰ	ਮ	—	ਪ	ਧ	ਧ
ਖ	ਸ	ਮਾ	ਨਾ	ਕ	ਰ	ਪਿਆ	ਰੇ	ੜ	ਪ੍ਰਭ	ਜੀ	ਉ
ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਰ	ਸ	—	ਸ	ਸ	ਸ
ਖ	ਸ	ਮਾ	ਨਾ	ਕ	ਰ	ਪਿਆ	ਰੇ	ੜ	ਪ੍ਰਭ	ਜੀ	ਉ
ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਪ	ਧ	ਮ	ਪ	ਧ	ਧ
ਬੁ	ਰੇ	ਭ	ਲੰ	ਹ	ਮ	ਥਾ	ਰੇ	ੜ	ਪ੍ਰਭ	ਜੀ	ਉ
ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ
ਖ	ਸ	ਮਾ	ਨਾ	ਕ	ਰ	ਪਿਆ	ਰੇ	ੜ	ਪ੍ਰਭ	ਜੀ	ਉ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	ਧ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ
ਸੁ	ਨਹੁ	ਬਿ	ਨੰ	ਤੀ	ੜ	ਨਾ	ਕ੍	ਰ	ਮੇ	ਰੇ	ੜ
ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਪ	ਧ	ਮ	ਪ	ਧ	ਧ
ਜੀ	ਅ	ਤ	ਤ	ਤੇ	ਰੇ	ਧਾ	ਰੇ	ੜ	ਪ੍ਰਭ	ਜੀ	ਉ

—ਖਸਮਾਨਾ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਰਾਗ ਆਸਾ, ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ

ਤੁਮ ਚੰਦਨ ਹਮ ਇਰੰਡ ਬਾਪੁਰੇ, ਸੰਗਿ ਤੁਮਾਰੇ ਬਾਸਾ ॥
 ਨੀਚ ਰੁਖ ਤੇ ਉਚ ਭਏ ਹੈ, ਗੰਧ ਸੁਗੰਧ ਨਿਵਾਸਾ ॥ ੧ ॥
 ਮਾਧਉ ਸਤਸੰਗਤਿ ਸਰਨਿ ਤੁਮਾਰੀ ॥ ਹਮ ਅਉਗਨ ਤੁਮੁ ਉਪਕਾਰੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਤੁਮ ਮਖਤੂਲ ਸੁਪੇਦ ਸਪੀਅਲ, ਹਮ ਬਪੁਰੇ ਜਸ ਕੀਰਾ ॥
 ਸਤਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਰਹੀਐ ਮਾਧਉ, ਜੈਸੇ ਮਧੁਪ ਮਖੀਰਾ ॥ ੨ ॥
 ਜਾਤੀ ਓਛਾ, ਪਾਤੀ ਓਛਾ, ਓਛਾ ਜਨਮੁ ਹਮਾਰਾ ॥
 ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਕੀ ਸੇਵ ਨ ਕੀਨੀ, ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਚਮਾਰਾ ॥ ੩ ॥

(ਆਸਾ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀਉ, ਪੰਨਾ ੪੮੬)

ਅਸਥਾਈ

×				○				×				○		ਪੁ	ਧੁ
ਧੁ	ਸ	—	—	—	—	ਰ	ਗ	ਸ	ਰ	ਸ	—	—	—	ਪ	ਮ
ਧਉ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਮਾ	ੜ	ਧਉ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਸ	ਤ
ਪ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਸ	ਰ	ਗ	ਸ	ਰ	ਸ	—	—	—	ਸ	ਸ
ਸੰ	ੜ	ਗ	ਤ	ਸ	ਰ	ਨ	ਤੁ	ਮਾ	ੜ	ਰੀ	ੜ	ੜ	ੜ	ਹ	ਮ
—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਪ	ਧ	ਨ	ਪ	ਧ	ਪ	—	—	—	ਪ	ਮ
ੜ	ਅਉ	ਗ	ਨ	ਤੁ	ਮ	ਉ	ਪ	ਕਾ	ੜ	ਰੀ	ੜ	ੜ	ੜ	ਸ	ਤ

ਅੰਤਰਾ

	ਮੁ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	—	ਧ	ਪਧ	ਨ
	ਤੁ	ਮ	ਚੰ	ਦ	ਨ	ਹ	ਮ	ਇ	ਰੰ	ਡ	ਬਾ	ੜ	ੜ	ਰੇੜ	ੜ
—	ਨ	ਨ	ਸੰ	ਨ	ਪ	ਧ	ਨ	ਪ	ਧ	ਧ	ਪ	—	—	—	—
ੜ	ਸੰ	ਗ	ਤੁ	ਮਾ	ੜ	ਰੇ	ੜ	ਬਾ	ੜ	ਸਾ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
—	ਪ	ਪ	ਧ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਗੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—
ੜ	ਨੀ	ਚ	ਰੂ	ੜ	ਖ	ਤੇ	ੜ	ਉ	ੜ	ਚ	ਭ	ਏ	ੜ	ਹੈ	ੜ
—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਪ	ਧ	ਨ	ਪ	ਧ	ਪ	—	—	—	ਪ	ਮ
ੜ	ਗੰ	ਧ	ਸੁ	ਗੰ	ੜ	ਧ	ਨਿ	ਵਾ	ੜ	ਸਾ	ੜ	ੜ	ੜ	ਸ	ਤ

ਸੰਗਤ...

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ 'ਤੇ ਲਾਓ।

ਰਾਗ ਆਸਾ, ਤਾਲ ਸੂਲਫਾਕ

ਪਾਵਤੁ ਰਲੀਆ, ਜੋਬਨਿ ਬਲੀਆ ॥
 ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਮਾਟੀ ਸੰਗਿ ਰਲੀਆ ॥ ੧ ॥
 ਕਾਨ ਕੁੰਡਲੀਆ, ਬਸਤੁ ਓਦਲੀਆ ॥
 ਸੇਜ ਸੁਖਲੀਆ ਮਨਿ ਗਰਬਲੀਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਤਲੈ ਕੁੰਚਰੀਆ, ਸਿਰਿ ਕਨਿਕ ਛਤਰੀਆ ॥
 ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਬਿਨਾ ਲੇ ਧਰਨਿ ਗਡਲੀਆ ॥ ੨ ॥
 ਰੂਪ ਸੁੰਦਰੀਆ ਅਨਿਥ ਇਸਤਰੀਆ ॥
 ਹਰਿ ਰਸ ਬਿਨੁ ਸਭਿ ਸੁਆਦ ਫਿਕਰੀਆ ॥ ੩ ॥
 ਮਾਇਆ ਭਲੀਆ, ਬਿਕਾਰ ਬਿਖਲੀਆ ॥
 ਸਰਣਿ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਪੁਰਖ ਦਇਆਲੀਆ ॥ ੪ ॥

(ਆਸਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੩੮੫)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਨ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਪ
ਪਾ	₪	ਵ	ਤ	ਰ	ਲੀ	ਆ	₪	₪	₪
ਪ	ਧ	ਪ	ਮ	ਰ	ਮ	ਪ	ਧ	ਪ	ਧ
ਜੋ	₪	ਬ	ਨ	ਬ	ਲੀ	ਆ	₪	₪	₪
ਸੰ	ਨ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਸ	ਰ
ਨਾ	₪	ਮ	ਬਿ	ਨਾ	₪	₪	₪	ਮਾ	₪
ਗ	—	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਸ	—	—	—
ਟੀ	₪	ਸੰ	ਗ	ਰ	ਲੀ	ਆ	₪	₪	₪

ਅੰਤਰਾ

		ਪ	ਧ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	—
ਪ	—	ਪ	ਧ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	₪	₪
ਕਾ	₪	ਨ	ਕੁੰ	ਡ	ਲੀ	ਆ	₪	₪	₪
ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਪ
ਬ	₪	ਤ੍ਰ	ਓ	ਦ	ਲੀ	ਆ	₪	₪	₪
ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਨ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਪ
ਸੇ	₪	ਜ	ਸੁ	ਖ	ਲੀ	ਆ	₪	₪	₪
ਪ	ਧ	ਪ	ਮ	ਰ	ਮ	ਪ	ਧ	ਪ	ਧ
ਮ	ਨ	ਗ	ਰ	ਬ	ਲੀ	ਆ	₪	₪	₪ ਨਾਮ ਬਿਨਾ...

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਰਾਗ ਆਸਾ, ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ

ਕਹਾ ਭਇਓ ਜਉ ਤਨੁ ਭਇਓ ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ ॥
 ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਇ ਤਉ ਡਰਪੈ ਤੇਰੇ ਜਨੁ ॥ ੧ ॥
 ਕੁਝਹਿ ਚਰਨ ਅਰਬਿੰਦ ਭਵਨ ਮਨੁ ॥
 ਪਾਨ ਕਰਤ ਪਾਇਓ ਪਾਇਓ ਰਾਮਈਆ ਧਨੁ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਸੰਪਤਿ ਬਿਪਤਿ ਪਟਲ ਮਾਇਆ ਧਨੁ ॥
 ਤਾਮਹਿ ਮਗਨ ਹੋਤ ਨ ਤੇਰੇ ਜਨੁ ॥ ੨ ॥
 ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਜੇਵਰੀ ਬਾਧਿਓ ਤੇਰੇ ਜਨ ॥
 ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਛੁਟਿਓ ਕਵਨ ਗੁਨ ॥ ੩ ॥

(ਆਸਾ, ਸ੍ਰੀ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੪੮੬)

ਅਸਥਾਈ

×				○				×				○			
—	ਧ	ਧ	ਪ	ਧ	ਸੰ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਰ	ਰ	ਸ	ਸ
ੜ	ਤੁ	ਝਹਿ	ਚ	ਰ	ਨ	ਅ	ਰ	ਬਿੰ	ੜ	ਦ	ਭ	ਵ	ਨ	ਮ	ਨ
—	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਪ	ਧ	ਧ	ਨ
ੜ,	ਪਾ	ਨ	ਕ	ਰ	ਤ	ਪਾ	ਇਓ	ਪਾ	ਇਓ	ੜ	ਰਾ	ਮਈ	ਆ	ਧ	ਨ
—	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਪ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ
ੜ	ਪਾ	ਨ	ਕ	ਰ	ਤ	ਪਾ	ਇਓ	ਪਾ	ਇਓ	ੜ	ਰਾ	ਮਈ	ਆ	ਧ	ਨ

ਅੰਤਰਾ

	ਪ	ਪ	ਧ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਗੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ
	ਕ	ਹਾ	ਭ	ਇਓ	ੜ	ਜਉ	ੜ	ਤ	ਨ	ਭ	ਇਓ	ਛਿ	ਨ	ਛਿ	ਨ
ਪ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਨ	ਧ	ਪ	ਪ	ਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਸ
ੜ	ਪ੍ਰੇ	ਮ	ਜਾ	ੜ	ਇ	ਤਉ	ੜ	ਡ	ਰ	ਪਹਿ	ਤੇ	ਰੇ	ੜ	ਜ	ਨ

—ਬਾਕੀ ਕੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਰਾਗ ਭੈਰਉ, ਤਿੰਨਤਾਲ

ਉਠਤ ਸੁਖੀਆ ਬੈਠਤ ਸੁਖੀਆ ॥
 ਭਉ ਨਹੀ ਲਾਗੈ ਜਾ ਐਸੇ ਬੁਝੀਆ ॥ ੧ ॥
 ਰਾਖਾ ਏਕੁ ਹਮਾਰਾ ਸੁਆਮੀ ॥
 ਸਗਲ ਘਟਾ ਕਾ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਸੋਇ ਅਚਿੰਤਾ ਜਾਗਿ ਅਚਿੰਤਾ ॥
 ਜਹਾਂ ਕਹਾਂ ਪ੍ਰਭੁ ਤੂੰ ਵਰਤੰਤਾ ॥ ੨ ॥
 ਘਰਿ ਸੁਖਿ ਵਸਿਆ ਬਾਹਰਿ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ॥
 ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰਿ ਮੰਤ੍ਰੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ॥ ੩ ॥

(ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੩੬)

ਅਸਥਾਈ

੦					੩					×					੨				
—	ਮ	ਗ	ਮ		ਪ	—	ਮ	ਪ		ਨ	—	ਪ	ਮ		ਗਰੁ	—	ਸ	—	
ੜ	ਰਾ	ੜ	ਖਾ		ਏ	ੜ	ਕ	ਹ		ਧੁ	—	ਰਾ	ੜ		ਸੁਆ	ੜ	ਮੀ	ੜ	
—	ਨ	ਪੁ	ਨ		ਸ	—	ਸ	ਰੁ		ਗ	—	ਮ	ਗ		ਰੁ	—	ਸ	—	
ੜ,	ਸਗ	ਲ	ਘ		ਟਾ	ੜ	ਕਾ	ੜ		ਅ	ੜ	ਤ	ਰ		ਜਾ	ੜ	ਮੀ	ੜ	

ਅੰਤਰਾ

—	ਮ	ਮ	ਪ		ਨੁ		ਪੁ	ਪੁ	ਨ	—	ਸ	—	ਸ	ਸ		ਨ	ਨ	ਸ	—
ੜ	ਉ	ਠ	ਤ		ਸੁ		ਸੁ	ਖੀ	ਆ	ੜ	ਬੈ	ੜ	ਠ	ਤ		ਸੁ	ਖੀ	ਆ	ੜ
ਨ																			
ਪੁ	—	ਰੁ	ਰੁ		ਸ	—	ਸ	ਸ		ਨ	—	ਸ	ਨ		ਪੁ	ਪੁ	ਪ	—	
ਭਉ	ੜ	ਨ	ਹੀ		ਲਾ	ੜ	ਗੈ	ਜਾ		ਐ	ੜ	ਸੇ	ੜ		ਬੁ	ਝੀ	ਆ	ੜ	

ਨੋਟ—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਰਾਗ ਭੈਰਉ, ਤਿੰਨਤਾਲ

ਸਭਿ ਘਟ ਤੇਰੇ ਕੁ ਸਭਨਾ ਮਾਹਿ ॥
 ਕੁਝ ਤੇ ਬਾਹਰਿ ਕੋਈ ਨਾਹਿ ॥ ੧ ॥
 ਹਰਿ ਸੁਖ ਦਾਤਾ ਮੇਰੇ ਮਨ ਜਾਪੁ ॥
 ਹਉ ਕੁਧੁ ਸਾਲਾਹੀ ਕੁ ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਬਾਪੁ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਜਹ ਜਹ ਦੇਖਾ ਤਹ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਇ ॥
 ਸਭ ਤੇਰੇ ਵਸਿ ਦੂਜਾ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ ॥ ੨ ॥
 ਜਿਸ ਕਉ ਕੁਮ ਹਰਿ ਰਾਖਿਆ ਭਾਵੈ ॥
 ਤਿਸ ਕੈ ਨੇੜੈ ਕੋਇ ਨ ਜਾਵੈ ॥ ੩ ॥
 ਤ ਜਲਿ ਥਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਸਭ ਤੈ ਭਰਪੂਰਿ ॥
 ਜਨ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਜਪਿ ਹਾਜਰਾ ਹਜੂਰਿ ॥ ੪ ॥ (ਭੈਰਉ ਮ: ੪, ਮੰਨਾ ੧੧੩੪)

ਅਸਥਾਈ

੦				੩					×				੨			
—	ਨ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	—	ਗ	ਮ	ਗ	—	ਸ	—	
ੜ	ਹਰਿ	ਸੁ	ਖ	ਦਾ	ੜ	ਤਾ	ਮੇ	ਰੇ	ੜ	ਮ	ਨ	ਜਾ	ੜ	ਪ	ੜ	
ਸ	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਪ	ਮ	ਗ	—	ਮ	—	
ਹਉ	ਕੁ	ਧ	ਸਾ	ਲਾ	ਹੀ	ਕੁ	ਮੇ	ਰਾ	ਹਰਿ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਬਾ	ੜ	ਪ	ੜ	

ਅੰਤਰਾ

—	ਮ	ਪ	ਪ	ਨ	—	ਨ	ਨ	ਸ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਨ	—	ਸੰ	—	
ੜ	ਸ	ਘ	ਟ	ਧੁ	ੜ	ਰੇ	ਕੁ	ਸ	ਭ	ਨਾ	ੜ	ਮਾ	ੜ	ਹਿ	ੜ	
—	ਰੁੰ	ਰੁੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	—	ਸੰ	ਨ	ਧੁ	—	ਪ	—	
ੜ	ਕੁ	ਝ	ਤੇ	ਬਾ	ੜ	ਹ	ਰ	ਕੈ	ੜ	ਈ	ੜ	ਨਾ	ੜ	ਹਿ	ੜ	

ਹਰਿ ਸੁਖਦਾਤਾ...

ਰਾਗ ਭੈਰਉ, ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ

ਗੋਵਿੰਦ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਨਕਾਦਿਕ ਉਧਾਰੇ ॥
 ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਬਦਿ ਬੀਚਾਰੇ ॥ ੧ ॥
 ਹਰਿ ਜੀਉ ਅਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੁ ॥
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੇ ਲਗੈ ਪਿਆਰੁ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਅੰਤਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਭਗਤਿ ਸਾਚੀ ਹੋਇ ॥
 ਪੂਰੈ ਗੁਰਿ ਮੇਲਾਵਾ ਹੋਇ ॥ ੨ ॥
 ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਸੈ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ ॥
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ ॥ ੩ ॥
 ਆਪੇ ਵੇਖੈ ਵੇਖਣਹਾਰੁ ॥
 ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਰਖਹੁ ਉਰਧਾਰੁ ॥ ੪ ॥ (ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੩, ਪੰਨਾ ੧੧੨੯)

ਅਸਥਾਈ

×				○				×				○			
ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁਪ	ਨ	ਧੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਮਗ	ਪ	ਮ	—	ਪ	
ਹਰਿ	ਜੀ	ਉ	ਉ	ਅ	ਪ	ਣੀ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ਪਾ	ਰ	ਧਾ	—	ਰ	
ਮ	ਗ	ਗ	ਰੁ	ਗ	ਮ	ਸ	ਮ	ਗ	—	—	ਸ	ਸ	—	ਸ	
ਗੁਰ	ਮੁ	ਖ	ਖ	ਨਾ	ਮੇ	ਸ	ਲ	ਗੁ	ਗੈ	ਸ	ਪਿਆ	ਪਿਆ	—	ਰ	

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਮ	ਪ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	—
ਗੰ	ਵਿੰ	ਦ	ਪ੍ਰੀ	ਤ	ਸਨ	ਕਾ	ਦਿਕ	ਉ	ਧਾ	ਰੇ	—
ਗੰ	—	ਰੁ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਨ	ਨ	ਪ	—
ਰਾ	—	ਮ	ਨਾ	—	ਮ	ਸਬ	ਦ	ਬੀ	ਚਾ	ਰੇ	—

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਰਾਗ ਭੈਰਉ, ਤਾਲ ਸੂਲਫਾਕ

ਜੇ ਸਉ ਲੋਚਿ ਲੋਚਿ ਖਾਵਾਇਆ ॥ ਸਾਕਤ ਹਰਿ ਹਰਿ ਚੀਤਿ ਨ ਆਇਆ ॥ ੧ ॥
ਸੰਤ ਚੁਨਾ ਕੀ ਲੋਹੁ ਮਤੇ ॥ ਸਾਧ ਸੰਗਿ ਪਾਵਹੁ ਪਰਮ ਗਤੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਪਾਥਰ ਕਉ ਬਹੁ ਨੀਰੁ ਪਵਾਇਆ ॥ ਨਹ ਭੀਗੈ ਅਧਿਕ ਸੁਕਾਇਆ ॥ ੨ ॥
ਖਟੁ ਸਾਸਤ੍ਰ ਮੂਰਖੈ ਸੁਨਾਇਆ ॥ ਜੈਸੇ ਦਹਦਿਸ ਪਵਨੁ ਝੁਲਾਇਆ ॥ ੩ ॥
ਬਿਨੁ ਕਣ ਖਲਹਾਨੁ ਜੈਸੇ ਗਾਹਨ ਪਾਇਆ ॥ ਤਿਉ ਸਾਕਤ ਤੇ ਕੋ ਨ ਬਰਾਸਾਇਆ ॥ ੪ ॥
ਤਿਤ ਹੀ ਲਾਗਾ ਜਿਤੁ ਕੋ ਲਾਇਆ ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭਿ ਬਣਤ ਬਣਾਇਆ ॥ ੫ ॥
(ਭੈਰਉ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੩੬)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਮ	ਪ	ਮ	ਮ	ਪ	ਨ	ਪ	—	—	—
ਸੰ	ੜ	ਗ	ਜ	ਨਾ	ਧੁ	ਕੀ	ੜ	ੜ	ੜ
ਲੇ	—	ਤ	ਸੰ	ਨ	—	ਪ	—	—	—
ਨ	ੜ	ਸੰ	ਸੰ	ਧੁ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
ਧੁ	ਧੁ	ਹੁ	ਮ	ਤੇ	—	ਗ	—	—	—
ਸਾ	ਧ	ਪ	ਧੁ	ਮ	ਪ	ਮ	—	—	—
ਗ	ਰੁ	ਸੰ	ਗ	ਪਾ	ੜ	ਵਹੁ	ੜ	ੜ	ੜ
ਰੁ	ਰੁ	ਗ	ਮ	ਗ	—	ਸ	—	—	—
ਪ	ਰ	ਮ	ਗ	ਤੇ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ

ਅੰਤਰਾ

ਪ	—	ਨ	—	ਨ	—	ਸੰ	—	—	—
ਮ	ੜ	ਧ	ੜ	ਸੰ	ੜ	ਚ	ੜ	ੜ	ੜ
ਜੈ	—	ਸਉ	—	ਲੋ	—	—	—	—	—
ਰੁੰ	ੜ	ਚੁੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	—	—	—
ਲੋ	—	ਚ	ਖਾ	ਵਾ	ੜ	ਇਆ	ੜ	ੜ	ੜ
ਨ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	—	ਪ	—	—	—
ਸੰ	ੜ	ਕ	ਤ	ਧੁ	ਧੁ	ਹ	ਪ	ੜ	ੜ
ਸਾ	—	—	—	ਹ	ਰ	—	—	—	—
ਮ	—	ਮ	ਮ	ਗ	—	ਸ	—	—	—
ਗ	ੜ	ਤ	ਨ	ਰੁ	ੜ	ਇਆ	ੜ	ੜ	ੜ
ਚੀ	—	—	—	ਆ	—	—	—	—	—

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਰਾਗ ਆਸਾਵਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ

ਮਾਈ ਮੋਰੋ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਰਾਮੁ ਬਰਾਵਹੁ ਰੀ ਮਾਈ ॥

ਹਉ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਖਿਨੁ ਪਲੁ ਰਹਿ ਨ ਸਕਉ ਜੈਸੇ ਕਰਹਲੁ ਖੇਲਿ ਰੀਝਾਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਹਮਰਾ ਮਨੁ ਬੈਰਾਗ ਬਿਰਕਤੁ ਭਇਓ ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਮੀਤ ਕੈ ਤਾਈ ॥

ਜੈਸੇ ਅਲਿ ਕਮਲਾ ਬਿਨੁ ਰਹਿ ਨ ਸਕੈ ਤੈਸੇ ਮੋਹਿ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਰਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ॥੧॥

ਰਾਖੁ ਸਰਣਿ ਜਗਦੀਸੁਰ ਪਿਆਰੇ ਮੋਹਿ ਸਰਧਾ ਪੂਰਿ ਹਰਿ ਗੁਸਾਈ ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਕੈ ਮਨਿ ਅਨੰਦੁ ਹੋਤ ਹੈ ਹਰਿ ਦਰਸਨੁ ਨਿਮਖ ਦਿਖਾਈ ॥੨॥

(ਆਸਾਵਰੀ ਮਹਲਾ ੪, ਪੰਨਾ ੩੬੯)

ਅਸਥਾਈ

੩					×					੨					੦				
ਰ	ਮ	ਪ	ਸ		ਨੁ	—	ਪ	ਪ		ਧੁ	ਮ	ਪਧੁ	ਮਪ		ਮ	—	ਰ	ਸ	
ਮਾ	ਈ	ਮੋ	ਰੋ		ਪ੍ਰੀ	ੜ	ਤ	ਮ		ਰਾ	ੜ	ਮੜ	ਬੜ		ਗੁ	ੜ	ਵਹੁ	ਰੀ	
ਰ	ਮ	ਪ	ਸ		ਨੁ	—	ਪ	ਪ		ਧੁ	ਮ	ਪਧੁ	ਮਪ		ਮ	—	ਰ	ਸ	
ਮਾ	ਈ	ਮੋ	ਰੋ		ਪ੍ਰੀ	ੜ	ਤ	ਮ		ਰਾ	ੜ	ਮੜ	ਬੜ		ਗੁ	ੜ	ਵਹੁ	ਰੀ	
ਰ	—	ਸ	ਸ		ਨੁ		ਧੁ	ਪ	ਧੁ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ		ਰ	ਰ	ਮ	ਮ	
ਮਾ	ੜ	ਈ	ਹਉ		ਹ		ਰ	ਬਿ	ਨ	ਖਿ	ਨ	ਪ	ਲ		ਰ	ਹਿ	ਨ	ਸ	
ਪ	—	ਪ	ਧੁ		ਸ	ਸ	ਸ	ਰ		ਸਰੋ	ਗੁ	ਰੋ	ਸ		ਨੁਧੁ	ਪਮ	ਗੁਰ	ਸ	
ਕਉ	ੜ	ਜੈ	ਸੋ		ਕ	ਰ	ਹ	ਲ		ਬੋੜ	ੜ	ਲ	ਰੀ		ਝਾੜ	ੜੜ	ਈੜ	ੜ	

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਪ	ਨੁ	—	ਸ	ਸ	ਸ	—	ਨੁ	—	ਸ	ਸ	ਨੁਸ	ਰਸ	ਨੁ	ਪ
ਹ	ਮ	ਰਾ	ੜ	ਮ	ਨ	ਬੈ	ੜ	ਰਾ	ੜ	ਗ	ਬਿ	ਰਕ	ਤੜ	ਭ	ਦਿਓ
ਸ	ਗੁ	ਰੋ	ਗੁ	ਸ	ਰਸ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਪ	ਪਧੁ	ਮਪ	ਮ	—	ਰ	ਸ
ਹ	ੜ	ਰ	ੜ	ਦ	ਰੜ	ਸ	ਨ	ਮੀ	ੜ	ਤੜ	ਕੈੜ	ਗੁ	ੜ	ਈ	ੜ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਰਾਗ ਆਸਾਵਰੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ

ਸੰਤਨ ਕੈ ਸੁਨੀਅਤ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਬਾਤ ॥

ਕਥਾ ਕੀਰਤਨੁ ਆਨੰਦ ਮੰਗਲ ਧੁਨਿ ਪੂਰਿ ਰਹੀ ਦਿਨਸੁ ਅਰੁ ਰਾਤਿ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਅਪਨੇ ਪ੍ਰਭਿ ਕੀਨੇ ਨਾਮ ਅਪੁਨੇ ਕੀ ਕੀਨੀ ਦਾਤਿ ॥

ਆਠ ਪਹਰ ਗੁਨ ਗਾਵਤ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਇਸੁ ਤਨ ਤੇ ਜਾਤ ॥੧॥

ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਅਘਾਏ ਪੇਖਿ ਪ੍ਰਭ ਦਰਸਨੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹਰਿ ਰਸੁ ਭੋਜਨੁ ਖਾਤ ॥

ਚਰਨ ਸਰਨ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੀ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਮਿਲਾਤ ॥੨॥

(ਬਿਲਾਵਲੁ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੮੨੦)

ਅਸਥਾਈ

੦																
				੩				×					੨			
ਪ	ਸੰ	ਨੁ	ਸੰ	ਨੁ	—	ਮ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਗੁ	ਸ	ਰ	ਮ	ਪ	—	ਪ
ਸੰ	ੜ	ਤ	ਨ	ਕੈ	ੜ	ਸੁ	ਨੀ	ਅ	ਤ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਕੀ	ਬਾ	ੜ	ਤ	
ਸ	ਸ	—	ਮ	—	ਮ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਪ	ਨੁ	ਧੁ	ਧੁ	ਪ	ਪ	
ਕ	ਬਾ	ੜ	ਕੀ	ੜ	ਰ	ਤ	ਨ	ਆ	ਨੰ	ਦ	ਮੰ	ਗ	ਲ	ਧੁ	ਨ	
ਪ	ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	—	ਪ	—	
ਪੂ	ੜ	ਰ	ਰ	ਹੀ	ੜ	ੜ	ਦਿ	ਨ	ਸ	ਅ	ਰ	ਰਾ	ੜ	ਤ	ੜ	

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨੁ	—	ਪ	ਧੁ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	
ਕ	ਰ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ੜ	ਅ	ਪਾ	ਨੇ	ੜ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਕੀ	ੜ	ਨੇ	ੜ	
ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਰੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	—	ਪ	—	
ਨਾ	ਮ	ਅ	ਪ	ਨੇ	ੜ	ਕੀ	ੜ	ਕੀ	ੜ	ਨੀ	ੜ	ਦਾ	ੜ	ਤ	ੜ	

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਰਾਗ ਆਸਾਵਰੀ, ਤਾਲ ਸੁਲਫਾਕ

ਸਨਕ ਸਨੰਦ ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਪਾਇਆ ॥ ਬੇਦ ਪੜੇ ਪੜਿ ਬ੍ਰਹਮੇ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥ ੧ ॥
 ਹਰਿ ਕਾ ਬਿਲੋਵਨਾ ਬਿਲੋਵਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ॥ ਸਹਜਿ ਬਿਲੋਵਹੁ ਜੈਸੇ ਤਤੁ ਨ ਜਾਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਤਨੁ ਕਰਿ ਮਟੁਕੀ ਮਨ ਮਾਹਿ ਬਿਲੋਈ ॥ ਇਸੁ ਮਟੁਕੀ ਮਹਿ ਸਬਦੁ ਸੰਜੋਈ ॥ ੨ ॥
 ਹਰਿ ਕਾ ਬਿਲੋਵਨਾ ਮਨ ਕਾ ਬੀਚਾਰਾ ॥ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਪਾਵੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰਾ ॥ ੩ ॥
 ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਜੇ ਮੀਰਾ ॥ ਰਾਮ ਨਾਮ ਲਗਿ ਉਤਰੇ ਤੀਰਾ ॥ ੪ ॥

(ਆਸਾ ਸ੍ਰੀ ਕਬੀਰ ਜੀ, ਪੰਨਾ ੪੭੮)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਮ	ਮ	ਪ	ਸੰ	ਨੁ	ਪੁ	ਪ	—	—	ਪੁ
ਹ	ਰਿ	ਕਾ	ਬਿ	ਲੋ	ਵ	ਨਾ	—	—	ਬਿ
							ੜ	ੜ	
ਮ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਰ	—	ਸ	—	—	—
ਗੁ	ਵਹੁ	ਮੇ	ਰੇ	ਭਾ	ੜ	ਈ	—	—	ੜ
ਲੋ							ੜ	ੜ	
ਰ	ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪੁ	ਪ	—	ਪ	ਪੁ
ਸ	ਹ	ਜ	ਬਿ	ਲੋ	ੜ	ਵਹੁ	—	ਜੈ	ਸੋ
							ੜ		
ਰੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁਸੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁ	—	ਪ	—
ਤ	ੜ	ਤ	ਨ	ਜਾੜ	ੜੜ	ਪੁ	—	ੜ	ੜ
						ਈ	ੜ		

ਅੰਤਰਾ

ਮੰ	ਪ	ਨੁ	ਪੁ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	—	—
ਸ	ਨ	ਕ	ਸ	ਨੰ	ੜ	ਦ	—	ੜ	ੜ
							ੜ		
ਰੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁ	—	ਪ	—	—	—
ਅੰ	ਤ	ਨ	ਹੀ	ਪੁ	ੜ	ਇਆ	—	ੜ	ੜ
							ੜ		
ਰ	—	ਮ	ਮ	ਪ	—	ਪ	ਨੁ	ਪੁ	ਪ
ਬੇ	ੜ	ਦ	ਪ	ਭੇ	ੜ	ਪ	ੜ	ਬ੍ਰਹ	ਮੇ
ਰੰ	ਗੁੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨੁਸੰ	ਰੰਸੰ	ਨੁ	—	ਪ	—
ਜ	ਨ	ਮ	ਗ	ਵਾੜ	ੜੜ	ਪੁ	—	ੜ	ੜ
						ਇਆ	ੜ		

ਰਾਗ ਆਸਾਵਰੀ, ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ

ਗੁਣਾ ਕਾ ਹੋਵੈ ਵਾਸੁਲਾ ਕਦਿ ਵਾਸੁ ਲਈਜੈ ॥
ਜੇ ਗੁਣ ਹੋਵਨਿ ਸਾਜਨਾ ਮਿਲਿ ਸਾਝ ਕਰੀਜੈ ॥
ਸਾਝ ਕਰੀਜੈ ਗੁਣਹੁ ਕੇਰੀ ਛੋਡਿ ਅਵਗਣ ਚਲੀਐ ॥
ਪਹਿਰੇ ਪਟੇਬਰ ਕਰਿ ਅਡੰਬਰ ਆਪਣਾ ਪਿਤ੍ਰੁ ਮਲੀਐ ॥
ਜਿਥੈ ਜਾਇ ਬਹੀਐ ਭਲਾ ਕਹੀਐ ਝੋਲਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਜੈ ॥
ਗੁਣਾ ਕਾ ਹੋਵੈ ਵਾਸੁਲਾ ਕਦਿ ਵਾਸੁ ਲਈਜੈ ॥ ੩ ॥

(ਰਾਗ ਸੂਹੀ ਛੰਤ ਮਹਲਾ ੧, ਪੰਨਾ ੭੬੫-੬੬)

ਅਸਥਾਈ

×			○			×			○		
										ਰ	ਮ
										ਜਿ	ਥੈ
ਪ	—	ਪ	ਪ	ਧੁਪ	ਧੁਪ	ਮ	ਮਧੁ	ਪਮ	ਗੁਰ	ਗੁਰ	ਸ
ਜਾ	ੜ	ਇ	ਬਹੀ	ਐੜ	ੜੜ	ਭ	ਲਾੜ	ੜੜ	ਕਹੀ	ਐੜ	ੜ
ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਸੰ	ਨੁ	—	—	ਪ	ਮ	ਮ
ਝ	ੜ	ਲ	ਅੰ	ਮ੍ਰਿ	ਤ	ਪੀ	ੜ	ੜ	ਜੈ,	ਜਿ	ਥੈ

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਮ	ਪ	ਨੁ	—	ਧੁ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	—	—
ਗੁ	ਣਾ	ਕਾ	ਹੈ	ੜ	ਵੈ	ਵਾ	ੜ	ਸ	ਲਾ	ੜ	ੜ
ਪ	ਪ	ਧੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਗੁ	ਰੰ	ਨੁ	ਪ	ਮ
ਕ	ਦ	ੜ	ਵਾ	ਸ	ਲ	ਈੜ	ੜ	ੜੜ	ਜੈ,	ਜਿ	ਥੈ

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਥਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਰਾਗ ਭੈਰਵੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ

ਮੋ ਕਉ ਤੂੰ ਨ ਬਿਸਾਰਿ ਤੂ ਨ ਬਿਸਾਰਿ ॥
 ਤੂ ਨ ਬਿਸਾਰੇ ਰਾਮਈਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਆਲਾਵੰਤੀ ਇਹੁ ਭ੍ਰਮ ਜੋ ਹੈ, ਮੁਝ ਉਪਰ ਸਭ ਕੋਪਿਲਾ ॥
 ਸੂਦ ਸੂਦ ਕਰਿ ਮਾਰਿ ਉਠਾਇਓ, ਕਹਾ ਕਰਉ ਬਾਪ ਬੀਨੁਲਾ ॥੧॥
 ਮੁਏ ਹੁਏ ਜਉ ਮੁਕਤਿ ਦੇਹੁਗੇ, ਮੁਕਤਿ ਨ ਜਾਨੈ ਕੋਇਲਾ ॥
 ਏ ਪੰਡੀਆ ਮੋ ਕਉ ਢੇਚ ਕਹਤ, ਤੇਰੀ ਪੈਜ ਪਿਛਿਰੁਡੀ ਹੋਇਲਾ ॥ ੨ ॥
 ਤੂ ਜੁ ਦਇਆਲੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਕਹੀਅਤੁ ਹੈ, ਅਤਿ ਭੁਜ ਭਇਓ ਅਪਾਰਲਾ ॥
 ਫੇਰਿ ਦੀਆ ਦੇਹੁਰਾ ਨਾਮੋ ਕਉ, ਪੰਡੀਅਨ ਕਉ ਪਿਛਵਾਰਲਾ ॥ ੩ ॥

ਅਸਥਾਈ (ਰਾਗ ਮਲਾਰ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ, ਪੰਨਾ ੧੨੯੨)

×				੨				੦				੩			
			ਸ	ਸ	ਰੁ	ਨੁ	ਸ	ਪ	—	ਪ	ਪ	—	ਪੁ	ਮ	—
			ਮੋ	ਕਉ	ੜ	ਤੂੰ	ੜ	ਨ	ੜ	ਬਿ	ਸਾ	ੜ	ਰ	ਤੂ	ੜ
ਪਉ	ਨੁਸ	ਨੁ	ਪੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਗੁ	ਪ	ਮ	ਗੁਰ	ਗੁ	ਸ	ਰੁ	ਨੁ
ਨੜ	ੜੜ	ਬਿ	ਸਾ	ੜ	ਰ	ਤੂ	ੜ	ਨ	ੜ	ਬਿ	ਸਾੜ	ਰੇ	ਰਾ	ੜ	ਮਈ
ਸ	—	—													
ਆ	ੜ	ੜ	ਮੋਕਉ												

ਅੰਤਰਾ

੦				੩				×				੨			
	ਗੁ	—	ਮ	ਪੁ	—	ਨੁ	—	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ	ਨੁ	ਰੁ	ਸ	—
	ਆ	ੜ	ਲਾ	ਵੇ	ੜ	ਤੀ	ੜ	ਇ	ਹ	ਭੁ	ਮ	ਜੋ	ੜ	ਹੈ	ੜ
—	ਨੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਸ	ਸ	ਸ	ਰੁ	ਸ	ਨੁ	ਸ	ਨੁ	ਪੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ
ੜ	ਮੁ	ਭ	ਉ	ਪ	ਰ	ਸ	ਭ	ਕੋ	ੜ	ੜ	ਪਿ	ਲਾ	ੜ	ਤੂ	ੜ
ਗੁ	ਪ	ਮ	ਗੁਰ	ਗੁ	ਸ	ਰੁ	ਨੁ	ਸ	—	—	ਸ	ਸ	ਰੁ	ਨੁ	ਸ
ਨ	ੜ	ਬਿ	ਸਾੜ	ਰੇ	ਰਾ	ੜ	ਮਈ	ਆ	ੜ	ੜ	ਮੋ	ਕਉ	ੜ	ਤੂੰ	ੜ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਰਾਗ ਭੈਰਵੀ, ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ

ਹਮਾਰੀ ਪਿਆਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ॥

ਗੁਰਿ ਨਿਮਖ ਨ ਮਨ ਤੇ ਟਾਰੀ ਰੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ ਸਰਸਨ ਹਰਸਨ, ਰੰਗਿ ਰੰਗੀ ਕਰਤਾਰੀ ਰੇ ॥ ੧ ॥

ਖਿਨੁ ਰਮ ਗੁਰ ਗਮ ਹਰਿ ਦਮ ਨਹ ਜਮ, ਹਰਿ ਕੰਠਿ ਨਾਨਕ ਉਰਿ ਹਾਰੀ ਰੇ ॥ ੨ ॥

(ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੪੦੪)

ਅਸਥਾਈ

×				○				×				○			
ਸ	ਪ	—	ਪ	ਪਧੁ	ਨੁਧੁ	ਪ	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਗੁ	—
ਹ	ਮਾ	ਝ	ਰੀ	ਪਿਆ	ਝਝ	ਰੀ	ਝ	ਝ	ਅੰ	ਮਿ	ਤ	ਧਾ	ਝ	ਰੀ	ਝ
ਗੁ	ਸ	ਸ	ਨੁ	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	—	ਗੁ	—	ਰੁ	ਸ	—	—	—
ਗੁਰ	ਨਿਮ	ਖ	ਨ	ਮ	ਨ	ਤੇ	ਝ	ਝ	ਟਾ	ਝ	ਰੀ	ਰੇ	ਝ	ਝ	ਝ

ਅੰਤਰਾ

—	ਸ	ਸ	ਰੁ	ਗੁ	ਮ	ਮ	ਮ	—	ਗੁਰ	ਗੁ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	ਸ
ਝ	ਦਰ	ਸ	ਨ	ਪ	ਰ	ਸ	ਨ	ਝ	ਸਰ	ਸ	ਨ	ਹ	ਰ	ਸ	ਨ
—	ਪ	ਪ	ਧੁ	ਨੁ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	ਨੁ	—	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ
ਝ	ਰੇ	ਗ	ਰੇ	ਗੀ	ਝ	ਝ	ਝ	ਕਰ	ਤਾ	ਝ	ਰੀ	ਰੇ	ਝ	ਝ	ਝ
ਸ	ਸਰੁ	ਸ	ਨੁ	ਸ	ਰ	ਗੁ	ਮ	—	ਗੁ	—	ਰੁ	ਸ	—	—	—
ਗੁਰ	ਨਿਮ	ਖ	ਨ	ਮ	ਨ	ਤੇ	ਝ	ਝ	ਟਾ	ਝ	ਰੀ	ਰੇ	ਝ	ਝ	ਝ

ਹਮਾਰੀ ..

—ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਰਾਗ ਭੈਰਵੀ, ਤਿੰਨਤਾਲ

ਜਗਤ ਮਹਿ ਝੂਠੀ ਦੇਖੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ॥

ਅਪਨੇ ਹੀ ਸੁਖ ਸਿਉ ਸਭ ਲਾਗੇ ਕਿਆ ਦਾਰਾ ਕਿਆ ਮੀਤ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਮੇਰੇ ਮੇਰੇ ਸਭੈ ਕਹਤ ਹੈ ਹਿਤ ਸਿਉ ਬਾਧਿਓ ਚੀਤ ॥

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਸੰਗੀ ਨਹ ਕੋਊ, ਇਹ ਅਚਰਜ ਹੈ ਰੀਤਿ ॥੧॥

ਮਨ ਮੂਰਖ ਅਜਹੁ ਨਹ ਸਮਝਤ ਸਿਖ ਦੇ ਹਾਰਿਓ ਨੀਤ ॥

ਨਾਨਕ ਭਉਜਲੁ ਪਾਰਿ ਪਰੈ ਜਉ ਗਾਵੈ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਗੀਤ ॥੨॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮਹਲਾ ੯, ਪੰਨਾ ੫੩੬)

ਅਸਥਾਈ

੨					੦					੩					×				
ਸ	ਧੁ	ਪ	ਮ	—	ਗੁਰ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	ਧੁ	ਨੁ	ਸ	—	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ		
ਗ	ਤ	ਮਹਿ	ੜ	ੜ	ਝੁੜ	ੜ	ਠੀ	ਦੇ	ੜ	ਖੀ	ੜ	ਪ੍ਰੀ	ੜ	ਤ,	ਜ	ਜ	ਜ		
ਸ	ਧੁ	ਪ	ਮ	—															
ਗ	ਤ	ਮਹਿ	ੜ	ੜ															

ਅੰਤਰਾ

				ਗੁ ਗੁ ਮ				ਧੁ — ਨੁ ਨੁ				ਸੰ — ਸੰ ਸੰ			
				ਅ ਪ ਨੇ				ਹੀ ਟ ਸੁ ਖ				ਸਿਉ ਟ ਸ ਭ			
ਨੁ	ਗੁੰ	ਸੰ	—	—	ਸੰ	ਨੁ	ਸੰ	ਨੁ	ਗੁੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਧੁ	ਪ	ਮ,	ਗੁ
ਲਾ	ਟ	ਗੇ	ਟ	ਟ	ਕਿਆ	ਟ	ਦਾ	ਰਾ	ਟ	ਕਿਆ	ਟ	ਮੀ	ਟ	ਤ,	ਜ
ਗੁ	ਧੁ	ਪ	ਮ	—											
ਗ	ਤ	ਮਹਿ	ਟ	ਟ											

—ਸਬਦ ਦੀਆਂ ਥਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਰਾਗ ਭੈਰਵੀ, ਤਾਲ ਸੂਲਫਾਕ

ਆਪੇ ਪੇਡੁ ਬਿਸਥਾਰੀ ਸਾਖ ॥ ਅਪਨੀ ਖੇਤੀ ਆਪੇ ਰਾਖ ॥੧॥
 ਜਤ ਕਤ ਪੇਖਉ ਏਕੈ ਓਹੀ ॥ ਘਟ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਆਪੇ ਸੋਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਆਪੇ ਸੂਰੁ ਕਿਰਣਿ ਬਿਸਥਾਰੁ ॥ ਸੋਈ ਗੁਪਤੁ ਸੋਈ ਆਕਾਰੁ ॥੨॥
 ਸਰਗੁਣ ਨਿਰਗੁਣ ਥਾਪੈ ਨਾਉ ॥ ਦੁਹ ਮਿਲਿ ਏਕੈ ਕੀਨੈ ਨਾਉ ॥੩॥
 ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰਿ ਭ੍ਰਮੁ ਭਉ ਖੋਇਆ ॥ ਅਨਦ ਰੂਪੁ ਸਭੁ ਨੈਨ ਅਲੋਇਆ ॥੪॥

(ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫, ਪੰਨਾ ੩੮੭)

ਅਸਥਾਈ

×		੦		੨		੩		੦	
ਪ	ਧੂ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਪ	ਮ	—	—	ਗੁਸ
ਜ	ਤ	ਕ	ਤ	ਪੋ	ੜ	ਖਉ	ੜ	ੜ	ੜੜ
ਸ	ਗੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—
ਏ	ੜ	ਕੈ	ੜ	ਓ	ੜ	ਹੀ	ੜ	ੜ	ੜ
ਨੁ	ਸ	ਗੁ	ਮ	ਪ	ਧੂ	ਪ	ਪ	—	—
ਘ	ਟ	ਘ	ਟ	ਅੰ	ੜ	ਤ	ਰ	ੜ	ੜ
ਸੰ	—	ਸੰ	ਨੁ	ਸੰ	ਨੁ	ਧੂ	ਪ	ਮ	ਗੁ
ਆ	ੜ	ਪੇ	ੜ	ਸੋ	ੜ	ਈ	ੜ	ੜ	ੜ

ਅੰਤਰਾ

ਗੁ	ਮ	ਧੂ	ਨੁ	ਸੰ	ਰੁੰ	ਸੰ	—	—	ਸੰ
ਆ	ੜ	ਪੇ	ੜ	ਪੇ	ੜ	ਡ	ੜ	ੜ	ਬਿਸ
ਨੁ	—	ਸੰ	ਰੁੰ	ਨੁ	ਸੰ	ਸੰ	ਨੁ	ਧੂ	ਪ
ਥਾ	ੜ	ਰੀ	ੜ	ਸਾ	ੜ	ਖ	ੜ	ੜ	ੜ
ਨੁ	ਨੁ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਧੂ	ਪ	ਮ	—	—
ਅ	ਪ	ਨੀ	ੜ	ਖੇ	ੜ	ਤੀ	ੜ	ੜ	ੜ
ਸ	ਗੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਰੁ	ਸ	—	—	—
ਆ	ੜ	ਪੇ	ੜ	ਰਾ	ੜ	ਖ	ੜ	ੜ	ੜ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਰਾਗ ਬਿਲਾ-ਕਾਫੀ, ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ

ਦੁਖ ਭੰਜਨੁ ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਜੀ, ਦੁਖ ਭੰਜਨੁ ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ॥
 ਆਠ ਪਹਰ ਆਰਾਧੀਐ, ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਜਿਸੁ ਘਟਿ ਵਸੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਸੋਈ ਸੁਹਾਵਾ ਥਾਉ ॥
 ਜਮ ਕੰਕਰੁ ਨੇੜਿ ਨ ਆਵਈ ਰਸਨਾ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਉ ॥ ੧ ॥
 ਸੇਵਾ ਸੁਰਤਿ ਨ ਜਾਣੀਆ, ਨਾ ਜਾਪੈ ਆਰਾਧਿ ॥
 ਓਟਿ ਤੇਰੀ ਜਗਜੀਵਨਾ, ਮੇਰੇ ਠਾਕੁਰ ਅਗਮ ਅਗਾਧਿ ॥ ੨ ॥
 ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਗੁਸਾਈਆ ਨਠੇ ਸੋਗ ਸੰਤਾਪ ॥
 ਤਤੀ ਵਾਉ ਨ ਲਗਈ ਸਤਿਗੁਰਿ ਰਖੇ ਆਪਿ ॥ ੩ ॥
 ਗੁਰੁ ਨਾਰਾਇਣੁ ਦਯੁ ਗੁਰੁ, ਗੁਰੁ ਸਚਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ ॥
 ਗੁਰਿ ਤੁਠੈ ਸਭ ਕਿਛੁ ਪਾਇਆ ਜਨ ਨਾਨਕ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰ ॥ ੪ ॥ ੨ ॥

(ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਮਾਝ, ਪੰਨਾ ੨੧੮)

ਅਸਥਾਈ

×			੦			×			੦			ਸ	ਸ
ਸ	ਰਗੁ	ਰ	ਸ	ਧੁ	ਨੁ	ਰ	—	ਸ	ਰਮ	ਗ	ਦੁ	ਖ	ਖ
ਭੰ	ਜS	ਨ	ਤੇ	S	ਰਾ	ਨਾ	S	ਮ	ਜੀS	ਦੁ	ਖ	ਖ	ਖ
ਰ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਧੁ	ਨੁ	ਸ	—	ਨੁ	ਸ	—	—	—	—
ਭੰ	ਜ	ਨ	ਤੇ	S	ਰਾ	ਨਾ	S	S	ਮ	S	S	S	S
ਗ	—	ਗ	ਰਗ	ਸ	ਸ	ਰਗ	ਮ	ਗ	ਮ	—	—	—	—
ਆ	S	ਠ	ਪਹ	ਰ	ਆ	ਰਾS	S	ਧੀ	ਐ	S	S	S	S
ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਗੁ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ
ਪੁ	ਰ	ਨ	ਸਤਿ	ਗੁ	ਰ	ਗਿਆ	S	S	ਨ,	ਦੁ	ਖ	ਖ	ਖ

ਅੰਤਰਾ

ਪ			ਪਧ			ਪਧ			ਧ			ਪ	—
ਜਿਤ	ਘ	ਟ	ਵS	ਸੈ	S	ਪਾS	S	ਰ	ਬ੍ਰਹ	ਮ	S	ਖ	ਖ
ਗ	ਗ	ਸ	ਰਗ	ਮ	ਪ	ਗੁ	—	ਰ	ਸ	—	—	—	—
ਸੋ	ਈ	ਸੁ	ਹਾS	S	ਵਾ	ਥਾ	S	S	ਉ	S	ਜਮ	ਖ	ਖ
ਗ	ਗ	ਗ	ਰਗ	ਸ	ਸ	ਰਗ	ਮ	ਗ	ਮ	—	—	—	—
ਕੰ	ਕ	ਰ	ਨੇS	ੜ	ਨ	ਆS	S	ਵ	ਈ	S	S	S	S
ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	ਧੁ	ਪ	ਮ	ਗੁ	ਰ	ਗੁ	ਸ	ਸ	ਸ	ਸ
ਰ	ਸ	ਨਾ	ਹਰਿ	ਗੁ	ਣ	ਗਾ	S	S	ਉ,	ਦੁ	ਖ	ਖ	ਖ

—ਬਾਕੀ ਰੁਕਾ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਰਾਗ ਬਿਲਾ-ਕਾਫੀ, ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ

ਪ੍ਰਭ ਜੀਉ ਪੇਖਉ ਦਰਸੁ ਤੁਮਾਰਾ ॥

ਸੁੰਦਰ ਧਿਆਨੁ ਧਾਰੁ ਦਿਨੁ ਰੋਨੀ ਜੀਅ ਪ੍ਰਾਨੁ ਤੇ ਪਿਆਰਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਸਾਸਤ੍ਰ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਅਵਿਲੋਕੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰਾ ॥

ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਪ੍ਰਾਨ ਪਤਿ ਪੂਰਨ ਭਵਜਲ ਉਧਰਨਹਾਰਾ ॥੧॥

ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਭਗਤ ਜਨ ਸੇਵਕ ਤਾਕੀ ਬਿਖੈ ਅਧਾਰਾ ॥

ਤਿਨ ਜਨ ਕੀ ਧੂਰਿ ਬਾਛੈ ਨਿਤ ਨਾਨਕੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਦੇਵਨਹਾਰਾ ॥੨॥

(ਦੇਵਗੰਧਾਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੫੩੨)

ਅਸਥਾਈ

×				○				×				○			
ਸ	ਪ	ਮ	ਪ	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਸ	—	—	—	ਸ	ਨ
ਪੇ	ੜ	ਖਉ	ੜ	ਦ	ਰ	ਸ	ਤੁ	ਮਾ	ੜ	ਰਾ	ੜ	ੜ	ੜ	ਪ੍ਰਭ	ਜੀਉ
ਸ	—	ਸ	ਰ	ਨੁ	ਨੁ	ਧ	ਨੁ	ਰ	—	ਸਰ	ਗੁ	ਰ	ਗੁ	ਰ	ਸ
ਪੇ	ੜ	ਖਉ	ੜ	ਦ	ਰ	ਸ	ਤੁ	ਮਾ	ੜ	ਰਾੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਪ੍ਰਭ	ਜੀਉ

ਅੰਤਰਾ

ਸ	ਪ	ਪ	ਧ	ਮ	—	ਗ	ਰ	ਗਮ	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	—	ਪ	—
ਸੁੰ	ੜ	ਦ	ਰ	ਧਿਆ	ੜ	ਨ	ਧਾ	ੜੜ	ਰ	ਦਿ	ਨ	ਰੈ	ੜ	ਨੀ	ੜ
ਗ	ਗ	—	—	ਮਗ	ਰ	ਸ	ਸ	ਧਨੁ	ਸਰ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਨ
ਜੀ	ਅ	ੜ	ੜ	ਪ੍ਰਾੜ	ੜ	ਨ	ਤੇ	ਪਿਆ	ੜੜ	ੜ	ੜ	ਰਾ	ੜ,	ਪ੍ਰਭ	ਜੀਉ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਰਾਗ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ-ਕਾਫੀ, ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ

ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਈ ਲਾਲਨਾ, ਗੁਰਿ ਮਨੁ ਦੀਨਾ ॥
 ਸੁਣਿ ਸਬਦੁ ਤੁਮਾਰਾ, ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਭੀਨਾ ॥
 ਇਹੁ ਮਨੁ ਭੀਨਾ ਜਿਉ ਜਲ ਮੀਨਾ, ਲਾਗਾ ਰੰਗੁ ਮੁਰਾਰਾ ॥
 ਕੀਮਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਈ ਠਾਕੁਰ ਤੇਰਾ ਮਹਲੁ ਅਪਾਰਾ ॥
 ਸਗਲ ਗੁਣਾ ਕੇ ਦਾਤੇ ਸੁਆਮੀ ਬਿਨਉ ਸੁਨਉ ਇਕ ਦੀਨਾ ॥
 ਦੇਹੁ ਦਰਸੁ ਨਾਨਕ ਬਲਿਹਾਰੀ ਜੀਅੜਾ ਬਲਿ ਬਲਿ ਕੀਨਾ ॥੧॥

(ਤੁਖਾਰੀ ਛੇਤ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੧੧੭)

ਅਸਥਾਈ

×				੦				×				੦			
—	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਰ	ਰ	ਗੁ	ਰ	—	ਸ	—
ੜ	ਦੇ	ਹੁ	ਦ	ਰ	ਸ	ਨਾ	ੜ	ਨ	ਕ	ਬ	ਲ	ਹਾ	ੜ	ਰੀ	ੜ
—	ਸ	ਗ	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮ	—	ਗੁ	ਰ	ਗੁਰ	ਸ
ੜ	ਜੀ	ਅ	ੜਾ	ਬ	ਲ	ਬ	ਲ	ਕੀ	ੜ	ੜ	ੜ	ਨਾ	ੜ	ੜੜ	ੜ

ਅੰਤਰਾ

	ਸ	ਸ	ਸ	ਗ	—	ਮ	—	ਪ	—	—	ਪ	ਪ	—	—	—
	ਘੋ	ਲ	ਘੁ	ਮਾ	ੜ	ਈ	ੜ	ਲਾ	ੜ	ੜ	ਲ	ਨਾ	ੜ	ੜ	ੜ
—	ਧਨੁ	ਸੰ	ਨੁ	ਧ	—	ਪ	—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	—	ਗੁਰ	ਸ
ੜ	ਗੁੜ	ਰ	ੜ	ਮ	ੜ	ਨ	ੜ	ਭੀ	ੜ	ੜ	ੜ	ਨਾ	ੜ	ੜੜ	ੜ
—	ਸ	ਨੁ	—	ਧ	ਨੁ	ਪ	ਧ	ਨੁ	—	—	—	ਸ	—	—	—
ੜ	ਸ	ਣ	ੜ	ਸ	ਬ	ਦ	ੜੁ	ਮਾ	ੜ	ੜ	ੜ	ਰਾ	ੜ	ੜ	ੜ
—	ਗ	—	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	—	ਮ	ਗ	ਮ	—	ਗੁ	ਰ	ਸ	—
ੜ	ਮੇ	ੜ	ਰਾ	ਮ	ੜ	ਨ	ੜ	ਭੀ	ੜ	ੜ	ੜ	ਨਾ	ੜ	ੜ	ੜ
—	ਸ	ਰ	ਮ	ਮ	ਗੁ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਰ	ਰ	ਗੁ	ਰ	—	ਸ	—
ੜ	ਦੇ	ਹੁ	ਦ	ਰ	ਸ	ਨਾ	ੜ	ਨ	ਕ	ਬ	ਲ	ਹਾ	ੜ	ਰੀ	ੜ

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

ਰਾਗ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ-ਕਾਫ਼ੀ, ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ

ਕੰਚਨ ਨਾਰੀ ਮਹਿ ਜੀਉ ਲੁਭਤੁ ਹੈ, ਮੋਹੁ ਮੀਠਾ ਮਾਇਆ ॥
 ਘਰ ਮੰਦਰ ਘੋੜੇ ਖੁਸੀ, ਮਨੁ ਅਨ ਰਸਿ ਲਾਇਆ ॥
 ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ ਕਿਉ ਛੁਟਾ ਮੇਰੇ ਹਰਿ ਰਾਇਆ ॥੧॥
 ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਇਹ ਨੀਚ ਕਰਮ ਹਰਿ ਮੇਰੇ ॥
 ਗੁਣਵੰਤਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਦਇਆਲੁ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਬਖਸਿ ਅਵਗਣ ਸਭਿ ਮੇਰੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
 ਕਿਛੁ ਰੂਪੁ ਨਹੀ ਕਿਛੁ ਜਾਤਿ ਨਹੀ ਕਿਛੁ ਢੰਗੁ ਨ ਮੇਰਾ ॥
 ਕਿਆ ਮੁਹੁ ਲੈ ਬੋਲਹੁ ਕੂਣ ਬਿਹੂਨ, ਨਾਮੁ ਜਪਿਆ ਨ ਤੇਰਾ ॥
 ਹਮ ਪਾਪੀ ਸੰਗਿ ਕੁਰ ਉਥਰੇ, ਪੁੰਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇਰਾ ॥੨॥
 ਸਭੁ ਜੀਉ ਪਿਛੁ ਮੁਖੁ ਨਕੁ ਦੀਆ, ਵਰਤਣ ਕਉ ਪਾਣੀ ॥
 ਅੰਨੁ ਖਾਣਾ ਕਪੜੁ ਪੈਨਣੁ ਦੀਆ, ਰਸ ਅਨਿ ਭੋਗਾਣੀ ॥
 ਜਿਨਿ ਦੀਏ ਸੁ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ, ਪਸੁ ਹਉ ਕਰਿ ਜਾਣੀ ॥੩॥
 ਸਭੁ ਕੀਤਾ ਤੇਰਾ ਵਰਤਦਾ ਤੂੰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ॥
 ਹਮ ਜੰਤ ਵਿਚਾਰੇ ਕਿਆ ਕਰਹ, ਸਭ ਖੇਲੁ ਤੁਮ ਸੁਆਮੀ ॥
 ਜਨ ਨਾਨਕੁ ਹਾਟਿ ਵਿਹਾੜਿਆ ਹਰਿ ਗੁਲਮ ਗੁਲਾਮੀ ॥੪॥੬॥

(ਗਉੜੀ ਬੈਰਾਗਣਿ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੧੬੭)

ਅਸਥਾਈ

×				੦				×				੦		ਧ	ਨੁ
ਗੁ	ਰ	ਸ	—	—	ਸ	ਸ	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਮੈ	ਰੇ
ਰਾ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਮ	ਇ	ਹ	ਨੀ	ੜ	ਚ	ਕ	ਰ	ਮ	ਹ	ਰਿ
ਰਸ	ਰ	ਸ	—	—	—	ਸ	ਸ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਗੁ
ਮੇੜ	ੜ	ਰੇ	ੜ	ੜ	ੜ	ਇ	ਹ	ਨੀ	ੜ	ਚ	ਕ	ਰ	ਮ	ਹ	ਰਿ
ਰਸ	ਰ	ਸ	—	—	—	—	—	—	ਸ	ਗ	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ
ਮੇੜ	ੜ	ਰੇ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਗੁ	ਣ	ਵੇ	ਤਾ	ੜ	ਹ	ਰਿ
—	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਗੁ	ਰ	ਸ	ਰ	ਰ	ਮ	ਮ	ਪ	ਪ	ਧ	ਨੁ
ੜ	ਹ	ਰਿ	ਦ	ਇਆ	ਲ	ਕ	ਰ	ਕਿਰ	ਪਾ	ਬਖ	ਸ	ਅਵ	ਗੁਣ	ਸ	ਭ
ਧਪ	ਧ	ਪ	—	ਮਗੁ	ਰਸ	ਧ	ਨੁ	ਗੁ	ਰ	ਸ	—	—	ਸ	ਸ	ਸ
ਮੇੜ	ੜ	ਰੇ	ੜ	ੜੜ	ੜੜ	ਮੈ	ਰੇ	ਰਾ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਮ	ਇ	ਹ

ਅੰਤਰਾ

—	ਸ	ਗ	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	—	ਮ	ਗ	ਮ	ਰ	ਗੁ	ਰ	ਸ
ੜ	ਕੰ	ਚ	ਨ	ਨਾ	ਰੀ	ਮ	ਹਿ	ੜ	ਜੀ	ਉ	ਲੁ	ਭ	ਤ	ਹੈ	ੜ
ੜ	ਘ	ਰ	ਮੰ	ਦ	ਰ	ੜ	ੜ	ੜ	ਘ	ੜ	ੜੋ	ਖੁ	ਸੀ	ੜ	ੜ

—	ਰ	ਮ	—	ਪ	—	ਧ	ਨ	ਧਪ	ਧ	ਪ	—	—	—	—
ੜ	ਮੋ	ਹੁ	ੜ	ਮੀ	ੜ	ਠਾ	ੜ	ਮਾੜ	ੜ	ਇਆ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
ੜ	ਮ	ਨ	ੜ	ਅ	ਨ	ਰ	ਸ	ਲਾੜ	ੜ	ਇਆ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
—	ਧ	ਧ	ਧ	ਧ	—	ਧ	—	ਧ	ਪ	—	ਧ	ਪ	—	ਮ
ੜ	ਹਰਿ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਚਿ	ੜ	ਤ	ੜ	ਨ	ਆ	ੜ	ਵ	ਈ	ੜ	ੜ
ਮ	ਧ	—	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਗੁ	ਰ	—	ਸ	—	ਗੁਰ	ਸਨ	ਧ
ਕਿਉ	ਵੁ	ੜ	ਟਾ	ਮੇ	ਰੇ	ਹ	ਰਿ	ਰਾ	ੜ	ਇਆ	ੜ	ੜੜ	ੜੜ	ਮੇ
														ਰਾਮ...

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਇੰਜ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਰਾਗ ਪਹਾੜੀ, ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ

ਧਨਿ ਧੰਨਿ ਹਮਾਰੇ ਭਾਗ, ਘਰਿ ਆਇਆ ਪਿਰੁ ਮੇਰਾ ॥

ਸੋਹੇ ਬੰਕ ਦੁਆਰ, ਸਗਲਾ ਬਨੁ ਹਰਾ ॥

ਹਰ ਹਰਾ ਸੁਆਮੀ ਸੁਖਹ ਗਾਮੀ, ਅਨਦ ਮੰਗਲ ਰਸੁ ਘਣਾ ॥

ਨਵਲ ਨਵਤਨ ਨਾਹੁ ਬਾਲਾ, ਕਵਨ ਰਸਨਾ ਗੁਨ ਭਣਾ ॥

ਮੇਰੀ ਸੇਜ ਸੋਹੀ ਦੇਖਿ ਮੋਹੀ, ਸਗਲ ਸਹਸਾ ਦੁਖੁ ਹਰਾ ॥

ਨਾਨਕੁ ਪਇਅੰਧੈ ਮੇਰੀ ਆਸ ਪੂਰੀ, ਮਿਲੇ ਸੁਆਮੀ ਅਪਰੰਪਰਾ ॥੫॥

(ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੫ ਛੰਤ, ਪੰਨਾ ੮੪੭)

ਅਸਥਾਈ

×				੦				×				੦		ਪਧ	ਸ
—	ਰਗ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਰ	ਧ	—	ਸ	—	—	—	ਧੜ	ਨ
ੜ	ਧੰੜ	ਨ	ਹ	ਮਾ	ੜ	ਰੇ	ੜ	ਭਾ	ੜ	ਗ	ੜ	ੜ	ੜ,	ੜ	ੜ
—	ਮ	—	ਮ	ਮ	—	ਮ	—	—	ਪ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਸ
ੜ	ਘ	ੜ	ਰ	ਆ	ੜ	ਇਆ	ੜ	ੜ	ਪਿ	ਰ	ਮੇ	ਰਾ	ੜ,	ਧ	ਨ

ਅੰਤਰਾ

—	ਧ	—	ਪ	ਧ	ਸ	ਧ	ਪ	ਗ	—	ਰ	ਸ	ਰ	ਧ	ਸ	—
ੜ	ਸੋ	ੜ	ਹੇ	ਬੰ	ੜ	ਕ	ਦੁ	ਆ	ੜ	ੜ	ਰ	ਪਿਆ	ੜ	ਰੇ	ੜ
—	ਗ	ਗ	ਮ	ਗ	ਰ	ਸ	ਰ	ਧ	—	ਸ	—	—	—	ਪਧ	ਸ
ੜ	ਸ	ਗ	ਲਾ	ਬ	ੜ	ਨ	ਹ	ਰਾ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ,	ਧੜ	ਨ

ਰਾਗ ਪਹਾੜੀ, ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ

ਕੋਈ ਜਨ ਹਰਿ ਸਿਉ ਦੇਵੈ ਜੋਰਿ ॥

ਚਰਨ ਗਹਉ ਬਕਉ ਸੁਭ ਰਸਨਾ, ਦੀਜਹਿ ਪ੍ਰਾਨ ਅਕੋਰਿ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਮਨੁ ਤਨੁ ਨਿਰਮਲ ਕਰਤ ਕਿਆਰੋ, ਹਰਿ ਸਿੰਢੈ ਸੁਧਾ ਸੰਜੋਰਿ ॥

ਇਆ ਰਸ ਮਹਿ ਮਗਨੁ ਹੋਤ ਕਿਰਪਾ ਤੇ, ਮਹਾ ਬਿਖਿਆ ਤੇ ਤੋਰਿ ॥੧॥

ਆਇਓ ਸਰਣਿ ਦੀਨ ਦੁਖ ਭੰਜਨ, ਚਿਤਵਉ ਤੁਮਰੀ ਓਰਿ ॥

ਅਭੈ ਪਦੁ ਦਾਨੁ ਸਿਮਰਨੁ ਸੁਆਮੀ ਕੋ, ਪ੍ਰਭ ਨਾ-ਕ ਬੰਧਨ ਛੋਰਿ ॥੨॥

(ਜੈਤਸਰੀ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੭੦੧)

ਅਸਥਾਈ

X	ਪ	ਪ	ਪ	ਓ	ਪ	X	ਧ	ਸ	ਸ	ਓ	ਗ	ਗ	ਗ	ਗ
—	ਹ	ਰਿ	ਸਿਉ	ਧ	ਵੈ	—	ਜੋ	ਰ	ਰ	ਰ	ਕੋ	ਈ	ਜ	ਨ
ੜ	ਹ	ਰਿ	ਸਿਉ	ਦੇ	ੜ	ੜ	ਜੋ	ੜ	ੜ	ੜ	ਕੋ	ਈ	ਜ	ਨ

ਅੰਤਰਾ

—	ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	—	—	ਪ	ਪ	ਮ	ਪ	ਧ	ਪ	ਪ	ਮ	—
ੜ	ਚਰ	ਨ	ਗ	ਹਉ	ੜ	ੜ	ਬ	ਕਉ	ੜ	ਸੁ	ਭ	ਰ	ਸ	ਨਾ	ੜ
ੜ	ਦੀ	ੜ	ਜੈ	ਪ੍ਰਾ	ੜ	ਨ	ਅ	ਕੋ	ੜ	ੜ	ਰ,	ਕੋ	ਈ	ਜ	ਨ

ਹਰਿ...

—ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਰਾਗ ਪਹਾੜੀ, ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ

ਐਸੀ ਲਾਲ ਤੁਝ ਬਿਨ ਕਉਨੁ ਕਰੈ ॥
ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜੁ ਗੁਸਈਆ ਮੇਰਾ, ਮਾਥੈ ਛਤੁ ਧਰੈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜਾ ਕੀ ਛੋਤਿ ਜਗਤ ਕਉ ਲਾਗੈ, ਤਾ ਪਰ ਤੂਹੀ ਢਰੈ ॥
ਨੀਚਹ ਉਚ ਕਰੈ ਮੇਰਾ ਗੋਬਿੰਦੁ, ਕਾਹੁ ਤੇ ਨ ਡਰੈ ॥੧॥
ਨਾਮਦੇਵ ਕਬੀਰੁ ਤਿਲੋਚਨੁ ਸਧਨਾ ਸੈਨੁ ਤਰੈ ॥
ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਸੰਤਹੁ, ਹਰਿ ਜੀਉ ਤੇ ਸਭੈ ਸਰੈ ॥੨॥

(ਰਾਗੁ ਮਾਰੂ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀਉ, ਪੰਨਾ ੧੧੦੬)

ਅਸਥਾਈ

X			O			X			O			ਸਸ ਐਸੀ
ਪਧੁ	ਧਸ	ਸ	ਰਗ	ਗ	ਸਰ	ਗਪ	ਗ	ਰਸ	ਸ	—	—	
ਲਾਠ	ਠਠ	ਲ	ਤੁਝ	ਬਿ	ਨ	ਕਉ	ਨ	ਨਕ	ਰੈ	ਠ,	ਠ	
ਪ	ਪ	ਮ-	ਪਧ	ਪਮ	ਪ	ਗ	ਰਸ	ਸਰ	ਪਗ	—	ਗ	
ਤੁਝ	ਬਿ	ਨ	ਕਉ	ਨਠ	ਕ	ਰੈ	ਠਠ	ਐਸੀ	ਲਾਠ	ਠ	ਲ	
ਰਗ	ਰਸ	ਸਰ	ਗਪ	ਗ	ਰਸ	ਸ	—	—	ਗਪ	ਗਰ	ਸਸ	
ਤੁਝ	ਬਿਠ	ਨਠ	ਕਉ	ਨ	ਨਕ	ਰੈ	ਠ	ਠ	**	**	ਐਸੀ	

ਅੰਤਰਾ

ਮ	ਮ	ਗ	ਪ	ਪ	ਪ	ਪਧ	ਧ	ਧਨੁ	ਧ	ਪ	—	
ਗਰੀ	ਬ	ਨ	ਫਾ	ਜ	ਨਗ	ਸਈ	ਆ	ਠਠ	ਮੇ	ਰਾ	ਠ	
ਪਧ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰਸ	ਸਰ	ਪਗ	—	—	ਰਗ	ਰਸ	ਸਰ	
ਮਾਠ	ਥੇ	ਠ	ਛਤ	ਰ	ਠਧ	ਰੈਠ	ਠ	ਠ	ਤੁਝ	ਬਿਠ	ਨਠ	
ਗਪ	ਗ	ਰਸ	ਸ	—	ਸਸ	ਪਧ	ਧਸ	ਸ	ਰਗ	ਗ	ਸਰ	
ਕਉ	ਨ	ਨਕ	ਰੈ	ਠ	ਐਸੀ	ਲਾਠ	ਠਠ	ਲ	ਤੁਝ	ਬਿ	ਨ	

—ਥਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

ਰਾਗ ਪਹਾੜੀ, ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ

ਮੋ ਕਉ ਤੂੰ ਨ ਬਿਸਾਰਿ ਤੂ ਨ ਬਿਸਾਰਿ ॥
 ਤੂ ਨ ਬਿਸਾਰੇ ਰਾਮਦੀਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਆਲਾਵੰਤੀ ਇਹੁ ਭ੍ਰਮ ਜੋ ਹੈ, ਮੁਝ ਉਪਰ ਸਭ ਕੋਪਿਲਾ ॥
 ਸੁਦ ਸੁਦ ਕਰਿ ਮਾਰਿ ਉਠਾਇਓ, ਕਹਾ ਕਰਉ ਬਾਪ ਬੀਨੁਲਾ ॥੧॥
 ਮੁਏ ਹੁਏ ਜਉ ਮੁਕਤਿ ਦੇਹੁਗੇ, ਮੁਕਤਿ ਨ ਜਾਨੈ ਕੋਇਲਾ ॥
 ਏ ਪੰਡੀਆ ਮੋ ਕਉ ਢੇਢ ਕਹਤ, ਤੇਰੀ ਪੈਜ ਪਿਛੋਤੀਡੀ ਹੋਇਲਾ ॥ ੨ ॥
 ਤੂ ਜੁ ਦਇਆਲੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਕਹੀਅਤੁ ਹੈ, ਅਤਿ ਭੁਜ ਭਇਓ ਅਪਾਰਲਾ ॥
 ਫੇਰਿ ਦੀਆ ਦੇਹੁਰਾ ਨਾਮੋ ਕਉ, ਪੰਡੀਅਨ ਕਉ ਪਿਛਵਾਰਲਾ ॥ ੩ ॥

(ਰਾਗ ਮਲਾਰ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ, ਪੰਨਾ ੧੨੯੨)

ਅਸਥਾਈ

									ਸ ਸ ਮੋ ਕਉ		
×			○	—		×			○		
ਗ	ਰ	ਗ	ਸ	—	ਰ	ਧ	ਧ	ਨੁ	ਧ	ਪ	ਪ
ਤੂ	ਨ	ਬਿ	ਸਾ	ੜ	ਰ	ਤੂ	ਨ	ਬਿ	ਸਾ	ੜ	ਰ
ਗ	ਪ	ਪ	ਧ	ਸ	—	ਗ	—	ਸਰ	ਪ	ਗ	ਰਸ
ਤੂ	ਨ	ਬਿ	ਸਾ	ਰੇ	ੜ	ਰਾ	ੜ	ਮਈ	ਆ	ੜ,	ਮੋਕਉ

ਅੰਤਰਾ

ਸ	ਸ	—	ਗ	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਮ	ਧ	ਪ	—
ਆ	ਲਾ	ੜ	ਵੇ	ਤੀ	ੜ	ਇਹੁ	ਤੂ	ਮ	ਜੋ	ਹੈ	ੜ
ਪ	ਪ	ਪਧ	ਪਮ	ਮ	ਮ	ਮ	—	ਮ	ਪ	ਗ	ਰਸ
ਮੁ	ਝ	ਉੜ	ਪਰ	ਸ	ਭ	ਕੋ	ੜ	ਪਿ	ਲਾ	ੜ,	ਮੋਕਉ

—ਸਬਦ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਰਾਗ ਪਹਾੜੀ, ਤਾਲ ਕਹਿਰਵਾ

ਠਾਕੂਰ ਸਿਉ ਜਾ ਕੀ ਬਨਿ ਆਈ ॥
 ਭੋਜਨ ਪੂਰਨ ਰਹੇ ਅਘਾਈ ॥ ੧ ॥
 ਕਛੂ ਨ ਬੋਰਾ ਹਰਿ ਭਗਤਨ ਕਉ ॥
 ਖਾਤ ਖਰਚਤ ਬਿਲਛਤ ਦੇਵਨ ਕਉ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਜਾ ਕਾ ਧਨੀ ਅਗਮ ਗੁਸਾਈ ॥
 ਮਾਨੁਖ ਕੀ ਕਹੁ ਕੇਤ ਚਲਾਈ ॥ ੨ ॥
 ਜਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਦਸ ਅਸਟ ਸਿਧਾਈ ॥
 ਪਲਕ ਦਿਸਟਿ ਤਾ ਕੀ ਲਾਗਹੁ ਪਾਈ ॥ ੩ ॥
 ਜਾ ਕਉ ਦਇਆ ਕਰਹੁ ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ ॥
 ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਨਾਹੀ ਤਿਨ ਕਾਮੀ ॥ ੪ ॥

(ਆਸਾ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੩੯੦)

ਅਸਥਾਈ

੦	ਗ	ਗ	ਮ	੩	ਗ	ਗ	ਸ	—	×	ਸ	ਪ	ਧ	੨	ਸ	ਸ	ਸ	—
—	ਕ	ਛੂ	ਨ	ਗਰ	ਰਾ	ਰਾ	ਤ	—	—	ਹਰਿ	ਭ	ਗ	ਤ	ਨ	ਕਉ	—	—
ੜ				ਬੋਤ			ੜ	ੜ	ੜ								ੜ
—	ਪ	—	ਮੱ	ਪ	ਧ	ਪ	ਮ	—	—	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰਸ	ਰਗ	—	—
ੜ	ਖਾ	ੜ	ਤ	ਖ	ਰ	ਚ	ਤ	ੜ	ੜ	ਬਿਲ	ਛਤ	ਦੇ	ਵ	ਨੜ	ਕਉ	ੜ	ੜ

ਅੰਤਰਾ

—	ਗ	ਪ	ਧ	ਸੰ	—	—	—	—	—	ਨ	ਧ	ਪ	ਧ	ਨ	ਧਪ	—	—
ੜ	ਠਾ	ਕ	ਰ	ਸਿਉ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਜਾ	ਕੀ	ਬਨ	ਆ	ਈ	ੜੜ	ੜ	ੜ
—	ਧ	ਧ	ਧ	ਪ	ਧ	ਪ	ਮ	—	—	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ	ਰਸ	ਰਗ	—	—
ੜ	ਭੋ	ਜ	ਨ	ਪੂ	ੜ	ਰ	ਨ	ੜ	ੜ	ਰ	ਹੈ	ਅ	ਘਾ	ਈੜ	ੜੜ	ੜ	ੜ

— ਬਾਕੀ ਤਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ ।

ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ, ਤਿੰਨਤਾਲ

ਕਵਨ ਸੰਜੋਗ ਮਿਲਉ ਪ੍ਰਭ ਅਪਨੇ ॥
 ਪਲੁ ਪਲੁ ਨਿਮਖ ਸਦਾ ਹਰਿ ਜਪਨੇ ॥ ੧ ॥
 ਚਰਨ ਕਮਲ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਨਿਤ ਧਿਆਵਉ ॥
 ਕਵਨ ਸੁਮਤਿ ਜਿਤੁ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਾਵਉ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਐਸੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ ॥
 ਹਰਿ ਨਾਨਕ ਬਿਸਰੁ ਨ ਕਾਹੂ ਬੇਰੇ ॥ ੨ ॥

(ਰਾਗੁ ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੮੦੬)

ਅਸਥਾਈ

੦	ਗ	ਰ	ਮ	੩	ਗ	ਰ	ਸ	ਰ	×	—	ਰ	ਗ	੨	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ
ਕ	ਵ	ਨ	ਸੰ	ਗ	ਜੋ	ੜ	ਗ	ਮਿ	ਪ	ਲਉ	ੜ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਅ	ਪ	ਨੇ	ੜ
ਪ	ਪ	ਪ	ਧ	ਸ	ਸੰ	ਧ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ		
ਪ	ਲ	ਪ	ਲ	ਨਿ	ਮ	ਖ	ਸ	ਦਾ	ੜ	ਹ	ਰਿ	ਜ	ਪ	ਨੇ	ੜ		

ਅੰਤਰਾ

ਪ	ਪ	ਪ	ਪ	ਨ	ਧ	ਨ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	—
ਚ	ਰ	ਨ	ਕ	ਮ	ਲ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਕੇ	ੜ	ਨਿ	ਤ	ਧਿਆ	ੜ	ਵਉ	ੜ
ਐ	ੜ	ਸੀ	ੜ	ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ਕ	ਰਹੁ	ੜ	ਪ੍ਰ	ਭ	ਮੇ	ੜ	ਰੇ	ਹਰਿ
ਨ	ਨ	ਨ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਧ	ਪ	ਗ	ਮ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮ	ਗ
ਕ	ਵ	ਨ	ਸੁ	ਮ	ਤ	ਜਿ	ਤ	ਪ੍ਰੀ	ੜ	ੜ	ਮ	ਪਾ	ੜ	ਵਉ	ੜ
ਨਾ	ੜ	ਨ	ਕ	ਬਿ	ਸ	ਰ	ਨ	ਕਾ	ੜ	ਹੁ	ੜ	ਬੇ	ੜ	ਰੇ	ੜ

ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ, ਤਿੰਨ ਤਾਲ

ਐਸੀ ਕਿਰਪਾ ਮੋਹਿ ਕਰਹੁ ॥

ਸੰਤਹ ਚਰਣ ਹਮਾਰੇ ਮਾਥਾ, ਨੈਨ ਦਰਸੁ ਤਨਿ ਧੂਰਿ ਪਰਹੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਗੁਰ ਕੇ ਸਬਦੁ ਮੇਰੇ ਹੀਅਰੈ ਬਾਸੈ, ਹਰਿ ਨਾਮਾ ਮਨ ਸੰਗਿ ਧਰਹੁ ॥

ਤਸਕਰ ਪੰਚ ਨਿਵਾਰਹੁ ਠਾਕੁਰ ਸਗਲੋਂ ਭਰਮਾ ਹੋਮਿ ਜਰਹੁ ॥੧॥

ਜੋ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਸੋਈ ਭਲ ਮਾਨੈ ਭਾਵਨੁ ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰਿ ਟਰਹੁ ॥

ਨਾਨਕ ਕੇ ਪ੍ਰਭ ਤੁਮਹੀ ਦਾਤੇ ਸੰਤ ਸੰਗਿ ਏ ਮੋਹਿ ਉਧਰਹੁ ॥੨॥

(ਬਿਲਾਵਲ ਮ: ੫, ਪੰਨਾ ੮੨੮)

ਅਸਥਾਈ

੦	ਧ	ਧ	ਨਪ	—	੩	ਮ	ਗ	ਮ	×	ਧਨੁ	ਧ	ਪ	—	੨	ਸੰਨ	ਸੰ
ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ਸ	—	ਮ	ਮੋ	ਹਿ	ਕ	ਧਨੁ	ਧ	ਪ	—	—	—	ਐ	ਸੀ
				ੜ	ਮ	ਮੋ	ਹਿ	ਕ	ਰਹੁ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ਐ	ਸੀ
ਧ	ਧ	ਨਪ	—	—	ਮ	ਗ	ਮ	ਧਨੁ	ਧ	ਪ	—	—	—	—	—	—
ਕਿ	ਰ	ਪਾ	ਸ	ੜ	ਮ	ਮੋ	ਹਿ	ਕ	ਰਹੁ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ	ੜ
—	ਗ	—	ਗ	ਗ	ਮ	ਰ	ਗ	ਮ	ਪ	ਮਗ	ਮ	ਰ	—	ਸ	—	—
ੜ	ਸੰ	ੜ	ਤਹ	ਚ	ਰ	ਣ	ਹ	ਮਾ	ੜ	ਰੋ	ੜ	ਮਾ	ੜ	ਬਾ	ੜ	ੜ
—	ਮ	ਗ	ਮ	ਪ	ਪ	ਨਧ	ਨ	ਸੰ	—	ਸੰ	ਸੰ	ਧਨੁ	ਪ	ਨ	ਸੰ	—
ੜ	ਨੈ	ਨ	ਦ	ਰ	ਸ	ਤੜ	ਨ	ਧੂ	ੜ	ਰ	ਪ	ਰਹੁ	ੜ	ਐ	ਸੀ	—

ਅੰਤਰਾ

ਧ	ਪ	ਪ	ਨ	ਧ	ਨ	ਨ	ਸੰ	ਸੰ	ਸੰ	—	ਸੰ	—	ਸੰ	—
ਗੁਰ	ਕੋ	ਸ	ਬ	ਦ	ਮੋ	ਰੈ	ਹੀ	ਅ	ਰੈ	ੜ	ਬਾ	ੜ	ਸੈ	ੜ
—	ਸੰ	ਸੰ	ਨ	ਧ	ਨ	ਸੰ	ਰੰ	ਸੰ	ਨ	ਸੰ	ਧਨੁ	ਪ	ਨ	ਸੰ
ੜ	ਹ	ਰਿ	ਨਾ	ਮਾ	ੜ	ਮ	ਨ	ਸੰ	ੜ	ਗ	ਧ	ਰਹੁ	ੜ	ਐ

—ਸਬਦ ਦੀਆਂ ਥਾਕੀ ਤੁਕਾਂ ਅੰਤਰੇ ਤੇ ਲਾਓ।

—ਸਮਾਪਤ—